

ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА („СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“ БР. 23/2013)

КОНСОЛИДИРАН ТЕКСТ **1** Закон за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 23/2013, 12/2014, 44/2014, 144/2014, 10/2015, 25/2015, 150/2015, 192/2015, 27/2016, 163/2017, 21/2018 и 198/2018 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 104/2019, 146/2019 и 275/2019).

Во овој период, за Законот за заштита на децата во важност е Уредбата со законска сила за примена на Законот за заштита на децата за време на вонредна состојба („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 88/2020 и 103/2020).

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува системот и организацијата за заштита на децата.

Член 2

(1) Заштитата на децата е организирана дејност заснована на правата на децата, како и на правата и обврските на родителите за планирање на семејството и на државата и единиците на локалната самоуправа за водење хумана популациона политика.

(2) Заштитата на децата се остварува со обезбедување на услови и ниво на животен стандард што одговара на физичкиот, менталниот, емоционалниот, моралниот и социјалниот развој на децата.

(3) Државата, како и единиците на локалната самоуправа се грижат за давање на соодветна материјална помош на родителите за издржување, подигнување, грижа и заштита на децата и организирање и обезбедување на развој на установи и служби за заштита на децата.

Член 3

Заштита на децата, во смисла на овој закон, се остварува преку обезбедување на определени права, средства и облици за заштита на децата.

Член 4

Во примената на одредбите од овој закон се тргнува од принципите на заштитата на правото на живот и развој на детето, заштитата на најдоброто интерес на детето, обезбедување на минимум стандард за секое дете под еднакви услови, исклучување на каква било форма на дискриминација, почитување на правото на детето на слобода и безбедност на личноста, на сопствено мислење и слободно изразување, здружување и образование, услови за здрав живот и остварување на други социјални права и слободи на детето.

Член 5

(1) Државата го обезбедува правото на детето да го изрази сопственото мислење за сите прашања кои се однесуваат на него и на мислењето на детето да му биде посветено должно внимание во согласност со годините на живот и зрелоста на детето.

(2) Изразувањето на детето може да биде непосредно или преку застапник или соодветен орган на начин и во согласност со утврдена процедура и закон.

Член 6

(1) Права за заштита на децата, во смисла на овој закон, се:

- 1) детски додаток;
- 2) посебен додаток;
- 3) еднократна парична помош за новороденче;
- 4) родителски додаток за дете;
- 5) додаток за образование;
- 6) партиципација.

(2) Правата од ставот (1) на овој член под услови утврдени со овој закон ги обезбедува државата.

(3) Поголем обем на правата од ставот (1) на овој член може да обезбеди општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, доколку за тоа обезбеди средства од сопствени извори.

(4) Начинот и поблиските критериуми за остварување на правата за заштита на децата од ставот (3) на овој член, ги утврдува советот на општината, советот на општината во градот Скопје и Советот на градот Скопје.

Член 7

Облици на заштита на децата, во смисла на овој закон, се:

- 1) згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст;
- 2) одмор и рекреација на деца и
- 3) други облици на заштита.

Член 8

Дејноста на заштитата на децата е од јавен интерес.

Член 9

Во обезбедувањето на заштитата на детето и неговите права утврдени со закон се вклучени: родителите, семејството, старателите на детето и згрижувачкото семејство, како и од установите за деца, образовните, социјалните, здравствените и културните институции и поединци, државни институции и институции на единиците на локалната самоуправа, организации и други физички и правни лица чии активности се поврзани со давање поддршка и помош на децата.

Член 10

(1) Правата на децата утврдени во членот 6 од овој закон се лични права и не можат да се пренесуваат.

(2) Правата на децата што се состојат во парични примања не можат да бидат предмет на извршување.

Член 11

(1) Како дете, во смисла на овој закон, се смета секое лице до наполни 18 години живот, како и лица со пречки во телесниот и менталниот развој до наполни 26 години живот.

Член 12

(1) Се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло, национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа.

(2) Се забрануваат сите облици на сексуално искористување и сексуална злоупотреба на децата (вознемирување, детска порнографија, детска проституција), насилно подведување, продажба или трговија со децата, психичко или физичко насилство и малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување, сите видови на експлоатација, комерцијално искористување и злоупотреба на децата со кои се кршат основните човекови слободи и права и правата на детето.

(3) Се забранува набавување или нудење на дроги, психотропни супстанции и прекурзори на дете под 18 години и се забрануваат секакви незаконски активности и злоупотреба на детскиот труд за производство и трговија со дроги, психотропни супстанции и прекурзори.

(4) Се забранува злоупотреба на децата поради политичко или верско организирање и дејствување.

(5) Се забранува вклучување на деца во вооружени судири и нивно регрутирање во единици кои изведуваат воени и други дејствија.

(6) Државата и институциите на системот се должни да ги преземат сите потребни мерки за да ги обезбедат правата на детето и за спречување на сите облици на дискриминација и злоупотреба без оглед на местото каде што се извршени овие дејствија, тежината, интензитетот и нивното времетраење.

(7) Секој граѓанин е должен да пријави пред надлежен орган каква било форма на дискриминација, злоупотреба и искористување на дете во облиците наведени во ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој член и тоа веднаш по стекнувањето на сознание за настанот.

Член 13

(1) Се забранува секаков вид на директна или индиректна дискриминација и малтретирање во остварување на правата и облиците на заштита на децата утврдени со овој закон.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член се однесува на сите установи за социјална заштита и социјална сигурност кои решаваат за правата утврдени со закон, јавните установи за деца основани од Владата на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Владата), јавните установи за деца основани од општина, општините во градот Скопје, градот Скопје и приватните установи за деца основани од правни и физички лица, правно лице запишано како агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност.

Член 14

(1) Директна дискриминација постои кога со барателот или корисникот на заштита на децата се постапува, се постапувало или би се постапувало понеповолно во однос на друго лице или група во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа.

(2) Индиректна дискриминација постои кога барателот или корисникот на заштита на децата се става во понеповолна положба во споредба со други лица или група лица, преку навидум неутрални прописи, одредби, критериуми, програми или практики, освен кога произлегуваат од легитимна цел, а средствата за постигнување на таа цел се пропорционални, односно се соодветни и неопходни.

Член 15

(1) Во случаите на дискриминација од членот 12 став (1) од овој закон барателот или корисникот на правата и облиците на заштита на децата има право да бара заштита од надлежен орган.

(2) Секое дискриминаторско дејствие сторено во вршењето на службената должност претставува основ за поведување на постапка за дискриминација согласно со Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Член 16

(1) Згрижување и воспитание на децата се организира и обезбедува во јавни и приватни установи за деца.

(2) Установи за згрижување и воспитание на деца се детски градинки и центри за ран детски развој и можат да бидат јавни (државни, општински и на општината во градот Скопје) и приватни.

(3) Згрижување и воспитание на деца може да се организира и остварува и во други установи и просторни услови, под услови утврдени со овој закон.

(4) Згрижување и воспитание на децата може да се организира и обезбедува и во детска градинка/центар за ран детски развој, основана од страна и во состав на правни лица за потребите на нивните вработени и со можност за згрижување и воспитание на деца на кои родителите не се вработени во правното лице, согласно условите утврдени со овој закон, како организациона единица во состав на правното лице, со која ќе раководи лице кое ги исполнува условите согласно овој закон, именувано од одговорното лице во правното лице.

(5) Во состав на високообразовна установа за образование на стручен кадар за предучилишно воспитание, во функција на поуспешно реализирање на практичната дејност на факултетот, може да се основа детска градинка/центар за ран детски развој како организациона единица со која раководи лице кое ги исполнува условите согласно со овој закон, именувано од одговорното лице на високообразовната установа.

(6) Во состав на приватно училиште кое има својство на правно лице и е запишано во Централниот регистар на Република Северна Македонија согласно закон, може да се основа детска градинка/центар за ран детски развој како организациона единица со која раководи лице кое ги исполнува условите согласно со овој закон, именувано од одговорното лице на приватното училиште.

Член 17

(1) Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е облик на заштита на деца што го сочинуваат сите правни и физички лица на територијата на Република Северна Македонија чија

основна дејност е вршење работи поврзани со згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(2) Под правни лица од ставот (1) на овој член се подразбираат:
- детски градинки,
- центри за ран детски развој и
- агенции за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(3) Под физички лица од ставот (1) на овој член се подразбираат физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

(4) Правните лица од ставот (2) алинеи 1 и 2 на овој член можат да бидат организирани како јавни установи и приватни установи.

(5) Јавни установи се правни лица кои се основани од страна на општината, општините во градот Скопје и Владата под услови утврдени со овој закон.

(6) Приватни установи се правни лица кои се основани од страна на домашни или странски физички или правни лица под услови утврдени со овој закон.

Член 18

(1) Одмор и рекреација на децата се организира и обезбедува во јавни и приватни установи за деца.

(2) Установи за одмор и рекреација на деца се јавни (државно детско одморалиште, општинско детско одморалиште и детско одморалиште на градот Скопје) и приватно детско одморалиште.

Член 19

(1) Установите за деца имаат својство на правно лице и се запишуваат во Централниот регистар на Република Северна Македонија.

(2) Установите за деца имаат статут.

(3) Статутот го донесува органот на управување на установата за деца.

(4) Согласно на статутот на јавна установа за деца основана од општината и општината во градот Скопје дава советот на општината и на општината во градот Скопје.

(5) Согласно на статутот на јавна установа за деца основана од општината и градот Скопје дава советот на општината и на градот Скопје.

(6) Согласно на статутот за јавна установа за деца основана од Владата дава органот на државната управа надлежен за работите од областа на заштитата на децата (во натамошниот текст: министерството).

(7) Заради специфичноста на заштитата на децата согласност на статутот на приватната установа за деца дава советот на општината на чие подрачје е седиштето на установата, во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето.

(8) Доколку во рокот од ставот (7) на овој член советот на општината не се произнесе, се смета дека согласноста е дадена.

(9) Установата за деца има печат.

(10) Во средината на печатот на јавната установа е грбот на Република Северна Македонија, а од страна е името на Република Северна Македонија, името и местото на установата.

Член 20

(1) Развојот на дејноста за заштитата на децата се утврдува со програма за развој на дејноста за заштитата на децата.

(2) Програмата од ставот (1) на овој член ја донесува Владата.

(3) Владата ја утврдува мрежата на јавните установи за деца (детски градинки и центри за ран детски развој) основани од општината и општината во градот Скопје по предлог на министерството по претходно мислење на советот на општината и на општината во градот Скопје.

(4) Владата ја утврдува мрежата на јавните детски одморалишта основани од општината и градот Скопје по предлог на министерството по претходно мислење на советот на општината и на градот Скопје.

(5) Владата ја утврдува мрежата на јавните установи за деца основани од Владата на предлог на министерството.

(6) При утврдување на мрежата на установи на деца од ставовите (3), (4) и (5) на овој член министерството доставува до Владата преглед и на приватните установи за деца и на детските градинки/центри за ран детски развој основани како организациони единици од член 16 ставови (4), (5) и (6) од овој закон. [2](#)

II. ПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

1. Детски додаток

Член 21

Детски додаток е право на детето и се обезбедува како паричен надоместок за покривање на дел од трошоците во подигање и развој на детето.

Член 22

(1) Право на детски додаток се обезбедува на дете државјанин на Република Северна Македонија кое живее во домаќинство со постојано место на живеење во Република Северна Македонија и доколку домаќинството не поседува имот и имотни права од кои може да се издржува.

(2) Право на детски додаток се обезбедува и на дете од домаќинство кое остварило, односно користи право на гарантирана минимална помош согласно со Законот за социјалната заштита.

(3) Право на детски додаток може да оствари еден од родителите на детето, старателот или лицето на кое со решение на надлежниот центар за социјална работа детето му е доверено на чување и воспитание под услови утврдени со овој закон.

(4) Корисникот на правото на детски додаток треба да биде државјанин на Република Северна Македонија со постојано место на живеење во Република Северна Македонија.

Член 23

Странски државјанин кој има живеалиште и регулиран постојан престој во Република Северна Македонија согласно со закон, може да оствари право на детски додаток за дете согласно со овој закон и меѓународните договори ратификувани согласно со Уставот на Република Северна Македонија.

Член 24

Правото на детски додаток се остварува во зависност од материјалната состојба на домаќинството.

Член 25

Правото на детски додаток се обезбедува на дете до наполнување на 18 години живот.

Член 26

(1) Детски додаток следува за децата кои родителот ги издржува и тоа за деца родени во брак или вон брак, посвоени деца, како и за внуци, браќа, сестри и за други деца земени на издржување.

(2) За децата земени на издржување, детски додаток следува и кога тие имаат родители, ако:
- родителите им се наполно или трајно неспособни за работа,
- се на издржување казна затвор и
- им е одземено родителското право.

(3) Детскиот додаток од ставот (2) на овој член следува во случај кога и родителите и децата немаат имот или приходи од кои децата можат да се издржуваат.

(4) Детски додаток следува и за дете кое е без родителска грижа, а е сместено во згрижувачко семејство.

Член 27

(1) Право на детски додаток има дете во семејство чии вкупни просечни месечни приходи остварени во последните три месеци пред поднесување на барањето и во текот на користењето на правото по сите основи на сите членови во домаќинството се во висина до прагот за пристап на правото на детски додаток, кој е поставен на 6.800 денари, а кој се зголемува за секој член на домаќинството за коефициент од еквивалентната скала, а најмногу за вкупно осум члена во домаќинството

	и	тоа	за:
- вториот член	за	коефициент од	0,5,
- третиот член	за	коефициент од	0,4,
- четвртиот член	за	коефициент од	0,4,
- петтиот член	за	коефициент од	0,2,
- шестиот член	за	коефициент од	0,1,
- седмиот член	за	коефициент од	0,1

- осмиот член за коефициент од 0,1.

(2) Еквивалентната скала од ставот (1) на овој член се зголемува дополнително за коефициент од 1,2 за самохран родител.

(3) При утврдување на висината на прагот за пристап на правото на детски додаток, за член на домаќинство или семејство не се смета лице кое е:
- на издржување казна затвор подолго од 30 дена,
- со решение на центарот за социјална работа е сместено во установа за вон-семејна социјална

заштита или е сместено во здравствена или друга установа за период додека трае сместувањето и
- сторител на семејно насилство.

(4) Приходите и имотот на лицето од ставот (3) алинеја 3 на овој член, не се засметуваат при остварување на правото на детски додаток.

(5) Кога на домаќинството ќе му престане правото на гарантирана минимална помош согласно со Законот за социјалната заштита, центарот за социјална работа по службена должност преиспитува дали се исполнети условите за продолжување на користење на правото на детски додаток.

Член 28

(1) Домаќинство во смисла на овој закон е едночлено домаќинство или заедница на членови на семејството, како и други роднини меѓу кои не постои законска обврска за меѓусебно издржување, кои заеднички живеат, придонесуваат, стопанисуваат и трошат.

(2) Семејство во смисла на овој закон го сочинуваат брачните, односно вонбрачните другари, самохран родител, децата родени во брак, вон брак или посвоени, посиноци, внуци без родители земени на издржување и малолетни браќа и сестри (доколку немаат родители и се без средства за егзистенција), кои сочинуваат заедница на живеење, стопанисување и трошење.

(3) За самохран родител на дете за кое се остварува право на детски додаток и/или право на додаток за образование, во смисла на овој закон, се смета родител на:
- дете кое го издржува, ако другиот родител е починат,
- дете кое по смртта на еден родител остварило право на семејна пензија, а другиот родител е во работен однос,
- дете кое по смртта на еден родител остварило право на семејна пензија, а другиот родител не е во работен однос,
- дете од разведен брак ако родителот кај кого детето живее не живее во брачна, односно вонбрачна заедница,
- дете на кое едниот родител е непознат и
- дете на кое едниот родител се води за исчезнат.

Член 29

Избришан **3**

Член 30

Детски додаток не следува за:
- дете сместено во установа за социјална заштита или друга установа со решение на центарот за социјална работа и
- дете државјанин на Република Северна Македонија за кое родителот остварил право на детски додаток согласно со прописите на друга држава.

Член 31

(1) Висината на детскиот додаток зависи од бројот на децата во семејството и возраста на децата.

(2) Доколку во семејството има дете на училишна возраст согласно со закон, висината на детскиот додаток за едно дете изнесува 1.000 денари месечно, а за две и повеќе деца во семејството изнесува 1.600 денари месечно за сите деца.

(3) Доколку во семејството има дете кое не е на училишна возраст согласно со закон, висината на детскиот додаток за едно дете изнесува 1.200 денари месечно, а за две и повеќе деца изнесува 1.900 денари месечно за сите деца.

(4) Доколку во семејството има две и повеќе деца, кои не се сите на училишна возраст, висината на детскиот додаток за сите деца изнесува 1.600 денари месечно.

(5) Висината на детскиот додаток од ставовите (2), (3) и (4) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(6) Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година, не се врши усогласување на висината на детскиот додаток.

2. Посебен додаток

Член 32

(1) За дете со специфични потреби кое има пречки во телесниот или менталниот развој или комбинирани пречки во развојот до 26 години живот се обезбедува посебен додаток како паричен надоместок.

(2) Наод, оценка и мислење за потребата од остварување на посебен додаток дава стручен орган за оценка на видот и степенот на попреченоста на лицата во менталниот или телесниот развој.

Член 33

Дете со пречки во развојот и со специфични потреби, во смисла на овој закон, е дете со:

- тешки, потешки или најтешки пречки во телесниот развој,
- умерена, тешка или длабока ментална попреченост,
- најтешки облици на хронични заболувања,
- најтежок степен на оштетување на видот, слухот или говорот (слепо лице и практично слепо лице, практично глуво и тотално глуво лице, лице со потполно отсуство на говорот, лице со тешко оштетен говор поради детска парализа, лице со аутизам и лице со оштетен или изгубен порано стекнат говор),
- Даунов синдром и
- повеќе видови на пречки (комбинирани) во развојот.

Член 33-а

За дете со пречки во развојот и со специфични потреби од членот 33 од овој закон, се остварува право на здравствено осигурување, согласно со прописите од областа на здравственото осигурување.

Член 34

(1) Право на посебен додаток има еден од родителите на детето, старател или лице на кое со решение на надлежниот центар за социјална работа му е доверено детето и живее во семејството со него, со постојано место на живеење во Република Северна Македонија, ако е детето државјанин на Република Северна Македонија со постојано место на живеење во Република Северна Македонија до навршени 26 години живот, доколку не е сместено во установа за вон-семејна социјална заштита или друга установа со решение на центарот за социјална работа.

(2) Право на посебен додаток има и лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита, кое има дете со пречки во развојот и со специфични потреби под услови утврдени со овој закон.

Член 35

(1) Висината на посебниот додаток изнесува 5.021 денари.

(2) Износот на посебниот додаток од ставот (1) на овој член се зголемува за 50% и изнесува 7.531 денари за самохран родител кој има дете со специфични потреби кое има пречки во телесниот или менталниот развој или комбинирани пречки во развојот до 26 години живот.

(3) Износот на посебниот додаток од ставот (1) на овој член се зголемува за 25% и изнесува 6.276 денари за материјално необезбедени родители, кои се корисници на гарантирана минимална помош кои имаат дете со специфични потреби кое има пречки во телесниот или менталниот развој или комбинирани пречки во развојот до 26 години живот.

(4) Износите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

(5) Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година не се врши усогласување на висината на посебниот додаток од ставовите (1), (2) и (3) на овој член.

Член 35-а

За самохран родител на дете за кое се остварува право на посебен додаток, во смисла на овој закон, се смета родител на:
- дете кое го издржува, ако другиот родител е починат,
- дете кое по смртта на еден родител остварило право на семејна пензија, а другиот родител е во работен однос,
- дете кое по смртта на еден родител остварило право на семејна пензија, а другиот родител не е во работен однос,
- дете од разведен брак ако родителот кај кого детето живее не живее во брачна, односно вонбрачна заедница,
- дете на кое едниот родител е непознат и
- дете на кое едниот родител се води за исчезнат.

3. Еднократна парична помош за новороденче

Член 36

(1) Еднократна парична помош за новороденче се обезбедува на семејство за прво и второ новородено дете.

(2) За прво и второ новородено дете се смета дете кое е прво и второ живородено дете по ред на раѓање на мајката, кој редослед се утврдува на ист начин кога мајката ќе роди повеќе деца одеднаш.

(3) За прво и второ новородено дете ќе се сметаат и посвоените деца, на возраст до една година, доколку мајката нема новородено дете во смисла на ставот (2) на овој член.

Член 37

(1) Право на еднократна парична помош за новороденче родено на територијата на Република Северна Македонија има еден од родителите, државјанин на Република Северна Македонија, со постојано место на живеење од најмалку 12 месеци непрекинато на територија на Република Северна Македонија до денот на раѓањето на детето.

(2) Висината на еднократната парична помош за прво новороденче изнесува 5.000 денари.

(3) Висината на еднократната парична помош за второ новороденче изнесува 20.000 денари.

(4) Висината на еднократната парична помош од ставовите (2) и (3) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(5) Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година, не се врши усогласување на висината на еднократната парична помош од ставовите (2) и (3) на овој член.

4. Родителски додаток за дете

Член 38

(1) Родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете.

(2) Правото од ставот (1) на овој член го остварува мајка која е државјанин на Република Северна Македонија со постојано место на живеење во Република Северна Македонија последните три години пред поднесување на барањето.

(3) Правото од ставот (1) на овој член се остварува доколку вкупниот просечен приход на семејството на мајката по сите основи во последните три месеци пред поднесување на барањето за остварување на користењето на правото и во текот на користењето на правото е понизок од висината на минималната нето плата утврдена за претходната година.

(4) Правото од ставот (1) на овој член го остварува мајка која непосредно се грижи за детето за кое поднела барање, чии деца од претходниот ред на раѓање не се сместени во установа за социјална заштита, згрижувачко семејство или не се дадени на посвојување и на која не и е одземено родителското право над децата од претходниот ред на раѓање.

(5) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари ако мајката за време на бременоста не вршела здравствени прегледи и контроли кај избран лекар - специјалист по гинекологија и акушерство.

(6) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари, односно ќе го изгуби веќе оствареното право, доколку:
- не се вршат задолжителните вакцинации на детето согласно со закон и
- детето не биде запишано и редовно не ја следи наставата во основно училиште согласно со закон.

(7) По исклучок од ставот (6) алинеи 1 и 2 на овој член правото на родителски додаток се остварува и за детето:
- кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон и
- кое поради степенот на попреченоста не може да се образува согласно со закон.

(8) Правото од ставот (1) на овој член не може да се оствари ако мајката во моментот на поднесувањето на барањето живее и работи во странство.

(9) Правото од ставот (1) на овој член во случај мајката да не е жива, да го напуштила детето, или од оправдани причини да е спречена непосредно да се грижи за детето, правото наместо мајката може да го оствари таткото или старателот, доколку ги исполнува условите од ставовите (1) до (8) на овој член.

(10) Оправдани причини од ставот (9) на овој член се:
- подолготрејно континуирано болничко лекување на мајката,
- сериозно нарушена здравствена состојба на мајката,
- студиски престој, усовршување и специјализација на мајката и
- одземена деловна способност на мајката.

Член 39

(1) Родителскиот додаток за трето дете од членот 38 од овој закон се исплатува месечно, за период од десет години, во висина од 8.048 денари.

(2) Износот од ставот (1) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

Член 39-а

Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година, не се врши усогласување на висината на родителски додаток за трето дете од членот 39 од овој закон.

5. Дополнок за образование

Член 39-б

(1) Дополнок за образование се обезбедува заради покривање на дел од трошоците на домаќинството поврзани со образованието на децата.

(2) Право на додаток за образование има домаќинство со дете кое е на редовно школување во основно или средно образование во училишта во Република Северна Македонија верификувани од Министерството за образование и наука и запишани во Централниот регистар на Република Северна Македонија и во регистарот на Министерството за образование и наука, чии вкупни просечни месечни приходи остварени во последните три месеци пред поднесување на барањето и во текот на користењето на правото по сите основи на сите членови во домаќинството се во висина до прагот за пристап на правото на додаток за образование, кој е поставен на 6.800 денари, а кој се зголемува за секој член на домаќинството за коефициент од еквивалентната скала, а најмногу за вкупно осум члена во домаќинството и тоа за:

- вториот член за	коефициент од	0,5,
- третиот член за	коефициент од	0,4,
- четвртиот член за	коефициент од	0,4,
- петтиот член за	коефициент од	0,2,
- шестиот член за	коефициент од	0,1,
- седмиот член за	коефициент од	0,1

- осмиот член за коефициент од 0,1.

(3) Еквивалентната скала од ставот (2) на овој член се зголемува дополнително за коефициент од 1,2 за самохран родител.

(4) При утврдување на висината на прагот за пристап на правото на додаток за образование, за член на домаќинство или семејство не се смета лице кое е:
- на издржување казна затвор подолго од 30 дена,
- со решение на центарот за социјална работа е сместено во установа за вон-семејна социјална

заштита или е сместено во здравствена или друга установа за период додека трае сместувањето и - сторител на семејно насилство.

(5) Приходите и имотот на лицето од ставот (4) алинеја 3 на овој член, не се засметуваат при остварување на правото на додаток за образование.

(6) Право на додаток за образование има и домаќинство со дете кое е на редовно школување во основно или средно образование во училишта во Република Северна Македонија верификувани од Министерството за образование и наука и запишани во Централниот регистар на Република Северна Македонија и регистарот на Министерството за образование и наука, кое остварило право на гарантирана минимална помош согласно со Законот за социјалната заштита.

(7) Корисникот на правото на додаток за образование треба да биде државјанин на Република Северна Македонија со постојано место на живеење во Република Северна Македонија.

Член 39-в

(1) Исплатата на додатокот за образование се врши на мајката, за чие дете/деца се исплатува додатокот за образование за тековната наставна година.

(2) Доколку на мајката од оправдани причини не може да и се исплати додатокот за образование, исплатата се врши на таткото за чие дете/деца се исплатува додатокот за образование.

(3) Оправдани причини од ставот (2) на овој член се кога мајката:
- не е жива,
- го напуштила детето,
- е на издржување казна затвор,
- е на континуирано болничко лекување повеќе од три месеци,
- со правосилна судска пресуда, детето е доверено кај таткото на чување, воспитување и издржување,
- е со сериозно нарушена здравствена состојба,
- е со одземена деловна способност.

(4) Исплата на додатокот за образование се врши и на старателот кој се грижи за издржувањето на детето, како и на лице на кое со решение на надлежен центар за социјална работа му е доверено детето и живее во семејство со него.

Член 39-г

Право на додаток за образование има и старател на дете без родители и/или без родителска грижа кое не е сместено во установа за вон-семејна социјална заштита.

Член 39-д

(1) Висината на додатокот за образование изнесува 700 денари месечно за ученик во основно образование и 1.000 денари месечно за ученик во средно образование во текот на учебната година.

(2) Висината на додатокот за образование од ставот (1) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

(3) Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година, не се врши усогласување на висината на додатокот за образование од ставот (1) на овој член.

Член 39-ѓ

(1) Правото на додаток за образование се остварува доколку детето е запишано како редовен ученик во основно или средно училиште.

(2) Правото на додаток на образование се користи за дете кое:
- присуствува на најмалку 85% од вкупниот број на реализирани наставни часови и
- не користело додаток за образование за истата учебна година.

(3) Правото на додаток за образование престанува да се користи кога:
- детето повеќе не е на средношколска возраст согласно со закон,
- детето го прекинало посетувањето на училиштето,
- правото е остварено врз основа на неvistинити или нецелосни податоци и
- корисникот на додатокот за образование поднесе барање за престанок на правото на додаток за образование.

(4) Правото на додаток за образование престанува да се користи од наредниот мерен период.

(5) Кога на домаќинството ќе му престане правото на гарантирана минимална помош, центарот за социјална работа по службена должност преиспитува дали се исполнети услови за продолжување на правото на додаток за образование.

Член 39-е

(1) Исплатата на додатокот за образование се врши се додека детето го исполнува условот за присуство на најмалку 85% од вкупниот број на реализирани наставни часови за секој од мерните периоди, предвидени со овој закон.

(2) Проверката на исполнетост на условот за исплата на додатокот за образование, се врши за секој од следниве мерни периоди:
- прв мерен период од 1 септември до 31 октомври во тековната календарска година,
- втор мерен период од 1 ноември до 31 декември во тековната календарска година,
- трет мерен период од 20 јануари до 31 март во наредната календарска година и
- четврт мерен период од 1 април до крајот на наставната година.

(3) Исплатата на додатокот за образование се врши во следниве мерни периоди за исплата:
- за првиот мерен период во текот на месец декември во тековната календарска година,
- за вториот мерен период во текот на месец февруари во наредната календарска година,
- за третиот мерен период во текот на месец мај во тековната календарска година и
- за четвртиот мерен период во текот на месец јули во тековната календарска година.

Член 39-ж

(1) Годишниот износ на додатокот за образование за основно образование во учебна година по дете изнесува 8.400 денари, а за средно образование во учебна година по дете изнесува 12.000 денари.

(2) Исплатата на додатокот за образование се врши во четири еднакви износи од по 2.100 денари на корисникот на правото на додаток за образование за дете во основно образование, а од по 3.000 денари на корисникот на правото на додатокот за образование за дете во средно образование, по завршување на секој од мерните периоди, утврдени со овој закон.

(3) Висината на додатокот за образование од ставовите (1) и (2) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

(4) Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година, не се врши усогласување на висината на додатокот за образование од ставовите (1) и (2) на овој член.

(5) Во случај ако има позитивно решени жалби и задоцнето известување од страна на училиштата, исплатата се врши до 31 октомври во тековната календарска година за претходната наставна година.

5.1 Додаток за образование на лице кое до 18 годишна возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа

Член 39-з

(1) Лице, кое до својата 18 годишна возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, а е редовен ученик во средно училиште има право на додаток за образование.

(2) Висината на додатокот за образование за лицето од ставот (1) на овој член изнесува 1.600 денари месечно доколку лицето користи гарантирана минимална помош, односно 5.600 денари месечно доколку лицето не користи гарантирана минимална помош и ако лицето нема приходи и имот од кој може да се издржува.

(3) Висината на додатокот за образование од ставот (2) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

(4) Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година, не се врши усогласување на висината на додатокот за образование од ставот (2) на овој член.

Член 39-с

(1) Право на додаток за образование има и лице кое до својата 18 годишна возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, а кое е запишано како редовен студент на некој од јавните високообразовни универзитети во Република Северна Македонија, за секоја редовна студиска година, најдоцна до 26 годишна возраст.

(2) Лицето од ставот (1) на овој член кое ќе се запише на втор циклус магистерски студии има право на додаток за образование за времетраењето на магистерските студии на јавните високообразовни установи во Република Северна Македонија, но најмногу до три години од денот на запишувањето.

(3) На лицето од ставовите (1) и (2) на овој член, додатокот за образование му престанува доколку ја презапише студиската година, односно се запише на иста студиска година на друга јавна високообразовна установа.

(4) Правото од ставовите (1) и (2) на овој член може повторно да се оствари со запишување на следната студиска година на ист циклус на студии.

(5) Лице од ставот (1) на овој член кое ќе се запише на трет циклус докторски студии има право на додаток за образование за времетраењето на докторските студии на јавните високообразовни установи во Република Северна Македонија, но најмногу до шест години од денот на запишувањето.

(6) Лицето од ставовите (1), (2) и (5) на овој член, еднаш годишно до центарот за социјална работа доставува потврда за редовно запишување на студиската година и извршување на обврските од магистерските и докторските студии, согласно со статутот на јавната високообразовна установа, а најдоцна еден месец по почетокот на студиската година.

(7) Висината на додаток за образование од ставовите (1), (2) и (5) на овој член изнесува 12.000 денари месечно ако лицето користи социјален стан под закуп, односно 24.000 денари месечно ако лицето не користи социјален стан под закуп.

(8) Висината на додаток за образование од ставот (7) на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

(9) Во случај кога нема пораст на трошоците на живот за претходната година, не се врши усогласување на висината на додатокот за образование од ставот (7) на овој член.

6. Партиципација

Член 40

(1) Во зависност од материјалната состојба на семејството се обезбедува партиципација во трошоците за згрижување и воспитание и одмор и рекреација на деца во јавна установа за деца.

(2) Правото на партиципација од ставот (1) на овој член се остварува за дете на кое материјалната состојба на семејството е нарушена поради претрпена природна непогода (пожар, поплава, земјотрес и друго).

(3) Партиципацијата од ставот (1) на овој член се обезбедува во цената на услугата по дете што ја плаќа родителот.

(4) Партиципацијата од ставот (1) на овој член се обезбедува од Буџетот на Република Северна Македонија.

(5) Правото на партиципација во трошоците за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст се обезбедува за самохрани родители кои се корисници на гарантирана минимална помош чии деца се згрижени во јавна установа за деца - детска градинка.

(6) Родителот на детето за кое се остварува правото на партиципација од ставот (5) на овој член треба да е државјанин на Република Северна Македонија со постојано место на живеење од најмалку 12 месеци непрекинато на територија на Република Северна Македонија, до денот на поднесување на барањето.

(7) Висината на правото од ставот (5) на овој член е еднаква на цената на услугата во јавната установа за деца што ја плаќа родителот.

(8) Партиципацијата од ставот (5) на овој член се обезбедува од Буџетот на општината и општината на градот Скопје на чие подрачје е седиштето на установата.

7. Постапка за остварување на права за заштита на децата

Член 41

(1) Постапката за остварување на правото за заштита на децата се поведува по поднесено барање на родителот, односно старателот на детето.

(2) Барањето за остварување на право за заштита на децата од членот 6 став (1) од овој закон, освен за правото од точката б), со потребна документација во прилог, се поднесува до центарот за социјална работа надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште или престојувалиште, за еднократна парична помош за новороденче, родителски додаток за дете и за додаток за образование до центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има живеалиште или престојувалиште, а за додатокот за образование на лице кое до својата 18 годишна возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа до центарот надлежен за подрачјето на кое лицето како подносител на барањето има живеалиште или престојувалиште.

(3) Центарот за социјална работа ќе ги користи личните податоци на подносителот за потребите на постапката, во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

(4) Документацијата (уверенијата, потврдите и друго) за факти за кои органот на државната управа или друг субјект надлежен за решавање води службена евиденција, ќе се смета дека подносителот на барањето ја има поднесено со барањето, доколку надлежниот центар за социјална работа може да ја прибави по службена должност.

(5) Податоците за фактите, како и соодветна документација за кои службена евиденција води центарот за социјална работа, службеното лице кое ја води постапката ги обезбедува по службена должност и се смета дека подносителот на барањето ги има поднесено со барањето.

(6) Овластеното службено лице од центарот за социјална работа, кое ја води постапката од ставот (5) на овој член, е должно во рок од три дена од денот на приемот на барањето за остварување на право за заштита на децата, по службена должност да побара документација за која субјектот од ставот (4) на овој член води службена евиденција.

(7) Овластеното службено лице од ставот (4) на овој член од кој е побарана документацијата од ставот (6) на овој член е должно да ја достави бараната документација во рок од три дена од денот на приемот на барањето.

(8) Начинот на прибавувањето и размената на личните податоци на подносителот на барањето, а кои се потребни во постапката за решавање на барањето се врши во согласност со прописите за заштита на личните податоци.

(9) Формата и содржината на образецот на барањето и потребната документација за остварување на правото од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за заштита на децата (во натамошниот текст: министерот).

Член 41-а

Исплатата на детскиот додаток, посебниот додаток и/или додатокот за образование за дете кое е без родителска грижа, а е сместено во згрижувачко семејство врз основа на склучен договор меѓу центарот за социјална работа и згрижувачот, се врши на згрижувачот.

Член 42

(1) По барање за остварување на правото од членот 6 став (1) од овој закон, освен за правото од точката б), решава центарот за социјална работа надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште, односно престојувалиште во рок од 60 дена од денот на приемот на барањето, за еднократна парична помош за новороденче решава центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има живеалиште односно престојувалиште во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето, за родителски додаток за дете решава центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има постојано место на живеење во рок од 60 дена од денот на приемот на барањето, за додатокот за образование решава центарот за социјална работа надлежен за подрачјето на кое мајката има живеалиште односно престојувалиште во рок од 30 дена од денот на приемот на

барањето, а за додаток на образование на лице кое до својата 18 годишна возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, решава центарот надлежен за подрачјето на кое лицето има живеалиште односно престојувалиште во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето.

(2) По жалба против решението на центарот за социјална работа од ставот (1) на овој член решава министерството.

(3) Жалбата од ставот (2) на овој член, се поднесува преку надлежниот центар за социјална работа.

(4) Жалбата не го одложува извршувањето на решението.

Член 43

(1) Центарот за социјална работа издава потврда или уверение за статусот на корисникот на правата за заштита на децата од членот 6 став (1) точки 1, 2, 3, 4 и 5 од овој закон согласно со службената евиденција, во рок од десет дена од денот на поднесувањето на барањето.

(2) Министерството може да издаде потврда или уверение од ставот (1) на овој член како електронски документ од системот за евиденција на податоци за социјална заштита со кој управува, потврден со електронскиот печат, согласно со Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги и Законот за електронско управување и електронски услуги.

(3) Потврдата или уверението издадена согласно со ставот (2) на овој член имаат иста правна и доказна сила како нивната писмена форма.

(4) По барање на центарот за социјална работа правните и физичките лица се должни да дадат податоци што претставуваат доказ за остварување на правата на децата утврдени со овој закон.

Член 44

Остварувањето на едно од правата за заштита на децата, не го исклучува користењето на друго право согласно со овој закон.

Член 45

Поднесувачот на барањето е одговорен за вистинитоста на податоците во барањето.

Член 46

Избришан **4**

Член 47

Во постапката за остварување на правата за заштита на деца од членот 41 од овој закон се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 48

(1) Правото за заштита на деца се остварува од денот на поднесување на барањето, освен за еднократната парична помош за новороденче, за додаток за образование и за родителски додаток за дете.

(2) Барањето за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето, а за посвоено дете најдоцна до три месеци од заведувањето на посвоеното дете во книгата на родените.

(3) Барањето за остварување на правото за додаток за образование со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа на почетокот на наставна година, односно од 1 септември во тековната година заклучно со 31 март во наредната година. За да се оствари правото за додаток за образование за прв мерен период барањето треба да се поднесе најдоцна до 15 октомври во тековната година. Правото на додаток за образование во зависност од времето на поднесување на барањето се остварува од наредниот мерен период од денот на поднесување на барањето, а лице кое до својата 18 годишна возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа остварува/користи право на додаток за образование на почетокот на студиската година.

(4) Барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето и правото на родителски додаток за дете се остварува од денот на барањето на детето.

(5) Редоследот на раѓањата на децата кај правото на родителски додаток за дете се утврдува спрема бројот на живи деца на мајката утврдени во однос на денот на поднесување на барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете, спрема датата и часот на раѓањата запишани во матичната книга на родените, кој редослед се утврдува на ист начин и во случаите кога мајка ќе роди повеќе деца одеднаш.

(6) Право за заштита на децата престанува со денот на престанување на исполнување на условите за користење на правото утврдени со овој закон.

Член 49

(1) Корисникот на правото од членот 6 став (1) точки 1, 2, 4 и 5 од овој закон е должен надлежниот центар за социјална работа да го извести за секоја промена на фактите и околностите кои биле основа за признавање на правото за заштита на децата најдоцна во рок од 15 дена од денот кога настанале тие промени.

(2) Ако корисникот на правото од ставот (1) на овој член не постапи согласно со ставот (1) му престанува правото.

(3) Правото од ставот (1) на овој член престанува и во случај кога подносителот на барањето од членот 45 од овој закон дал невистинити податоци.

(4) Центарот за социјална работа по службена должност повремено, а најмалку еднаш годишно го преиспитува постоењето на фактите и условите за стекнување и користење на правото за заштита на децата и доколку утврди дека истите се променети, донесува ново решение.

(5) Центарот за социјална работа ја утврдува потребата за остварување и користење на правото од членот 6 став (1) од овој закон, освен за правото од точките 2) и 3), врз основа на извршен непосреден увид во домаќинството на подносителот на барањето и корисникот на правото, согласно со Законот за социјалната заштита.

Член 50

(1) Доколку правото е остварено и исплатено спротивно на одредбите од овој закон, примениот износ корисникот е должен да го врати согласно со овој закон.

(2) Корисникот кој со решение на центарот или решение на јавна установа за деца остварил право од членот 6 од овој закон, е должен да ги врати примените средства и да ја надомести штетата, ако:

- врз основа на нецелосни или неточни податоци, за кои знаел или морал да знае дека се нецелосни или неточни, односно на друг противправен начин остварил право од заштита на децата на кое немал право според одредбите од овој закон или правото го остварил во повисок износ од износот што му следувал за конкретното право согласно со закон и

- правото од заштита на деца го остварил поради тоа што без оправдани причини не пријавил промена која влијае на престанокот или висината на правото, а знаел или морал да знае за таа промена.

(3) Ако корисникот од ставот (2) на овој член почине, центарот за социјална работа има право на враќање на исплатените средства во висина на наследениот дел на корисникот на правото.

(4) Центарот за социјална работа нема да бара враќање на примените средства, ако со исплатата на овие средства наследниците на корисникот и членовите на нивните потесни семејства би останале без минимум средства за егзистенција, пониски од висината на гарантирана минимална помош утврдена согласно со Законот за социјална заштита.

(5) Барањето за враќање на износот на исплатените средства од ставовите (2) и (3) на овој член се однесува само на достасани исплатени побарувања во вкупен износ пресметан од денот на исплатата на средствата остварени на противправен начин согласно со ставот (2) на овој член, до денот на достасаноста на побарувањето, заедно со законски пресметана камата.

(6) Барањето за враќање на износот на исплатените средства и барањето за надоместок на штета застарува со истекот на роковите предвидени во Законот за облигационите односи.

(7) Роковите на застареност за барање за враќање на износот на исплатените средства и за барањето за надоместок на штета согласно со овој закон почнуваат да течат:

- во случаите од ставот (2) алинеи 1 и 2 на овој член од денот кој е утврден со конечното решение дека корисникот го стекнал правото на заштита на децата на противправен начин и

- во случаите од ставот (3) на овој член од денот на правосилноста на решението за прогласување на наследници на корисникот на правата од заштита на децата.

(8) Центарот, односно јавната установа за деца кога ќе утврди дека корисникот остварил право за заштита на деца на начин утврден согласно со ставот (2) на овој член ќе донесе решение со кое на корисникот ќе му престане правото од заштита на деца.

(9) Кога решението на центарот, односно на јавната установа, со кое на корисникот му престанува правото од заштита на деца, ќе стане конечно центарот, односно установата, ќе го повика корисникот на правото од заштита на деца да се спогодат за износот, начинот и рокот за враќање на примените средства, како и за висината на причинетата штета која тој треба да ја надомести.

(10) Ако корисникот на правото од заштита на децата и центарот, односно установата не се спогодат центарот, односно установата ќе поднесе тужба до надлежниот суд за враќање на примените средства и право на надоместок на штета.

Член 51

За дете кое стапило во брак престанува правото на користење на детски додаток со првиот ден на наредниот месец од месецот на стапувањето во брак.

Член 52

Надлежниот центар за социјална работа е должен најдоцна до петти во месецот да достави до Министерството извештај за користењето на средствата за последниот месец и барање за потребните средства за исплата на правата од членот 6 став (1) точки 1), 2), 3), 4) и 5) од овој закон, како и за додаток за образование на лице кое до 18 годишна возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, за наредниот месец со вкупниот број деца и семејства, односно корисници за кои треба да се исплатат правата, а за корисниците на додатокот за образование согласно со мерните периоди утврдени во членот 39-е став (3) од овој закон.

Член 53

Поблиските услови и начинот на остварување на правата за заштита на децата, како и утврдувањето на состојбата на приходите, имотот и имотните права на домаќинството и семејството за правата од членот 6 став (1) точките 1), 4) и 5) од овој закон, ги пропишува министерот.

III. ОБЛИЦИ НА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

1. Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст

Член 54

Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за згрижување, престој, нега, исхрана, воспитно-образовни, спортско-рекреативни, културно-забавни активности, мерки и активности за подобрување и зачувување на здравјето и за поттикнување на интелектуалниот, емоционалниот, физичкиот, менталниот и социјалниот развој на детето до шест години живот, односно до вклучување во основното образование.

2. Одмор и рекреација на деца

Член 55

Одморот и рекреацијата на децата е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за престој, активен одмор, социјализација на децата, воспитно-образовни, културно-забавни, спортско-рекреативни и други активности со децата за развивање на психомоторниот развој на децата и способност за договарање, почитување на разликите и соработка во групи, способност за прифаќање на себеси и другите и ориентација во просторот.

3. Други облици на заштита

Член 56

(1) За развој на личноста на детето, талентот, менталните, физичките, креативните и другите способности, подготвување за самостоен и одговорен живот се обезбедуваат и други облици на заштита на децата како програмски активности од областа на културата, издавачката, згрижувачката и воспитната дејност, екологијата, уметноста, рекреативни и слободни активности и спортот.

(2) Програмираните активности од ставот (1) на овој член се остваруваат согласно со посебни програми кои ги изработува соодветна научна установа, односно специјализирана стручна установа или институција, а ги донесува министерот.

(3) За подобро физичко и психичко закрепнување, рехабилитација, ресоцијализација и социјална реинтеграција на детето кое е жртва на некој облик на занемарување, експлоатација, злоупотреба, мачење, трговија или друг облик на свирепо постапување наведени во членот 12 ставови (1) и (2) од овој закон, како и доколку носи последици и трауми од вооружени судири, државата презема посебни програми и активности.

IV. ДЕТСКА ГРАДИНКА

Член 57

(1) Дејноста која се врши во рамките на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст може да се остварува во детска градинка.

(2) Детска градинка може да обезбедува престој и исхрана и за деца над шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст.

Член 58

Детската градинка може да биде основана како јавна детска градинка и детска градинка во приватна сопственост.

Член 59

(1) Јавна детска градинка се основа од страна на советот на општината, советот на општината во градот Скопје и Владата, со одлука за основање на јавна детска градинка по претходно прибавено мислење од министерството, односно на предлог на министерството за јавна детска градинка основана од Владата.

(2) Јавната детска градинка се основа како јавна установа.

(3) Јавната детска градинка има статут со кој се пропишуваат нејзината организација, начин на работа, управување и раководење.

(4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 60

(1) Детската градинка запишува и прима деца врз основа на пријави преку целата година.

(2) Ако во јавната детска градинка има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места, за приемот решава комисија за прием на деца.

(3) Составот и начинот на работа на комисијата од ставот (2) на овој член, како и поблиските критериуми за прием на деца во градинката ги утврдува управниот одбор на градинката во согласност со советот на општината и советот на општината во градот Скопје, а министерството за јавна детска градинка основана од Владата.

(4) Комисијата ја именува директорот.

(5) По жалба против решението на комисијата решава градоначалникот на општината и општината во градот Скопје, а министерот за јавна детска градинка основана од Владата.

(6) Комисијата од ставот (2) на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.

(7) По жалба против решението за правото за партиципација на комисијата решава министерството.

(8) Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

(9) Формата и содржината на образецот на барањето и потребната документација за остварување на правото од членот 6 став (1) точка б) од овој закон ги пропишува министерот.

(10) Родителите се должни при приемот на детето во градинката да приложат потврда од матичниот лекар за здравствената состојба на детето.

(11) Органот на управување на детска градинка посветува внимание и ги следи состојбите по однос на приемот на децата со пречки во развојот и нивната инклузија во воспитните групи за згрижување и воспитание, односно за социјално- економските услови во семејството.

(12) Правата и обврските на градинката и корисниците на услугите се уредуваат со договор, со кој особено се регулираат меѓусебните односи на давателот и корисникот на услугата, квалитетот на услугата, начинот на плаќањето, изборот на програмата, должината на престојот на детето во установата и други прашања во поглед на заштита на детето и дејноста на градинката.

Член 61

(1) Детска градинка во приватна сопственост се основа од страна на домашно или странско физичко или правно лице.

(2) Детска градинка во приватна сопственост се основа како приватна установа за деца - детска градинка.

(3) Основачот на детска градинка во приватна сопственост донесува акт за основање во форма и содржина согласно со членот 109 од овој закон.

(4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 62

Странските правни или физички лица со седиште односно место на живеење во земјите членки на Европската унија и ОЕЦД можат да основаат детски градинки во приватна сопственост, како и домашните правни и физички лица.

Член 63

(1) Дејноста на детската градинка се остварува според програми за остварување на дејноста согласно со членот 168 од овој закон.

(2) Детската градинка е должна на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.

(3) Родителите имаат право за своите деца во детските градинки да избираат програми за згрижување и воспитание на децата.

(4) Детската градинка според времетраењето остварува програми за:
- целодневен престој;
- полудневен престој;
- скратени програми;
- пилот програми и
- вонинституционални форми за активности со деца.

(5) Детската градинка може да остварува и програма за продолжен престој за деца според потребите и работното време на корисниците на овие услуги.

(6) Програмите за целодневен престој траат од 9 до 11 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне, целодневно или наизменично.

(7) Програмите за полудневен престој траат од 4 до 6 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне или наизменично.

(8) Скратените програми траат од 260 до 600 часа годишно.

(9) Програмите за целодневен престој и програмите за полудневен престој се наменети за деца на возраст до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата.

(10) Скратените програми се наменети за деца на возраст од три до шест години, односно до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата со или без исхрана на децата.

(11) Скратените програми се наменети и за деца на подолготрајно болничко лекување.

(12) Вонинституционални активности се кратки програми во траење од три часа дневно коишто можат да опфатат игри, игровни активности, креативни работилници, детски работилници од подрачјето на културата и уметноста, спортски активности, наменети за деца на возраст од три години до поаѓање во основно училиште и се организираат и изведуваат од јавните детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на Бирото за развој на образованието.

(13) Пилот - програми се програми со посебни педагошки принципи кои се изведуваат во јавни детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на Бирото за развој на образованието.

Член 64

(1) Детските градинки во зависност од возраста на децата и должината на престојот својата работа ја организираат во групи.

(2) Работата во детската градинка се организира во зависност од возраста на децата во хомогени групи, и тоа:

1) до 12 месеци	од шест до осум деца;
2) над 12 до 18 месеци	од осум до десет деца;
3) над 18 месеци до две години	од десет до 12 деца;
4) над две до три години	од 12 до 15 деца;

5) над три до четири години	од 15 до 18 деца;
6) над четири до пет години	од 18 до 20 деца и
7) над пет до шест години	од 20 до 25 деца.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, во зависност од возраста на децата, може да се организира:

1) хетерогена група	
- до две години	од десет до 12 деца и
- од две години до поаѓање во основно училиште	од 18 до 20 деца;
2) комбинирана група	
- од 12 месеци до поаѓање во основно училиште	од 15 до 20 деца и
3) група деца од шест години, односно од поаѓање во	
- основно училиште до десет години	од 20 до 30 деца.

(4) Во групите од ставовите (2) и (3) точки 1 и 2 на овој член може да се вклучи едно дете со лесни односно умерени пречки во интелектуалниот развој и/или телесна попреченост, во кој случај бројот на децата во групите се намалува за две деца.

(5) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, јавната детска градинка во групите може да има поголем број на деца, односно помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член за што согласност дава основачот на установата.

(6) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, приватната детска градинка во групите може да има помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член за што согласност дава основачот на установата.

(7) Во детската градинка активностите се изведуваат на македонски јазик и кирилско писмо.

(8) За децата на припадниците на другите заедници воспитно-образовните активности во детските градинки се изведуваат на јазикот на соодветната заедница за група деца, согласно со одредбите од овој закон.

(9) Доколку постои интерес за изведување на активности и на други јазици, воспитно- образовните активности во детски градинки може да се изведуваат за група деца согласно со одредбите од овој закон.

Член 65

Избришан **5**

Член 66

(1) Јавна детска градинка може одделни услуги од својата дејност да организира и во други просторни услови (основно училиште, болница, дом на култура, месна заедница и други установи и објекти), како и давање одредени услуги од дејноста на градинката на деца и семејства, согласно со овој закон.

(2) Кога во местото на живеење нема јавна детска градинка, а родителите имаат интерес за вклучување во детска градинка на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, детската градинка од најблиската општина одделни услуги од својата дејност, попретходно добиена согласност од министерството, може да ги организира во други просторни услови.

(3) Кога во јавната детска градинка нема слободни места, а родителите имаат интерес за вклучување во детска градинка на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, детската градинка може одделни услуги од својата дејност да организира во други просторни услови, по претходно добиена согласност од министерството.

(4) Постапката за отворање на група во други просторни услови во случајот од ставот (2) на овој член градинката ја поведува по барање на основачот и општината во која нема детска градинка.

(5) Во случај кога во определена општина нема јавна детска градинка или јавен центар за ран детски развој основан од општината или има правни лица кои немаат доволен капацитет, а родителите имаат изразен интерес и има потребен број на деца за основање на нови установи за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст, општината или општината во градот Скопје може, во рок од 30 дена од документирањето на потребата, да отпочне постапка за доделување на концесија или доделување на договор за воспоставување на јавно приватно партнерство со правни лица во приватна сопственост кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст, согласно со закон.

(6) Начинот на давање на услугите од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 67

(1) Работното време на вработените во детската градинка изнесува 40 часа неделно.

(2) Работното време утврдено во ставот (1) на овој член, заради природата на работата за воспитувачот и негувателот, се распределува на работно време поминато со децата и останатото работно време за други програмски активности.

(3) Работното време поминато со децата, како дел од вкупните програмски активности, во рамките на полното работно време од ставот (1) на овој член за воспитувачот изнесува 30 часа во неделата, а за негувателот 35 часа во неделата.

(4) Основната плата, надоместокот на плата и надоместокот на трошоците поврзани со работата се пресметуваат и исплатуваат на вработениот врз основа на работното време од ставот (1) на овој член, како и евиденцијата што ја води работодавачот.

(5) Распоредот на работното време на вработените во рамките на 40-часовна работна недела во јавните установи за деца го утврдува министерот.

(6) Почетокот и завршетокот на работното време на јавна установа за деца основана од општината, општината во градот Скопје и градот Скопје го утврдува советот на основачот, а за јавна установа за деца основана од Владата министерот.

V. ЦЕНТАР ЗА РАН ДЕТСКИ РАЗВОЈ

Член 68

(1) Дејноста која се врши во рамките на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст може да се остварува и во центар за ран детски развој.

(2) Центар за ран детски развој може да биде основан од општината, општината во градот Скопје, Владата и домашно или странско физичко или правно лице.

(3) Центар за ран детски развој спроведува програма за рано учење и развој на деца од предучилишна возраст од три до шест години, односно до поаѓање во основно училиште.

(4) Центарот за ран детски развој во групите од членот 74 ставови (1) и (2) од овој закон според времетраењето остварува скратени програми во траење до три часа дневно со флексибилно работно време според потребите на родителите и заедницата.

Член 69

(1) Центар за ран детски развој на општината и општината во градот Скопје се основа од страна на советот на општината и советот на општината во градот Скопје, односно од Владата, по претходно прибавено мислење од министерството, односно на предлог на министерството.

(2) Центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член се основа како јавна установа.

(3) Центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член има статут со кој се пропишуваат неговата организација, начин на работа, управување и раководење.

(4) Средствата за основање и работа на установата од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

(5) Работното време во центрите за ран детски развој се организира како полно работно време или работно време половина од полното работно време согласно со договорот за вработување.

Член 70

(1) Центар за ран детски развој во приватна сопственост се основа од домашно или странско физичко или правно лице.

(2) Центар за ран детски развој во приватна сопственост се основа како приватна установа за деца.

(3) Основачот на центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член донесува акт за основање во форма и содржина согласно со членот 109 од овој закон.

(4) Средствата за основање и работа на центарот за ран детски развој од ставот (1) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 71

(1) Кога во местото на живеење нема јавен центар за ран детски развој, а родителите имаат интерес за вклучување во центар за ран детски развој на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, јавниот центар за ран детски развој од најблиската општина одделни услуги од својата дејност, по претходно добиена согласност од министерството, може да ги организира во други просторни услови.

(2) Кога во јавен центар за ран детски развој нема слободни места, а родителите имаат интерес за вклучување во центар за ран детски развој на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, јавниот центар за ран детски развој може одделни услуги од својата дејност да организира во други просторни услови по претходно добиена согласност од министерството.

(3) Постапката за отворање на група во други просторни услови во случајот од ставот (1) на овој член јавниот центар за ран детски развој ја поведува по барање на основачот и општината во која нема центар за ран детски развој.

Член 72

Странските правни или физички лица со седиште, односно место на живеење во земјите членки на Европската унија и ОЕЦД може да основаат центри за ран детски развој од член 70 од овој закон, како и домашните правни и физички лица.

Член 73

(1) Во состав на јавна детска градинка, односно детска градинка во приватна сопственост може да се формира центар за ран детски развој со одлука на основачот под услови утврдени со овој закон, кој ќе функционира во дел од постојниот објект или во друг објект издвоен од детската градинка.

(2) Јавна детска градинка може да се преобрази во јавен центар за ран детски развој, односно детска градинка во приватна сопственост може да се преобрази во приватен центар за ран детски развој со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(3) Јавен центар за ран детски развој може да се преобрази во јавна детска градинка, односно центар за ран детски развој во приватна сопственост може да се преобрази во приватна детска градинка со одлука на основачот и под услови утврдени во овој закон.

(4) Статусните измени на детските градинки и центрите за ран детски развој се вршат согласно со Законот за установите и овој закон во зависност од формата на правното лице.

(5) При статусна измена од ставот (4) на овој член, основачите повторно спроведуваат постапки за издавање на решение за вршење на дејност.

Член 74

(1) Работата во центарот за ран детски развој се организира во хетерогени групи со број на деца во група од десет до 20 деца.

(2) Доколку во групата од ставот (1) на овој член се опфатени деца на возраст од три до четири години максималниот број на деца е 15 деца во група, а доколку во групата има деца со посебни потреби, но не повеќе од две деца во група, максималниот број на деца е 12 деца во група.

(3) По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, приватниот центар за ран детски развој може да има помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите (1) и (2) на овој член, за што согласност дава основачот на установата.

(4) Во центар за ран детски развој активностите се изведуваат на македонски јазик и кирилско писмо.

(5) За децата на припадниците на другите заедници воспитните-образовните активности во центрите за ран детски развој се изведуваат на јазикот на соодветната заедница, за група деца, согласно со одредбите од овој закон.

(6) Доколку постои интерес за изведување на активности и на други јазици, воспитните и образовните активности во центрите за ран детски развој може да се изведуваат за група деца согласно со одредбите од овој закон.

VI. АГЕНЦИИ ЗА ДАВАЊЕ УСЛУГИ ЗА ЧУВАЊЕ И НЕГА НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 75

(1) Одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца и тоа чување и нега на деца од предучилишна возраст до шест години живот, односно до поаѓање во основно училиште на повик може да врши правно лице запишано во соодветниот регистар при Централниот регистар на Република Северна Македонија, како агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

(2) Освен работите од ставот (1) на овој член агенцијата може да врши одредени работи од дејноста и тоа чување и нега на деца на возраст над шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години живот на повик.

(3) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст може да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание само во Република Северна Македонија, под услов тие работи да ги врши како единствена дејност.

Член 76

(1) Агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст може да основа домашно правно и физичко лице.

(2) Доколку основач е правно лице треба да:

- располага со соодветен канцелариски простор и опрема за работа,
- располага со листа на лица кои ќе бидат ангажирани како стручен кадар,
- не му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- на овластеното лице на правното лице да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавење, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

(3) Доколку основач е физичко лице треба да:

- е државјанин на Република Северна Македонија,
- има најмалку четири годишно средно образование,
- располага со соодветен канцелариски простор и опрема за работа,
- располага со листа на лица кои ќе бидат ангажирани како стручен кадар,
- не му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавење, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 77

Лицето ангажирано од агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст потребно е да:

- има најмалку средно образование и важечка лиценца за неговател;
- не му е одземено вршењето на родителско право;
- има општа и посебна здравствена способност;
- не му е одземена или ограничена деловната способност и
- не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 78

(1) Барањето за вршење на работите од членот 75 од овој закон правното, односно физичкото лице го поднесува до министерството.

(2) Кон барањето за издавање решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон се поднесува програма за начинот на вршење на работите.

(3) Министерот откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето му издава решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(5) По донесување на решението од ставот (3) на овој член агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст во рок од 15 дена од денот на добивање на решението се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Северна Македонија со што агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст се стекнува со својство на правно лице.

(6) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст не може да започне со работа пред добивање на решение за вршење на работите од членот 75 од овој закон и уписот во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Северна Македонија.

Член 79

(1) Агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст води евиденција на корисниците на услугите, како и на дадените услуги.

(2) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 80

(1) Решението за вршење на работите од членот 75 од овој закон престанува да важи:

- по барање на правното лице,
- во случај на престанување на правното лице во случаите определени со закон и
- во други случаи утврдени со закон.

(2) Решението за вршење на работите од членот 75 од овој закон се одзема:

- ако правното лице престане да ги исполнува условите утврдени со закон,
- ако на правното лице му е изречена прекршочна санкција за забрана за вршење на професија,

дејност или должност,
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавење, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и
- во други случаи утврдени со закон.

(3) За престанување и одземање на решението од членот 78 од овој закон министерот носи решение.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 81

(1) Давањето услуги од членот 75 од овој закон се врши на повик на барателот (родител или старател на дете) и може да се врши во домот на барателот или како придружба на корисникот на услугата.

(2) Времето, местото и начинот на давањето на услугите се определува при ангажирањето на лицето од страна на барателот што се регулира со меѓусебен договор склучен меѓу агенцијата и барателот на услуги.

(3) По склучување на договорот од ставот (2) на овој член, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, склучува договор за вработување со лицето кое ќе ја обезбедува услугата кај барателот.

(4) Лицата кога се ангажирани на повик задолжително носат службена легитимација.

(5) Формата и содржината на легитимацијата од ставот (4) на овој член ги пропишува министерот, а ги издава одговорното лице на агенцијата.

Член 82

Агенцијата одговара за настанатата штета која е причинета од вработен кој дава услуга на повик, во согласност со закон.

Член 83

Поблиските услови и начинот на вршење на работите од членот 75 од овој закон ги пропишува министерот.

VII. ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ ЗГРИЖУВАЊЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 84

Физички лица можат да вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст како професионална дејност под услови утврдени со овој закон.

(2) Згрижувањето и воспитанието на децата од предучилишна возраст од ставот (1) на овој член може да се врши во домот на родителите на детето, во домот на физичкото лице или во друг соодветен станбен/деловен простор кој ги исполнува условите согласно со овој закон.

Член 85

Физичко лице може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана на деца од предучилишна возраст до шест години живот, односно до поаѓање во основно училиште и деца на возраст до десет години живот, најмногу до пет деца и не помалку од два часа дневно.

Член 86

Физичко лице може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност и за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана и за деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост до две деца на возраст до десет години живот и не помалку од два часа дневно.

Член 87

(1) Физичко лице може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност доколку ги исполнува следниве услови:

- да има најмалку средно образование,
- да не му е одземено вршењето на родителско право,
- да има општа и посебна здравствена способност,
- да не му е одземена или ограничена деловната способност,
- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавење, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и
- ако детето се згрижува во домот на физичкото лице или во друг соодветен станбен/деловен простор кој ги исполнува условите согласно со овој закон, просторијата каде што ќе престојува детето согласно со членовите 85 и 86 од овој закон, треба да има површина од најмалку 15 м², а просториите во кои ќе се одвиваат активностите со децата треба да се функционално поврзани и одвоени од просториите кои ги користи семејството.

(2) Физичкото лице од ставот (1) на овој член не може да врши одредени работи во сопствениот дом, доколку во семејството има член кој е болен од неизлечива заразна болест, зависник од дрога или друга психотропна супстанција или злоупотреба на алкохол, или доколку на возрасен член на семејството не му е одземено или ограничено родителското право.

(3) Две физички лица, можат да го организираат своето работење во заеднички простории со површина од најмалку 30 м² заради заедничко покривање на трошоците. Секое од нив ќе ја врши дејноста одвоено и на своја одговорност, без едното да одговара за постапките на другиот.

(4) Физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност, може да ангажира и волонтер согласно со закон, кој доколку волонтира во делот на одредени работи од дејноста згрижување и воспитание, треба да поседува и соодветна лиценца за неговател и да го извести писмено Министерството за труд и социјална политика за неговото ангажирање со прилог договор за волонтирање.

(5) Секое физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност задолжително треба да поседува важечка лиценца за неговател и решение за вршење одредени работи од дејноста.

(6) Поблиските услови, критериуми и начинот на вршење на работите од членот 84 од овој закон ги пропишува министерот.

Член 88

(1) Барањето за вршење на работите од членовите 84, 85 и 86 од овој закон се поднесува до министерството.

(2) Министерот откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето му издава решение за вршење на одредени работи од дејноста врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(3) Против решението од ставот (2) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(4) По донесување на решението од ставот (2) на овој член физичкото лице од членот 84 од овој закон во рок од 15 дена од денот на добивање на решението се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Северна Македонија.

Член 89

(1) Физичкото лице со барателот на услугата склучува договор во писмена форма во кој се уредува времето, местото, начинот, видот, надоместок за извршената услуга и обемот на услугите кои ги дава физичкото лице.

(2) Физичкото лице од членот 84 од овој закон, одредените работи може да ги врши само како единствена дејност.

(3) Физичкото лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност должно е:

- да ги дава услугите согласно со овој закон;
- во вршењето на работата да ја почитува личноста на корисникот, неговото достоинство и неповредливоста на личниот и семејниот живот, да ги чува како службена тајна податоците и информациите од личен и семеен карактер, како и да ја чува службената и професионалната тајна;
- да води евиденција на корисниците и дадените услуги;
- да дава податоци за својата работа на барање на министерството и
- да доставува годишен извештај за својата работа до министерството.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (3) алинеја 3 на овој член ги пропишува министерот.

Член 90

(1) Важноста на решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице престанува,

- доколку лицето почине,
- лицето поднесе барање за престанок за вршење на одредени работи од дејноста,
- на лицето со правосилно решение на надлежен суд му е одземена или ограничена деловната способност,
- лицето ја загуби општата здравствена способност или посебната здравствена способност за

вршење на дејноста и
- во други случаи определени со закон.

(2) Решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице му се одзема, ако:
- со правосилно решение на надлежен суд му е одземено вршењето на родителското право,
- му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување,
- во определениот рок не ги отстрани констатираните недостатоци во вршењето на работата утврдени со надзорот над законитоста на работата и надзорот над стручната работа,
- работите не ги извршува лично или од страна на ангажиран волонтер од член 87 став (4) од овој закон или ако користи работи на други лица спротивно на решението за вршење на одредени работи од дејноста,
- престане со работа без одобрение на министерот и
- во други случаи определени со закон.

(3) Министерот донесува решение за престанок или одземање на решението за вршење на одредени работи од дејноста на физичкото лице во случаите наведени во ставовите (1) и (2) на овој член.

(4) Против решението од ставот (3) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 90-а

Физичкото лице одговара за настанатата штета која ќе ја причини лично, како и за штетата причинета од ангажираниот волонтер, во согласност со закон.

Член 91

(1) Физичкото лице на кое му е издадено решение за вршење на одредени работи од дејноста може привремено да престане да ги врши работите поради болест, или други оправдани причини.

(2) За привремениот престанок на вршењето на работите, лицето мора веднаш по настанување на причината писмено да ги извести министерството и родителите, односно старателите на децата (детето).

(3) За привремениот престанок на вршењето на работите во случаите од ставот (1) на овој член министерот носи решение.

VIII. ДЕТСКО ОДМОРАЛИШТЕ

1. Дејност

Член 92

(1) Дејноста одмор и рекреација се обезбедува и остварува во детско одморалиште.

(2) Ако во јавното детско одморалиште има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места за приемот решава комисија за прием на деца.

(3) Составот и начинот на работа на комисијата од ставот (2) на овој член, како и поблиските критериуми за приемот на деца во одморалиштето ги утврдува управниот одбор на одморалиштето

во согласност со советот на општината и Советот на градот Скопје, за одморалиште основано од општината и градот Скопје, а министерството за јавно детско одморалиште основано од Владата.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член ја именува директорот.

(5) По жалба против решението на комисијата решава градоначалникот на општината и на градот Скопје, а министерот за јавно детско одморалиште основано од Владата.

(6) Комисијата од ставот (2) на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.

(7) По жалба против решението за правото за партиципација на комисијата решава министерството.

(8) Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

(9) Органот на управување на јавното детско одморалиште води грижа по однос на приемот на децата за социјално-економските услови во семејството.

(10) Со договор се уредуваат правата и обврските на детското одморалиште и корисниците на услугите за одмор и рекреација.

Член 93

(1) Одмор и рекреација може да се организира и за деца со пречки во развојот.

(2) Одмор и рекреација за деца со пречки во развојот се организира според посебни програми.

Член 94

(1) Родителите имаат право за своите деца да изберат програми за одмор и рекреација во детските одморалишта.

(2) Детското одморалиште е должно на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.

2. Организација и содржина на дејноста

Член 95

(1) Одмор и рекреација во јавно детско одморалиште се остварува според програми за остварување на дејноста кои ги изработува научна или специјализирана стручна установа, односно стручен орган или друг орган, а ги донесува министерот.

(2) Програмите за дејноста одмор и рекреација на деца содржат особено назив на програмата, вид и траење, основни задачи и активности.

(3) Програмите се менуваат и осовременуваат согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на реализацијата на програмите и на примената на проектите кои се остваруваат во дејноста.

(4) Иницијатива за менување и осовременување на програмите од ставот (1) на овој член можат да даваат и детските одморалишта, установите и други правни и физички лица.

(5) Програмата за одмор и рекреација на приватното детско одморалиште ја донесува основачот по претходно прибавено позитивно мислење од министерството.

(6) Мислењето од ставот (5) на овој член го дава министерот на предлог на Бирото за развој на образованието.

(7) Програмата од ставот (5) на овој член во зависност од видот, обемот и карактерот на дејноста ги содржи условите, критериумите и стандардите за вршење на дејноста утврдени со овој закон, како и времетраењето, целите и содржините на активностите.

(8) Во приватно детско одморалиште одморот и рекреацијата на деца може да се оствари согласно со програмите од ставот (1) на овој член за што одлучува органот на приватното детско одморалиште во согласност со актот за основање.

Член 96

(1) Јавно детско одморалиште организира и спроведува програми за:
- зимување,
- летување,
- настава во природа и
- други програми (екскурзии, кампување, излети, походи, семинари, мини-скијачка школа, рекреативно-еколошка школа, исхрана на децата и друго).

(2) Програмата за зимување е наменета за деца од училишна и предучилишна возраст за време на зимскиот распуст, а во останатиот период од зимата детското одморалиште може да работи како установа, односно одморалиште од отворен тип.

(3) Програмата за летување е наменета за деца од предучилишна возраст и за деца од училишна возраст за време на летниот распуст.

(4) Програмата за настава во природа е наменета за деца од училишна возраст и ќе се остварува во согласност со наставните планови на основните училишта.

(5) Другите програми од ставот (1), алинеја 4 на овој член ќе се остваруваат во зависност од потребите на корисниците и слободните термини во детското одморалиште.

(6) Детското одморалиште во времето кога не ги остварува програмите од ставот (1) на овој член може да работи како одморалиште од отворен тип и да дава и други услуги од областа на угостителско-туристичката дејност, маркетингот, како и други услуги, освен организирање и давање на услуги на игри на среќа, коцкарници, казина, барови и слично.

Член 97

Работата во детското одморалиште се организира во групи, во зависност од возраста на децата и тоа:

1) до шест години живот	од шест до осум деца;
2) над шест до десет години живот	од десет до 15 деца;
3) над десет до 13 години живот	од 15 до 18 деца;
4) над 13 до 15 години живот	од 18 до 20 деца и
5) над 15 до 18 години живот	од 20 до 25 деца.

Член 98

- (1) Јавното детско одморалиште донесува годишна програма за работа.
- (2) Годишната програма за работа особено содржи: организација и работно време на одморалиштето, исхраната, видот на програмите на детското одморалиште, времетраењето на смените на одделните облици за одмор и рекреација, работата на директорот и другите работници во одморалиштето, соработка со воспитно-образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации и здруженија, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.
- (3) Програмата од ставот (1) на овој член детското одморалиште е должно да ја донесе најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

IX. ОСНОВАЊЕ И ПРЕСТАНОК СО РАБОТА НА УСТАНОВА ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА

Член 99

- (1) Општинска детска градинка/центар за ран детски развој и детска градинка на општината во градот Скопје/центар за ран детски развој основа општината и општината во градот Скопје.
- (2) Советот на општината и советот на општината во градот Скопје донесува одлука за основање на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој од ставот (1) на овој член, по претходно прибавено мислење од министерството.
- (3) Општинско детско одморалиште и детско одморалиште на градот Скопје основа општината и градот Скопје.
- (4) Советот на општината и Советот на градот Скопје донесуваат одлука за основање на јавно детско одморалиште од ставот (3) на овој член, по претходно прибавено мислење од министерството.
- (5) Државно детско одморалиште/државна детска градинка и државен центар за ран детски развој основа Владата на предлог на министерството.
- (6) Средствата за основање и работа на установата од ставовите (1), (3) и (5) на овој член ги обезбедува основачот.

Член 100

- (1) Установа за деца може да се основа и да започне со работа, ако:
- е утврден потребниот број на деца, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста,
 - се обезбедени соодветни просторни услови, опрема и дидактички средства, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста,
 - се донесени програми за вршење на дејноста,
 - е утврден потребниот број на соодветни стручни и други работници, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста и
 - се обезбедени потребни финансиски средства.

(2) Одредбите од ставот (1) на овој член се применуваат и во случаите на проширување на програмите за вршење на дејноста на детската градинка/центар за ран детски развој и на детското одморалиште.

(3) Во стандардите и нормативите за вршење на дејноста се утврдуваат и нормативите за исхрана, стандардите за исхрана и оброци, стандардите за санитарно-хигиенски услови, како и стандарди за потребното работно време за остварување на дејноста (згрижувачката, воспитната и друга дејност за детските градинки/центри за ран детски развој) и критериуми за развиеност на установите.

(4) Стандардите и нормативите за вршење на дејноста од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 101

Основачот е должен при основање на јавна установа за деца да формира комисија која во согласност со овој закон извршува подготовка за започнување со работа на установата.

Член 102

(1) Установата за деца може да започне со работа откако по поднесено барање за вршење на дејноста од страна на основачот, министерот ќе утврди дека се исполнети условите утврдени со овој закон и другите прописи, и ќе донесе решение за вршење на дејноста.

(2) Решението од ставот (1) на овој член се донесува врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член врши непосреден увид со цел да утврди дали се исполнети условите од членот 100 од овој закон, врз основа на што изготвува мислење.

(4) По донесување на решението од ставот (1) на овој член установата за деца во рок од 15 дена од денот на добивање на решението се запишува во соодветниот регистар на Централниот регистар на Република Северна Македонија.

(5) Против решението од ставот (1) на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 102-а

(1) Детска градинка/центар за ран детски развој, како организациона единица основана од страна и во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште од член 16 ставови (4), (5) и (6) од овој закон, може да започне со работа по претходно донесен акт за основање на детска градинка/центар за ран детски развој како организациона единица, по поднесено барање и добиено решение за вршење на дејноста согласно членот 102 од овој закон.

(2) За организационата единица од членот 16 ставови (4), (5) и (6) од овој закон соодветно се применуваат одредбите од овој закон кои се однесуваат на почнувањето со работа на установа за деца, на кадарот во приватните установи за деца, надзорот над работата на установите за деца, инспекцискиот надзор, начинот на финансирање на приватните установи за деца, на евиденцијата и документацијата во областа на згрижувањето и воспитанието на деца, програмите за вршење на дејноста, како и на одземање на решение за вршење на дејноста.

(3) За отпочнување со работа на нов објект во состав на установа за деца, основачот по донесена одлука и прибавено мислење од Министерството поднесува барање до министерот, а по добиеното

мислење на комисијата од членот 102 став (2) на овој закон, министерот донесува решение за вршење на дејноста на установата за деца доколку се исполнети условите од овој закон.

(4) Во случај на промена на основачот/седиштето/просторните услови/промена на капацитет на установата за деца, организационата единица во состав на правното лице, детска градинка/центар за ран детски развој во состав на високообразовна установа, по поднесено барање од основачот, а по мислење на комисијата од членот 102 став (2) од овој закон, министерот донесува решение за промена на основачот/седиштето/просторните услови.

Член 103

Решението за вршење на дејност на установа за деца се одзема, ако:

- не ги спроведува одредбите од овој закон, подзаконските акти и други прописи,
- не ги исполнува условите за вршење на дејноста, а во рокот определен од надлежен орган нема да ги исполни условите или отстрани неправилностите,
- е изречена казна со правосилна судска пресуда на правното лице, изречена е мерка забрана за вршење на професија, дејност или должност,
- основачот донесе акт за престанување на установата за деца ако престанала потребата, односно условите за вршење на дејноста за која установата за деца била основана и
- не ги исполнува другите услови пропишани со закон.

Член 104

Важноста на решението за вршење на дејноста престанува, ако:

- со одлука на управен орган или со правосилна судска одлука се утврди ништовност на уписот на установата во Централниот регистар на Република Северна Македонија,
- установата се припои или спои со друга установа или подели на две или повеќе установи,
- на барање од основачот и
- други услови утврдени со закон.

Член 105

(1) Постапката за престанување со работа на установата за деца основана од Владата ја покренува и води министерството.

(2) Предлог за престанок со работа на јавна установа од ставот (1) на овој член до основачот поднесува министерството.

(3) Одлука за престанок со работа на установата од ставот (1) на овој член донесува Владата.

(4) Одлуката за престанок со работа се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

(5) Постапката за престанување на работата на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој ја покренува и води основачот.

(6) Одлука за престанок на работа на установата од ставот (5) на овој член донесува советот на општината и советот на општината во градот Скопје, по претходно прибавено мислење од министерството.

(7) Постапката за престанување на работата на јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје ја покренува и води основачот.

(8) Одлука за престанок на работата на установата од ставот (7) на овој член, донесува советот на општината и Советот на град Скопје, по претходно прибавено мислење од министерството.

(9) Одлуката од ставот (6) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и службеното гласило на општината и општината во градот Скопје, а одлуката од ставот (8) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и службеното гласило на општината и на градот Скопје.

(10) Основачот, а за установата од ставот (1) на овој член министерството, по донесување на одлуката за престанување со работа на установата, во рок од три дена го известува Централниот регистар на Република Северна Македонија за бришење од соодветниот регистар.

Член 106

(1) Приватна установа за деца може да основа домашно и странско правно или физичко лице врз основа на одобрение во согласност со овој закон.

(2) Средствата за основање и работа на приватната установа ги обезбедува основачот.

Член 107

(1) Одобрението за основање на приватна установа за деца го дава Владата по претходно мислење на министерството, доколку се исполнети условите предвидени во членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон и доколку програмите ги исполнуваат стандардите и нормативите за вршење на дејноста.

(2) Одобрение за основање на приватна установа се издава врз основа на поднесено барање на правно, односно физичко лице (во натамошниот текст: основач).

(3) Кон барањето за добивање одобрение за основање на установа се поднесува елаборат за потребите од ваков вид на установа и документација за потребните услови предвидени во членот 100 став (1) алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон.

(4) Основачот со елаборатот за основање на установата го определува видот и обемот на дејноста, просторните услови, опремата, потребниот број стручни кадри, програмата за вршење на дејноста и јазикот на кој се изведуваат активностите од програмата, начин на обезбедување на средства за вршење на дејноста, заштита при работа на вработените и заштитата на корисниците на јавната услуга.

(5) Барањето со пропишаната документација од ставот (3) на овој член се доставува до министерството.

Член 108

Со одлуката на Владата за давање одобрение за основање на приватна установа се утврдува:

- видот на дејноста за која се основа установата;
- потребниот кадар, опрема и простор според стандарди и нормативи за вршење на дејноста;
- планиран број на опфат на деца;
- програма за вршење на дејноста;
- јазикот на кој се изведуваат активностите содржани во програмата и
- почеток со работа на приватната установа.

Член 109

(1) Основачот на установа за деца донесува акт за основање.

(2) Со актот за основање од ставот (1) на овој член особено се утврдува:

- назив, односно име на основачот,
- назив, односно име на фирмата на установата и седиште на установата за деца,
- видот на дејноста на установата за деца,
- средства за основање и почеток со работа на установата за деца и начин на обезбедување на средства,
- време за кое установата се основа,
- права и обврски на основачот во поглед на вршењето на дејноста и меѓусебните права и обврски на установата за деца и основачот,
- управување со установата за деца,
- права и обврски на установата за деца во правниот промет,
- вршител на должноста директор и
- рок за донесување на статутот.

(3) Вршителот на должноста директор од ставот (2) алинеја 9 на овој член е лице кое покрај општите услови утврдени со закон е со завршено високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен).

Член 110

Основачот на приватната установа за деца не може да ја промени дејноста за која е основана, без претходно одобрение од Владата.

Член 111

Одобрението за основање на приватна установа може да го одземе Владата по предлог на министерството, ако:

- основачот основа приватна установа спротивно на актот за одобрение од членот 106 од овој закон,
- основачот најдоцна во рок од 60 дена од денот на добивање на одлуката за давање одобрение за основање на установа за деца донесена од Владата на Република Северна Македонија не поднесе барање за вршење на дејноста од членот 102 став (1) од овој закон и
- се утврди дека приватната установа повеќе не исполнува некои од условите од членот 100 став (1) алинеи 2, 3 и 5 од овој закон, ако ги нема обезбедено потребните стручни и други работници, ако нема доволен број на деца за функционално работење или не ги спроведува одредбите од овој закон и подзаконските акти што произлегуваат од него.

Член 112

(1) Со денот на донесувањето на актот за одземање, односно престанок на одобрението, приватната установа престанува со работа.

(2) Врз основа на актот за одземање, односно престанок на одобрението, приватната установа се брише од регистарот од членот 193 од овој закон и од соодветниот регистар во Централниот регистар на Република Северна Македонија.

Член 113

Приватната установа е должна најмалку два месеци пред донесувањето на акт за престанување со работа на установата да го извести министерството и корисниците на услугите.

Член 113-а

(1) Решението од член 78 став (3), член 88 став (2), член 102 став (1) и член 102-а ставови (1), (3) и (4) од овој закон, се донесува во рок од 60 дена од денот на поднесување на барањето со потребната документација.

(2) Формата и содржината на образецот на барањата од член 78 став (1), член 88 став (1), член 102 став (1) и член 102-а ставови (1), (3) и (4), ги пропишува министерот.

Х. УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ

1. Орган на управување

Член 114

(1) Орган на управување во јавна установа за деца е управен одбор.

(2) Управниот одбор на јавна установа за деца основана од Владата го сочинуваат претставници на основачот на јавната установа за деца, на родителите и на општината и општината во градот Скопје на чие подрачје е седиштето на установата, односно градот Скопје за детското одморалиште.

(3) Во јавна установа за деца основана од Владата управниот одбор брои седум члена и тоа четири претставници од основачот, еден претставник од јавната установа за деца, еден претставник од родителите на децата и еден претставник од општината и општината во градот Скопје, односно од градот Скопје за детското одморалиште.

(4) Претставниците на основачот ги именува и разрешува Владата на предлог на министерството.

(5) Претставникот на јавната установа за деца основана од Владата го предлага стручниот совет на установата врз основа на стручност и компетентност, а го именува и разрешува основачот по постапка пропишана со статут.

(6) Претставникот на родителите го предлага советот на родителите, а го именува и разрешува основачот.

(7) Претставникот на општината и општината во градот Скопје, односно градот Скопје за детското одморалиште го именува и разрешува советот на општината на чие подрачје установата има седиште и Советот на градот Скопје за детско одморалиште.

(8) Управниот одбор на општинска детска градинка и општинско детско одморалиште основани од општината е составен од седум члена и тоа тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.

(9) Управниот одбор на општински центар за ран детски развој е составен од три члена и тоа еден претставник од основачот, еден претставник од министерството и еден претставник од родителите на децата.

(10) Управниот одбор на детска градинка на општината во градот Скопје, основана од општината во градот Скопје е составен од седум члена и тоа двајца претставници од основачот, еден претставник од градот Скопје, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.

(11) Управниот одбор на центар за ран детски развој основан од општината во градот Скопје, е составен од три члена и тоа еден претставник од основачот, еден претставник од министерството и еден претставник од родителите на децата.

(12) Управниот одбор на детско одморалиште на градот Скопје основано од градот Скопје е составен од седум члена и тоа тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од министерството.

(13) Претставниците на основачот на јавна детска градинка основана од општината и општината во градот Скопје ги именува и разрешува советот на општината и советот на општината во градот Скопје, а на јавно детско одморалиште основано од општината ги именува и разрешува советот на општината.

(14) Претставниците на основачот на јавно детско одморалиште основано од градот Скопје ги именува и разрешува Советот на градот Скопје.

(15) Претставникот на градот Скопје во управниот одбор од ставот (10) на овој член го предлага Советот на градот Скопје, а го именува и разрешува основачот во согласност со статутот.

(16) Претставникот на установата го предлага стручниот совет на установата, врз основа на стручност и компетентност, а го избира и разрешува основачот по постапка пропишана со статутот на установата.

(17) Претставниците од родителите на децата ги предлага советот на родители, а ги именува и разрешува основачот по постапка пропишана со статутот на установата.

(18) Претставникот на министерството го предлага министерот, а го именува и разрешува основачот.

(19) Претставниците од основачот, градот Скопје, од министерството и од родителите не можат да бидат именувани од редот на вработените во установата.

Член 114-а

На членовите на управниот одбор од членот 114 од овој закон може да им се исплати надоместок за присуство на седниците доколку основачот обезбеди средства во висина која не надминува износ од 1.000 денари по седница, но не повеќе од 10.000 денари на годишно ниво.

Член 115

(1) Членовите на управниот одбор се именуваат за период од четири години.

(2) Управниот одбор донесува одлука со мнозинство гласови од вкупниот број членови на одборот.

(3) Со управниот одбор раководи претседател кој се избира од редот на членовите на одборот.

(4) Начинот на работа на управниот одбор се уредува со статут.

Член 116

Управниот одбор на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој:
- донесува статут на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој,
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на

- општината во градот Скопје,
- предлага финансиски план до советот на општината и на општината во градот Скопје,
 - предлага годишна сметка до советот на општината и на општината во градот Скопје,
 - објавува јавен оглас за избор на директор на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој,
 - врши интервју со кандидатите за директор,
 - предлага на градоначалникот на општината и на градоначалникот на општината во градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за избор на директор,
 - донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава советот на општината и на општината во градот Скопје,
 - одлучува по приговори и жалби на вработените,
 - одлучува по жалби на корисниците на услугите и
 - разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 117

- Управниот одбор на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје:
- донесува статут на јавното детско одморалиште,
 - предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на градот Скопје,
 - предлага финансиски план до советот на општината и на градот Скопје,
 - предлага годишна сметка до советот на општината и на градот Скопје,
 - објавува јавен оглас за избор на директор на јавното детско одморалиште,
 - врши интервју со кандидатите за директор,
 - предлага на градоначалникот на општината и на градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за избор на директор,
 - донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава советот на општината и на градот Скопје,
 - одлучува по приговори и жалби на вработените,
 - одлучува по жалби на корисниците на услугите и
 - разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 118

- Управниот одбор на јавната установа за деца основана од Владата:
- донесува статут на јавната установа за деца,
 - предлага годишна програма за работа и извештај за работа до министерството,
 - предлага финансиски план до министерството,
 - предлага годишна сметка до министерството,
 - распишува јавен оглас за именување на директор на јавната установа за деца,
 - донесува акт за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата на кој согласност дава министерството,
 - одлучува по приговори и жалби на вработените,
 - одлучува по жалби на корисниците на услугите и
 - разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 119

Управувањето во приватната установа го утврдува основачот согласно со закон.

2. Орган на раководење

Член 120

- (1) Со јавна установа за деца раководи директор на установата, како орган на раководење.

(2) За директор на јавна детска градинка/центар за ран детски развој може да биде именувано, односно избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон е со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1 степен) и ги исполнува условите утврдени во член 136 од овој закон за воспитувач, за стручен работник, за стручен соработник, лице со завршен филолошки факултет - наставна студиска програма и специјалистички студии за предучилишни педагози, правник, социолог и економист со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1) и минимум пет години работно искуство по дипломирањето, поседува еден од меѓународно признати сертификати или уверение за активно познавање на англискиот јазик не постар од пет години ТОЕФЕЛ ИБТ - најмалку 74 бода, ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода, ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English: Legal) - најмалку А2 (А2) ниво, ФЦЕ (FCE) (Cambridge English: First) - положен, БУЛАТС (BULATS) - најмалку 60 бода, односно АПТИС (APTIS) - најмалку ниво Б2 (B2) и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(3) За директор на јавно детско одморалиште може да биде именувано, односно избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон има завршено високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1 степен) и минимум пет години работно искуство по дипломирањето, поседува еден од меѓународно признати сертификати или уверение за активно познавање на англискиот јазик не постар од пет години ТОЕФЕЛ ИБТ - најмалку 74 бода, ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода, ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English: Legal) - најмалку А2 (А2) ниво, ФЦЕ (FCE) (Cambridge English: First) - положен, БУЛАТС (BULATS) - најмалку 60 бод, односно АПТИС (APTIS) - најмалку ниво Б2 (B2) и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(4) Кандидатот за директор на јавната установа за деца задолжително доставува и програма за работа на јавната установа.

(5) Директорот на јавна установа за деца основана од Владата го именува и разрешува министерот.

(6) Директорот од ставот (5) на овој член се именува врз основа на јавен оглас.

(7) Јавниот оглас се распишува најдоцна 30 дена пред истекот на мандатот надиректорот на јавната установа за деца основана од Владата.(8) Доколку јавниот оглас не се распише во рокот утврден во ставот (7) на овој член, јавниот оглас го распишува министерството.

(9) Директорот на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој го избира и разрешува градоначалникот на општината и на општината во градот Скопје.

(10) Директорот на јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје го избира и разрешува градоначалникот на општината и на градот Скопје.

(11) Директорот на јавната установа за деца се избира, односно именува за време од четири години по спроведен јавен оглас за избор, односно именување објавен во три дневни весници кои се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија од кои еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

Член 120-а

(1) За директор на приватна установа за деца - детска градинка/центар за ран детски развој може да биде избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон е со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1 степен) и ги исполнува условите утврдени во членот 167 од овој закон за воспитувач, за стручен работник, за стручен соработник, лице со завршен филолошки факултет - наставна студиска програма и специјалистички студии за предучилишни педагози, правник и економист со

високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1) и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(2) За директор на приватна установа за деца – детско одморалиште може да биде избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 142 од овој закон е со високо образование (со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII1 степен) и поседува важечка лиценца за директор за установа за деца.

(3) Лицето кое раководи со организациона единица во состав на правното лице од членот 16 ставови (4), (5) и (6) од овој закон, треба да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член.

Член 121

(1) Директорот на јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој, односно на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

(2) Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот (1) на овој член директорот:

- ја предлага предлог-годишната програма за работа на управниот одбор и презема мерки за реализирање на годишната програма за работа,
- ги извршува одлуките на управниот одбор,
- одлучува за засновање и престанок на работен однос на вработени за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор,
- врши распоредување на работници,
- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и основачот,
- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор, основачот и министерството,
- поднесува извештај за реализација на материјално-финансиското работење на установата до управниот одбор и до основачот и е одговорен за материјално-финансиското работење,
- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор, основачот и министерството и
- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 122

(1) Директорот на јавната установа за деца основана од Владата ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

(2) Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот (1) на овој член директорот:

- ја предлага предлог-годишната програма за работа до управниот одбор и презема мерки за реализирање на годишната програма за работа,
- ги извршува одлуките на управниот одбор,
- одлучува за засновање и престанок на работен однос на вработени за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор,
- врши распоредување на работници,
- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и министерството,
- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор и министерството,
- поднесува извештај за реализација на материјално-финансиското работење на установата до управниот одбор и до министерството и е одговорен за материјално-финансиското работење,

- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор и министерството и
- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 123

- (1) Градоначалникот, три месеци пред истекот на мандатот на постојниот директор, донесува одлука управниот одбор да објави јавен оглас за избор на директор.
- (2) Во објавениот јавен оглас се утврдуваат условите кои треба да ги исполнува кандидатот за директор, потребната документација, времето на траење на јавниот оглас и рокот во кој ќе се изврши изборот.
- (3) Пријавените кандидати ги доставуваат потребните документи согласно со огласот до управниот одбор.
- (4) Пристигнатите документи ги прегледува тричлена комисија избрана од управниот одбор чиј состав и надлежност се утврдува со статутот на јавната установа.
- (5) Комисијата е должна во рок од пет дена по завршувањето на огласот да ги разгледа пристигнатите документи.
- (6) На кандидатите кои не ги исполнуваат условите предвидени во огласот им се враќаат документите со образложение.
- (7) Управниот одбор може да побара дополнителни документи од кандидатите кои ги исполнуваат условите, согласно со одредбите во статутот на установата.
- (8) Управниот одбор врши интервју со кандидатите кои ги исполнуваат условите.
- (9) Управниот одбор во рок од седум дена од извршениот разговор со кандидатите на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.
- (10) Градоначалникот во рок од 15 дена од денот на добивањето на предлогот врши избор на директор.
- (11) Доколку градоначалникот во рокот утврден во ставот (10) на овој член не избере директор е должен во рок од три дена да го извести управниот одбор.
- (12) Управниот одбор во рок од седум дена од денот на приемот на известувањето на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.
- (13) Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивањето на предлогот да го избере кандидатот предложен од управниот одбор.
- (14) Кандидатите кои не се избрани, во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот, имаат право на жалба во однос на спроведувањето на постапката на избор до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.
- (15) Против одлуката на Комисијата од ставот (14) на овој член кандидатот има право да поведе управен спор.

Член 124

Директорот на јавна установа за деца може да биде разрешен:
- на лично барање,
- ако не го спроведува законот и општите акти донесени согласно со закон,
- ако не ја остварува годишната програма за работа на установата,
- ако по негова вина е нанесена штета на децата, на нивните родители или старатели, на установата, на основачот или на државата,
- ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени во годишниот финансиски план на установата,
- ако дозволи организирање на дејноста спротивно на закон, општите акти донесени согласно со закон и годишната програма за работа и
- во други случаи утврдени со закон.

Член 125

(1) Доколку постојат одредени сознанија за постапување на директорот согласно со одредбите од членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон управниот одбор на јавната установа основана од општината и градот Скопје, односно управниот одбор на јавната детска градинка/јавниот центар за ран детски развој, свикува седница на која се донесува заклучок во писмена форма кој се доставува до директорот.

(2) Директорот има право во рок од седум дена од приемот да се изјасни за наводите во заклучокот.

(3) Доколку управниот одбор на установата од ставот (1) на овој член не го прифати изјаснувањето на директорот, свикува седница во рок од три дена и во присуство на претставник од научна или специјализирана стручна установа, односно стручен или друг орган кој го определува министерот во зависност од видот на постапувањата од членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон врши ислушување на директорот. Претставникот дава мислење за оправданоста за разрешување на директорот.

(4) Доколку управниот одбор оцени дека е неопходно, во рок од седум дена доставува предлог за разрешување на директорот до градоначалникот.

(5) Градоначалникот е должен, во рок од пет дена од денот на добивањето на предлогот од управниот одбор, да го разреши директорот.

(6) Разрешениот директор, во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот, има право на жалба во однос на спроведувањето на постапката до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(7) Против одлуката на Комисијата од ставот (6) на овој член, разрешениот директор има право на тужба до надлежниот основен суд.

Член 126

Градоначалникот, во рок од три дена од денот на разрешувањето на директорот, именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, најмногу до шест месеци од денот на неговото именување.

Член 127

Доколку директорот на јавна установа за деца основана од Владата биде разрешен пред истекот на мандатот или предвремено ќе му престане мандатот, како и во случај кога не е избран директор, министерот именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги

исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, но не подолго од шест месеци од денот на неговото именување.

Член 127-а.

Вршителот на должност директор од членовите 126 и 127 од овој закон не е должен да поседува лиценца за директор како и да поседува еден од меѓународно признати сертификати или уверение за активно познавање на англискиот јазик не постар од пет години ТОЕФЕЛ ИБТ - најмалку 74 бода, ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода, ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English: Legal) - најмалку А2 (А2) ниво, ФЦЕ (FCE) (Cambridge English: First) - положен, БУЛАТС (BULATS) - најмалку 60 бода, односно АПТИС (APTIS) - најмалку ниво Б2 (B2).. **6**

Член 128

Доколку директорот е разрешен по основ на постапувањата наведени во членот 124 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 од овој закон, на директорот му престанува работниот однос.

Член 129

Раководењето во приватната установа го уредува основачот согласно со закон раководејќи се од принципите и потребите на установата за деца и корисниците на услугите.

3. Стручни органи

Член 130

(1) Стручен орган во јавна установа за деца е стручен совет.

(2) Стручниот совет го сочинуваат вработени кои вршат стручна работа и ја остваруваат дејноста во установата и директорот.

(3) Со стручниот совет раководи директорот.

(4) Стручниот совет:
- утврдува стручни основи за остварување на програмата за работа,
- дава мислење и предлози до директорот во поглед на организацијата за работа и условите за работа,
- предлага претставник на јавната установа за деца во управниот одбор на јавната установа за деца од редот на вработените кои вршат стручни работи и
- врши и други работи утврдени со статутот.

(5) Во јавната установа за деца може да се формираат и други стручни тела утврдени со статутот на установата.

4. Орган за внатрешна контрола

Член 131

(1) За вршење на внатрешна контрола на работењето на установите за деца основачот формира орган за надзор.

(2) Органот за надзор го сочинуваат три до пет члена именувани од основачот.

(3) Членовите на органот за надзор се избираат со мандат во траење од четири години.

(4) За членови на органот за надзор можат да бидат именувани лица кои немаат засновано работен однос во установата, имаат високо образование и поседуваат знаење и искуство од дејноста на установата.

(5) Органот за надзор го свикува и со неговата работа раководи претседателот, кој го избираат членовите на органот за надзор од своите редови.

(6) Органот за надзор своите одлуки ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

Член 132

(1) Органот за надзор врши контрола на материјално-финансиското работење на установата, користењето и располагањето на средствата на установата и за наодите доставува извештај до основачот, министерството, управниот одбор и директорот на установата.

(2) Бројот на членовите на органот за надзор, начинот на работа, условите и начинот на престанок на мандатот на членовите на органот за надзор пред истекот на мандатот се утврдуваат со статутот на установата.

5. Други органи

Член 133

(1) Во установа за деца задолжително се формира совет на родители.

(2) Советот на родители го следи, разгледува и дава мислење за остарувањето на дејноста на установата.

(3) Работата, бројот на членовите, начинот на избор и организацијата на советот на родителите се утврдува со статут.

XI. ВРАБОТЕНИ ВО ЈАВНИТЕ УСТАНОВИ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И ВО ЈАВНИТЕ УСТАНОВИ ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА

Член 134

(1) Во јавните установи за деца работните места на вработените се групираат во групи и подгрупи согласно со Законот за вработените во јавниот сектор:
- административни службеници,
- даватели на јавни услуги во јавните установи за деца и
- помошно-технички лица.

(2) Вработените во јавните установи за деца кои вршат работи од административна природа имаат статус на административни службеници.

(3) За вработените од ставот (2) на овој член категориите, нивоата и звањата се утврдуваат согласно со Законот за административните службеници.

(4) За прашањата кои се однесуваат на класификацијата, евиденцијата, вработувањето, унапредувањето, стручното усовршување и оспособување, системот на плата, мерењето на ефектот и други прашања во врска со работниот однос на административните службеници во јавните установи за деца се применуваат одредбите од Законот за административните службеници.

(5) Вработените во јавните установи за деца, кои вршат помошно-технички работи, имаат статус на помошно-технички персонал.

(6) За прашањата кои се однесуваат на класификацијата, евиденцијата, вработувањето и други прашања во врска со работниот однос на помошно-техничкиот персонал во јавните установи за деца, се применуваат одредбите од овој закон, Законот за вработените во јавниот сектор и општите прописи за работни односи.

Член 135

(1) Вработените во јавните установи за деца кои вршат згрижувачко-воспитни работи, воспитно-образовни работи, педагошки и психолошки работи, работи на социјална заштита на децата, работи на превентивна здравствена заштита на децата, стручни работи за заштита на децата, стручни работи за одмор и рекреација на деца и други стручни работи за заштита на деца вршат работи од јавен интерес согласно со овој закон и имаат статус на вработени во јавниот сектор - даватели на јавни услуги.

(2) За вработените од ставот (1) на овој член се утврдуваат следниве категории на работни места:

- категорија А - раководител на објект,
- категорија Б - стручни работници,
- категорија В - воспитувачи,
- категорија Г - стручни соработници,
- категорија Д - негователи/помошно стручни работници.

Член 136

(1) Во рамките на категоријата А се утврдува следното ниво на работни места на раководители на објекти:

- ниво А1 раководител на објект на установа за деца.

(2) Во рамките на категоријата Б се утврдуваат следните нивоа на работни места на стручните работници:

- ниво Б1 советник,
- ниво Б2 ментор,
- ниво Б3 стручен работник,
- ниво Б4 приправник.

(3) Во рамките на категоријата В се утврдуваат следните нивоа на работни места на воспитувачи:

- ниво В1 советник,
- ниво В2 ментор,
- ниво В3 воспитувач,
- ниво В4 приправник.

(4) Во рамките на категоријата Г се утврдуваат следните нивоа на работни места на стручни соработници:

- ниво Г1 советник,
- ниво Г2 ментор,
- ниво Г3 стручен соработник,
- ниво Г4 приправник.

(5) Во рамките на категоријата Д се утврдуваат следните нивоа на работни места на неговател/помошно-стручен работник:

-	ниво		Д1	советник,
-	ниво		Д2	ментор,
-	ниво	Д3	неговател/помошно	стручен работник,
-	ниво	Д4	приправник.	

(6) Вработените од ставот (1) на овој член треба да ги исполнуваат следниве посебни услови:
 - за ниво А1 со соодветно високо образование за вработени од редот на стручните работници од ниво Б1, Б2 и Б3, односно од редот на воспитувачи од ниво В1, В2, В3, најмалку пет години работно искуство во установата, со соодветна лиценца за работа за стручен работник односно за воспитувач.

(7) Вработените од ставот (2) на овој член треба да ги исполнуваат следниве посебни услови:
 - за ниво Б1 - дипломиран педагог, дипломиран психолог, дипломиран социјален работник, дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран логопед, доктор на медицина, доктор на стоматологија, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, важечка лиценца за стручен работник, со најмалку пет години работно искуство по дипломирањето во структурата.
 - за ниво Б2 - дипломиран педагог, дипломиран психолог, дипломиран социјален работник, дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран логопед, доктор на медицина, доктор на стоматологија, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, важечка лиценца за стручен работник, со најмалку три години работно искуство по дипломирањето во структурата.
 - за ниво Б3 - дипломиран педагог, дипломиран психолог, дипломиран социјален работник, дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран логопед, доктор на медицина, доктор на стоматологија, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, важечка лиценца за стручен работник со најмалку една година работно искуство во структурата.
 - за ниво Б4 - дипломиран педагог, дипломиран психолог, дипломиран социјален работник, дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран логопед, доктор на медицина, доктор на стоматологија, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, важечка лиценца за стручен работник, без/со работно искуство.

(8) Вработените од ставот (3) на овој член треба да ги исполнуваат следниве посебни услови:
 - за ниво В1 - воспитувач на деца над две години возраст до шест години возраст, односно до поаѓање во основно училиште (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен или лице со завршени студии за одделенска настава VII/1 степен и да се со важечка лиценца за воспитувач и најмалку пет години работно искуство по дипломирањето во структурата.
 - за ниво В2 - воспитувач на деца над две години возраст до шест години возраст, односно до поаѓање во основно училиште (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен или лице со завршени студии за одделенска настава VII/1 степен и да се со важечка лиценца за воспитувач и најмалку три години работно искуство во структурата.
 - за ниво В3 - воспитувач на деца над две години возраст до шест години возраст, односно до поаѓање во основно училиште (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание

и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен или лице со завршени студии за одделенска настава VII/1 степен и да се со важечка лиценца за воспитувач и најмалку една година работно искуство во структурата.

- за ниво В4 - воспитувач на деца над две години возраст до шест години возраст, односно до поаѓање во основно училиште (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст (дипломиран професор по предучилишно воспитание, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитание и дипломиран педагог), со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен или лице со завршени студии за одделенска настава VII/1 степен и да се со важечка лиценца за воспитувач, без/со работно искуство во структурата.

(9) Вработените од ставот (4) на овој член треба да ги исполнуваат следниве посебни услови:

- за ниво Г1 - музички педагог, дипломиран ликовен педагог, дипломиран педагог по физичко воспитание, завршен факултет за музичка уметност, факултет за физичко образование, спорт и здравје, факултет за ликовни уметности, дипломиран професор по странски јазик и книжевност, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, важечка лиценца за стручен соработник, со најмалку пет години работно искуство по дипломирањето во структурата.
- за ниво Г2 - музички педагог, дипломиран ликовен педагог, дипломиран педагог по физичко воспитание, завршен факултет за музичка уметност, факултет за физичко образование, спорт и здравје, факултет за ликовни уметности, дипломиран професор по странски јазик и книжевност, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, општа медицинска сестра, дипломирана медицинска сестра/медицински техничар, медицинска сестра/техничар, виша медицинска сестра, со стекнати 180 кредити или завршен VI/1 степен, важечка лиценца за стручен соработник, со најмалку три години работно искуство по дипломирањето во структурата.
- за ниво Г3 - музички педагог, дипломиран ликовен педагог, дипломиран педагог по физичко воспитание, завршен факултет за музичка уметност, факултет за физичко образование, спорт и здравје, факултет за ликовни уметности, дипломиран професор по странски јазик и книжевност, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, општа медицинска сестра, дипломирана медицинска сестра/медицински техничар, медицинска сестра/техничар, виша медицинска сестра, со стекнати 180 кредити или завршен VI/1 степен, важечка лиценца за стручен соработник, со најмалку една година работно искуство по дипломирањето во структурата.
- за ниво Г4 - музички педагог, дипломиран ликовен педагог, дипломиран педагог по физичко воспитание, завршен факултет за музичка уметност, факултет за физичко образование, спорт и здравје, факултет за ликовни уметности, дипломиран професор по странски јазик и книжевност, со стекнати 240 кредити по ЕКТС или завршен VII/1 степен, општа медицинска сестра, дипломирана медицинска сестра/медицински техничар, медицинска сестра/техничар, виша медицинска сестра, со стекнати 180 кредити или завршен VI/1 степен, важечка лиценца за стручен соработник, без/со работно искуство во структурата.

(10) Вработените од ставот (5) на овој член треба да ги исполнуваат следниве посебни услови:

- за ниво Д1 - Факултет за физичко образование спорт и здравје - стручни студии за спортски тренери, Висока медицинска школа - општа медицинска сестра, Медицински факултет - медицински сестри/техничари, логопеди, физиотерапевти, акушерки, со стекнати 180 кредити по ЕКТС или завршен VI степен, важечка лиценца за неговател и најмалку пет години работно искуство во структурата.
- за ниво Д2 - четиригодишно средно училиште: средно медицинско училиште, средно образование - насока гимназија, средно музичко училиште, средно ликовно училиште, средно фискултурно училиште, важечка лиценца за неговател и најмалку три години работно искуство во структурата.
- за ниво Д3 - четиригодишно средно училиште: средно медицинско училиште, средно образование - насока гимназија, средно музичко училиште, средно ликовно училиште, средно фискултурно училиште, важечка лиценца за неговател и најмалку една година работно искуство во структурата.

- за ниво Д4 - четиригодишно средно училиште: средно медицинско училиште, средно образование
- насока гимназија, средно музичко училиште, средно ликовно училиште, средно фискултурно училиште, важечка лиценца за неговател без/со работно искуство.

(11) За прашањата кои се однесуваат на класификацијата, евиденцијата, вработувањето, унапредувањето, стручното усовршување и оспособување, мерењето на ефектот и други прашања во врска со работниот однос на давателите на јавни услуги во областа заштита на децата во јавните установи за деца, се применуваат одредбите од овој закон.

Член 136-а

(1) Вработените во јавните установи за деца, кои вршат помошно-технички работи, имаат статус на помошно-технички лица од Групата IV и за нив се утврдуваат следниве подгрупи, категории и нивоа:

- подгрупа 1 категорија А хаус-мајстор, градинар, ложач на парен котел, домаќин-економ и други помошно-технички лица за одржување на објектите и на опремата,
- подгрупа 2 категорија А чувар и други помошно-технички лица за обезбедување на објектите и опремата,
- подгрупа 3 категорија А возач и други помошно-технички лица за превоз на лица, храна и на опрема,
- подгрупа 4 категорија А готвач и други помошно-технички лица во кујна или во хотелско-угостителски објекти и
- подгрупа 5 категорија А општ работник, хигиеничар, шивачка, перачка, пеглакач и други помошно-технички лица.

(2) За секоја категорија во подгрупите 1, 2, 3, 4 и 5 се утврдуваат 3 (три) нивоа:
- A01 помошно-технички лица од прво ниво, со најмалку ниво на квалификации IV, 240 кредити според Европски кредитен систем во стручното образование и обука (ЕЦВЕТ) или Македонски кредит систем за општо образование (МКСОО) или четиригодишно средно образование,
- A02 помошно-технички лица од второ ниво, со најмалку ниво на квалификации III, 180 кредити според Европски кредитен систем во стручното образование и обука (ЕЦВЕТ) или тригодишно средно образование и
- A03 помошно-технички лица од трето ниво со најмалку ниво на квалификации I или основно образование.

1. Вработување и унапредување во јавна установа за деца

Член 137

Избришан **7**

Член 138

Избришан **8**

Член 139

Избришан **9**

Член 140

Избришан **10**

Член 141

Избришан **11**

Член 142

(1) Вработен во установа за деца треба да ги исполни и следниве општи услови:
- да е државјанин на Република Северна Македонија,
- да е физички и психички здрав,
- да го познава македонскиот јазик и кирилското писмо,
- да не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност,

- да не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување и

- да исполнува и други услови утврдени во актот за внатрешна организација и систематизација на работните места.

(2) Покрај општите услови за пополнување на работно место на даватели на јавни услуги во областа на заштитата на децата, кандидатот треба да ги исполни и посебните услови согласно со класификацијата на работните места, утврдени во членот 136 од овој закон.

(3) Лицата од ставот (1) на овој член кои се вклучени во групите во кои воспитно- образовните активности се изведуваат на јазикот на припадниците на заедниците треба да го познаваат јазикот и писмото на кој се изведува дејноста.

(4) Лицата кои за прв пат се вработуваат во јавна установа за деца како даватели на јавни услуги имаат статус на приправници.

(5) Приправничкиот стаж трае една година.

(6) Приправникот се оспособува со помош на ментор, кој може да биде од редот на давателите на услуги кои вршат работа за која се оспособува приправникот и се со звање ментор согласно со овој закон, а доколку во установата нема лице во звање ментор приправникот може да се оспособува за работа од страна на раководител на објект и/или директорот на установата.

(7) За време на приправничкиот стаж давателите на јавни услуги се оспособуваат за самостојна стручна работа преку совладување на соодветна програма за стручен испит која ја подготвува менторот.

(8) Менторот и приправникот по завршувањето на менторството заедно подготвуваат изјава за завршено менторство, во која прават проценка на реализацијата на целите утврдени во програмата од ставот (7) на овој член. Изјавата за завршено менторство во рок од седум дена се доставува до лицето вработено во организационата единица за управување со човечки ресурси или лицето кое ги врши работите за управување со човечки ресурси ако нема организациона единица, кое врз основа на изјавата издава потврда за успешно реализирано менторство.

(9) Во случај ако приправникот не ги реализирал целите, согласно со програмата од ставот (7) на овој член, менторот во рок од седум дена доставува изјава за нереализираните цели до лицето вработено во организационата единица за управување со човечки ресурси или лицето кое ги врши работите за управување со човечки ресурси ако нема организациона единица.

(10) Приправникот кој успешно го реализирал менторството по истекот на приправничкиот стаж полага стручен испит пред комисија составена од три члена и нивни заменици од кои два од редот на даватели на јавни услуги кои се со најмалку ист степен на образование со приправникот и еден член од организационата единица за управување со човечки ресурси, а доколку нема организациона единица лицето кое ги врши работите за управување со човечки ресурси, формирана од директорот на јавната установа за деца.

(11) Доколку успешно го положи стручниот испит од ставот (10) на овој член, приправникот по обезбедување на финансиски средства се унапредува на следното ниво.

(12) На приправникот кој успешно не го положил стручниот испит му престанува работниот однос.

Член 142-а

Директорот на јавна установа за деца, изготвува годишен план за вработување за следната година, согласно со Законот за вработените во јавниот сектор.

Член 143

(1) За пополнување на слободно работно место за вршење на работи од јавен интерес во јавните установи за деца, директорот на установата донесува одлука за потреба од вработување на работници.

(2) Со одлуката од ставот (1) на овој член се определува дали пополнувањето на слободното работно место во установата се врши преку вработување на лице по пат на објавување на јавен оглас, објавување на интерен оглас и мобилност преку рапоредување или преземање согласно со Законот за вработените во јавниот сектор.

(3) Во јавна установа за деца, потребата од давател на јавни услуги се обезбедува со објавување на јавен оглас во најмалку два дневни весника од кои најмалку во по еден од весниците што се издаваат на македонски јазик и во весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(4) По исклучок на ставот (2) на овој член, во јавната установа за деца може да се пополни работно место преку склучување на договор за вработување на определено време согласно со Законот за вработените во јавен сектор.

(5) Во случаи кога пополнувањето на слободно работно место се врши по пат на објавување на интерен оглас, истиот се објавува на огласната табла на установата и на веб страницата на установата. Постапката за унапредување има за цел да им овозможи на давателите на јавна услуга кариерно напредување. При постапката за унапредување се почитува начелото за правична застапеност. Постапката за унапредување може да започне откако ќе се добие известување за обезбедени финасиски средства.

(6) Интерниот оглас содржи податоци за работното место кое треба да се пополни и за потребните услови кои треба да ги исполни давателот на јавната услуга согласно со овој закон и актот за внатрешна организација и систематизација на работните места на установата и рок за пријавување на интерниот оглас, кој не може да биде пократок од три работни дена од денот на неговото објавување. На интерниот оглас може да се пријави давател на услуга вработен во истата установа, кој ги исполнува општите и посебните услови пропишани за соодветното ниво во овој закон и во актот на систематизација како и:

- да е оценет со оцена „4“ или „5“ при последното оценување,
- да поминал најмалку две години на тековното работно место и
- да не му е изречена дисциплинска мерка во последната година пред објавувањето на интерниот оглас.

(7) Кандидатите се пријавуваат на интерниот оглас со поднесување на пополнета пријава и докази за податоците содржани во пријавата и истата преку архивата ја доставуваат до организационата единица за управување со човечки ресурси или до лицето кое ги врши работите за управување со човечките ресурси. Рокот за пријавување не може да биде пократок од три, односно подолг од десет дена од денот на објавување на огласот.

(8) Директорот формира комисија за селекција за унапредување, составена од три члена од кои два даватели на јавна услуга од кои еден со исто или повисоко звање со давателот на јавна услуга за кое работно место е објавен интерниот оглас и еден вработен во организационата единица за управување со човечки ресурси или лицето кое ги врши работите со управување со човечки ресурси ако нема организациона единица.

(9) Постапката по интерниот оглас се содржи од две фази: административна селекција која се состои од проверка на внесените податоци во пријавата и приложените докази во пријавата и интервју. За кандидатите за кои при административната селекција ќе се утврди дека не ги исполнуваат условите утврдени во интерниот оглас, постапката на селекција завршува. За останатите кандидати во рок од пет работни дена по завршувањето на административната селекција комисијата спроведува интервју.

(10) По завршената административна селекција и интервјуто, комисијата составува ранг-листа и му го предлага прво рангираниот кандидат на директорот. Во рок од три работни дена на добивање на предлогот директорот е должен да донесе одлука за избор. Одлуката за избор се доставува до кандидатите и се објавува на интернет страницата на установата.

(11) Директорот може да донесе одлука за невршење на избор и во истата е должен да ги наведе причините за нејзиното донесување.

(12) Против одлуката за избор или невршење на избор незадоволниот кандидат може да изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката за избор, односно од денот на објавување на интернет страницата или огласната табла на одлуката за невршење на избор.

(13) Кога директорот вработува даватели на јавни услуги по пат на јавен оглас, е должен во јавниот оглас да ги наведе условите што се бараат за вршење на работата, почетокот и завршетокот на дневното и неделното работно време, распоредот на работното време и паричниот износ на основната плата за работното место за кое се бара давател на јавна услуга и рокот за пријавување, кој не смее да биде пократок од три работни дена.

(14) Директорот формира комисија за селекција за вработување, која е составена од претседател и два члена и нивни заменици. Комисијата за селекција за вработување се состои од еден раководител на објект, еден давател на јавна услуга со исто или повисоко звање со давателот на јавна услуга за кое работно место е објавен јавниот оглас и еден член на комисијата е лице вработено во организационата единица за управување со човечки ресурси или лицето кое ги врши работите со управување со човечки ресурси ако нема организациона единица, а ако нема раководител на објект, од редот на давателите на јавни услуги.

(15) Постапката по јавниот оглас се содржи од две фази: административна селекција која се состои од проверка на внесените податоци во пријавата и приложените докази во пријавата и интервју. За кандидатите за кои при административната селекција ќе се утврди дека не ги исполнуваат условите утврдени во јавниот оглас, постапката на селекција завршува. За останатите кандидати во рок од пет дена по завршувањето на административната селекција комисијата спроведува интервју.

(16) По завршената административна селекција и интервјуто комисијата составува ранг-листа која во рок од пет дена му ја доставува на директорот и му го предлага прво рангираниот кандидат на директорот. При составувањето на ранг-листата комисијата за селекција ги применува одредбите

од Законот за вработени во јавен сектор за вработувањата на кандидати со припадност на заедницата согласно со годишниот план на установата.

(17) Директорот донесува одлука за вршење избор или неизбор на кандидат, во рок од осум дена по приемот на ранг листата од комисијата за селекција, која се објавува на огласната табла на установата и на веб страницата на установата. Одлуката за избор или неизбор на кандидати се доставува до кандидатите кои ја поминале административната селекција.

(18) Против одлуката незадоволните кандидати, може да изјават жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката од ставот (17) на овој член.. **12**

(19) По конечното на одлуката за избор на кандидат, директорот склучува договор за вработување со избраниот кандидат.

(20) Начелата на внатрешната организација на јавните установи за деца-детски градинки ги пропишува министерот за труд и социјална политика.

(21) Јавната установа за деца, пред добивањето на согласност на актите од алинеја 8 од членовите 116 и 117 од овој закон од советот на општината и на општината во градот Скопје, задолжително треба да има обезбедено мислење од Министерството за труд и социјална политика.

Член 144

Избришан **13**

Член 145

(1) Вработените во установа за деца, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, физичко лице кое врши професионална дејност и лицата вработени кај агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст кои се во непосреден контакт со децата или храната, мораат да бидат прегледани преку систематски прегледи еднаш годишно.

(2) На вработен кој е во непосреден контакт со децата и храната, а во текот на работниот однос се утврди дека боледува од заразна болест, душевна болест, болести на зависностите (алкоголизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и прекурзори) му престанува работниот однос.

(3) Утврдувањето на психофизичките способности на вработените од ставот (2) на овој член, односно заболеноста од одредени заразни болести, душевни болести, болести на зависностите (алкоголизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и прекурзори) се врши согласно со Законот за здравствена заштита.

Член 146

(1) Вработените во установа за деца во текот на својот работен век се должни перманентно стручно да се усовршуваат во согласност со потребите на установата за деца.

(2) Начинот на стручното усовршување на вработените во установите за деца го пропишува министерот.

Член 147

Член 148

(1) Вработените во јавна установа за деца како даватели на јавни услуги, лично се одговорни за вршењето на работите и работните задачи од работното место.

(2) За повреда на службената должност, вработениот од ставот (1) на овој член одговара дисциплински, за дисциплинска неуредност и дисциплински престап.

(3) Дисциплинска неуредност претставува полесна повреда на работна дисциплина, работните задачи, угледот на установата или на давателот на јавна услуга и тоа:

- непочитување на работно време, распоредот и користењето на работното време,
- неуредно чување на службените списи и податоците,
- недоаѓање на работа два работни дена во текот на една календарска година без оправдување,
- неизвршување, несовесно, ненавремено или небрежно вршење на работата и работните задачи со полесни последици од повредата,
- непристојно однесување на давателот на јавна услуга при вршење на работа и работните задачи со полесни последици од повредата,
- недомаќинско користење и употреба на доверените финансиски средства и средствата за работа,
- неоправдано известување на раководителот на објектот, односно на директорот за спреченоста за недоаѓање на работа во рок од три часа и
- одбивање на стучно оспособување и усовршување на кое давателот на јавна услуга се упатува.

(4) Дисциплински престап претставува потешка повреда на службена должност, работната дисциплина, угледот на установата или угледот на давателот на јавна услуга и тоа:

- неизвршување, несовесно, ненавремено или небрежно вршење на работните задачи со потешки последици од повредата,
- непристојно однесување на давателот на јавна услуга при вршење на работа и работни задачи со потешки последици од повредата,
- искажување и застапување на политичко уверување во вршењето на работните задачи, учество во изборни активности или други јавни настапи од таков карактер во текот на работното време, доведување во прашање на својот статус на давател на јавна услуга со вршење на партиски активности, носење или истакнување на партиски симболи во работната просторија,
- одбивање на давање или давање на неточни податоци на установите, односно на граѓаните и правните лица, доколку давањето на податоците е утврдено со закон,
- незаконито располагање со материјалните и финансиските средства,
- одбивање на вршење на работни задачи поврзани со работно место на кое е распореден,
- одбивање на писмена наредба за извршување на работни задачи поврзани со работата на установата издадени од раководителот на објектот односно директорот,
- не преземање или нецелосно преземање на пропишаните мерки за осигурување на безбедноста на доверените предмети во работа,
- предизвикување на материјална штета со намера или крајно невнимание,
- повторување на дисциплинската неуредност повеќе од два пати во тековната година,
- примање на подароци или друг вид на корист,
- злоупотреба на боледување,
- злоупотреба на доверливи податоци,
- злоупотреба на лични податоци,
- злоупотреба на доверените овластувања во вршењето на работните задачи,
- внесување и употреба, како и работење под дејство на алкохол или наркотични средства,
- не придружување кон прописите за заштита од болест, безбедност и здравје при работа, пожар, експлозија, штетно дејствување на отрови и други опасни материји и на прописите за заштита на животна средина,
- поставување на личен финансиски интерес во судир со положбата и статусот на давател на јавна услуга,
- навредливо или насилничко однесување,

- оддавање на класифицирана информација со степен на тајност утврдена со закон,
- не постапување по обврската за оценување на давателот на јавна услуга.

(5) Одговорноста за сторено кривично дело, односно прекршок не ја исклучува дисциплинската одговорност на вработениот.

(6) Со одлука за утврдена дисциплинска неуредност на давателот на јавна услуга може да му се изрече една од следниве дисциплински мерки:
- писмена опомена и
- парична казна во висина од 10% од висината на едно месечниот износ на нето плата исплатена во последниот месец пред сторената дисциплинска неуредност во траење од еден до три месеци.

(7) Со одлука за утврден дисциплински престап на давателот на јавна услуга може да му се изрече една од следниве дисциплински мерки:
- парична казна во висина од 30% од висината на едномесечниот износ на нето плата исплатена во последниот месец пред дисциплинскиот престап во траење од еден до шест месеци и
- престанок на работниот однос кога настапиле штетни последици за установата, а притоа не се утврдени олеснителни околности за давателот на јавна услуга кој го сторил престапот.

(8) Во одлуките од ставовите (6) и (7) на овој член задолжително се наведува датумот од кој истите се извршуваат.

(9) Збирот на паричните казни изречени на давателот на јавна услуга во еден месец за дисциплинска неуредност и дисциплински престап не може да надмине 30% од износот на неговата вкупна нето плата за тој месец.

Член 149

Избришан **15**

Член 150

Избришан **16**

Член 151

Избришан **17**

Член 152

Избришан **18**

Член 153

Избришан **19**

Член 154

Избришан **20**

Член 155

Член 156

(1) Секој давател на јавна услуга и друго лице, согласно со закон има право да поднесе иницијатива за поведување на дисциплинска постапка против давател на јавна услуга во јавна установа за деца, која треба да биде образложена.

(2) Предлог за поведување на дисциплинска постапка против давателот на јавна услуга поднесува раководителот на објект или директорот на јавната установа за деца.

(3) Предлог за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност по правило ги содржи следниве елементи:

- лично име на давателот на јавна услуга за кого се поднесува предлогот за поведување на постапка за утврдување на дисциплинска одговорност,
- работно место на кое е распореден давателот на јавна услуга за кого се поднесува предлогот,
- опис на дејствието/та со кое е извршено кршење на работниот ред и дисциплина или не исполнување на работните обврски,
- наведување на квалификација на дејствието/та од ставот (3) алинеја 3 на овој член со конкретно наведување дали тоа претставува полесно, односно потешко кршење на работниот ред и дисциплина или не исполнување на работните обврски,
- време, начин и место на вршење на дејствието со кое е извршено кршењето на работниот ред и дисциплина или не исполнување на работните обврски,
- последици што настанале од извршеното кршење на работниот ред и дисциплина или не исполнувањето на работните обврски,
- наведување на доказ/и од кои се потврдува таквото однесување, односно доказ што е во прилог на фактот дека е извршено дејствие (службена белешка, писмен извештај, информација, пријави, изјави од сведоци),
- наведување на лично име на лице кое може да биде повикано во својство на сведок,
- податок дали давателот на јавна услуга за кого се поднесува предлогот дотогаш одговарал за кршење на работниот ред и дисциплина или не исполнување на работните обврски во јавната установа за деца и
- податок во врска со претходни наградувања на давателот на јавна услуга.

(4) Во прилог на предлогот од ставот (3) на овој член се доставуваат доказите што се наведени во истиот и други документи што според оценка на предлагачот се од значење за конкретниот случај.

Член 156-а

(1) Директорот на јавната установа за деца формира комисија за водење на дисциплинска постапка за дисциплински престап во рок од осум дена од денот на поднесувањето на предлогот за поведување на дисциплинска постапка.

(2) Комисијата од ставот (1) на овој член е составена од три члена и тоа еден раководител на објект и двајца даватели на јавна услуга од кои еден со исто или повисоко звање со давателот на јавна услуга против кого се води дисциплинската постапка, а ако нема раководител на објект од редот на даватели на услуги.

(3) Претседателот на комисијата е од редот на раководителите на објект/и, а доколку нема раководител на објект од давателите на јавна услуга. Претседателот и членовите на комисијата имаат заменици.

(4) Комисијата од ставот (1) на овој член, по спроведената дисциплинска постапка, му предлага соодветна дисциплинска мерка на директорот на јавната установа за деца.

(5) Ако комисијата од ставот (1) на овој член утврди дека давател на јавна услуга не е одговорен или не се исполнети условите за донесување на решенија за изрекување на дисциплинска мерка му предлага на директорот да го отфрли предлогот, односно да ја запре постапката.

(6) Директорот на јавна установа за деца во рок од 60 дена од денот на започнувањето на постапката, врз основа на предлогот на комисијата од ставот (1) на овој член донесува решение за изрекување на дисциплинска мерка за дисциплински престап.

Член 156-б

(1) Дисциплинските мерки за дисциплинска неуредност на давателот на јавна услуга во јавната установа за деца ги изрекува директорот на јавната установа, а по претходен писмен извештај од раководителот на објект.

(2) Пред изрекување на дисциплинската мерка давателот на јавна услуга се известува писмено за наводите на извештајот од ставот (1) на овој член што постојат против него и истиот има право да даде устен или писмен одговор во рок кој не може да биде пократок од осум дена од денот на приемот на извештајот.

(3) Доколку давателот на јавна услуга не сака да го прими известувањето за наводите во извештајот од ставот (2) на овој член во рок од три дена, истото ќе биде објавено на огласната табла во седиштето на јавната установа за деца.

(4) Директорот на јавната установа за деца во рок од 60 дена од денот на започнувањето на постапката донесува решение за изрекување на дисциплинска мерка.

(5) Против решението за изрекување на дисциплинска мерка од членот 148 ставови (6) и (7) од овој закон, давателот на јавна услуга во јавната установа за деца има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 156-в

(1) Давателот на јавна услуга во јавната установа за деца е одговорен за штетата која на работа или во врска со работата намерно или од крајна небрежност ја предизвикал на јавната установа за деца.

(2) Директорот на јавната установа за деца формира комисија за утврдување на материјалната одговорност на давателот на јавна услуга.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член е составена од претседател, кој е раководител на објект или давател на јавна услуга кој не е со пониско звање од звањето на давателот на јавна услуга против кој се води постапка за материјалната одговорност и два члена од кои еден е давател на јавна услуга, а еден е претставник на синдикатот. Претседателот и членовите на комисијата имаат заменици.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член ја утврдува материјалната одговорност за постоење на сторена материјална штета, нејзината висина и начинот на сторување, кој ја предизвикал штетата и кој ќе ја надомести.

(5) Комисијата од ставот (2) на овој член за утврдената фактичка состојба поднесува извештај врз основа на кој директорот на јавната установа за деца донесува решение за надоместок на штета.

(6) Предлог за поведување на постапка за утврдување на материјална одговорност против давателот на јавна услуга во јавната установа за деца поднесува раководителот на објект или директорот на установата.

(7) Постапката за утврдување на материјална одговорност не може да се поведе ако поминале 30 дена од денот кога раководителот на објект, односно директорот дознал за тоа, освен кога постапката се поведува по наод на внатрешна ревизија за што рокот за застареност е една година.

(8) Постапката за утврдување на материјална одговорност не може да се води подолго од 60 дена, сметано од денот на донесување на решението за формирање на комисијата од ставот (2) на овој член.

(9) Против давателот на јавната услуга кој во рок од 60 дена од конечноста на одлуката за надоместок на штета, не ја надомести штетата, установата поведува постапка пред надлежниот основен суд.

(10) Директорот, може целосно или делумно да го ослободи давателот на јавна услуга од надоместување на штетата, доколку таа не е сторена со намера или доколку со исплата на надоместок за настанатата штета се загрозува егзистенцијата на давателот на јавна услуга и неговото семејство или во други случаи утврдени со колективен договор.

(11) Против решението од членот од ставот (5) на овој член давател на јавна услуга во јавната установа за деца има право да изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

5. Престанок на работен однос

Член 156-г

(1) На давателот на јавна услуга му престанува работниот однос:
- по негово барање,
- со спогодба,
- по сила на закон и
- во други случаи утврдени со овој и друг закон и колективен договор.

(2) На давателот на јавна услуга му престанува работниот однос во установата ако поднесе писмено барање за престанок на работниот однос.

(3) Во случај на престанок на работниот однос по барање на давателот на јавна услуга, отказниот рок трае 30 дена од денот на поднесувањето на барањето за престанок на работниот однос.

Член 156-д

(1) На давателот на јавна услуга му престанува работниот однос по сила на закон, ако:
- ја загуби работната способност со денот на доставувањето на правосилното решение за утврдување на загубената работна способност,
- му престане државјанството на Република Северна Македонија, со денот на доставувањето на решението за отпустот од државјанство на Република Северна Македонија,
- биде осуден за кривично дело во врска со службената должност со денот на правосилноста на пресудата,
- му е изречена забрана за вршење професија, дејност или должност, со денот на правосилноста на пресудата,
- поради издржување на казна затвор во траење подолго од шест месеци, со денот на започнувањето на издржување на казната,

- неоправдано отсуствува од работа најмалку три работни дена последователно во еден месец,
- се утврди дека при вработувањето премолчил или дал неистинити податоци во однос на општите и посебните услови за вработување,
- во рок од три дена не се врати на работа по завршувањето на неплатеното отсуство,
- органот на државната управа надлежен за инспекциски надзор во рок од една година утврди дека давателот на јавна услуга е вработен спротивно на одредбите од овој закон и други услови согласно со овој закон и други закони.

(2) На давателот на јавна услуга му престанува работниот однос доколку биде оценет со оцена „не задоволува“ два пати последователно или најмалку три пати во последните пет години.

Член 156-ѓ

(1) Решението за престанок на работен однос на давателот на јавна услуга го донесува директорот.

(2) Решението за престанок на работниот однос се врачува лично на давателот на јавна услуга во работните простории на установата во која работи, односно на адреса на неговото живеалиште.

(3) Ако давателот на јавна услуга не може да се пронајде на адресата на живеалиштето или ако го одбие врачувањето, решението се објавува на огласната табла на установата и по изминувањето на осум дена се смета дека решението е врачено.

(4) Против решението давателот на јавна услуга од денот на приемот на решението има право во рок од осум дена да поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Член 157

Избришан **22**

Член 158

Избришан **23**

Член 159

(1) Вработените во јавна установа за деца имаат право на стручно усовршување, за што директорот донесува план за континуиран професионален развој во согласност со програмата за континуирана едукација на стручните даватели на јавни услуги од членот 136 од овој закон.

(2) Јавните установи за деца воспоставуваат систем за управување со ефектот на стручните даватели на јавни услуги од ставот (1) на овој член.

(3) Системот од ставот (2) на овој член го сочинуваат утврдување на работните цели и задачи, утврдување на индивидуалниот план за стручно усовршување, како и постапка за оценување на ефектот на стручниот давател на јавна услуга од ставот (1) на овој член.

(4) Работните цели и задачи на давателот на јавна услуга од ставот (1) на овој член во јавна установа за деца се утврдуваат врз основа на годишната програма за работа на јавната установа за деца.

(5) Работните цели и задачи на давателите на јавни услуги од ставот (1) на овој член треба да бидат јасни, прецизни, мерливи и со утврдена временска рамка за извршување.

(6) Работните цели и задачи се утврдуваат од страна на директорот на јавната установа за деца или лице овластено од него, во соработка со стручниот давател на јавна услуга, во декември во тековната година за наредната година.

(7) Директорот на јавната установа за деца или лицето овластено од него, е должен континуирано да го следи ефектот на стручниот давател на јавна услуга од ставот (1) на овој член, во текот на целата година и по потреба да предлага мерки за подобрување на истиот.

(8) Како дел од процесот на континуирано следење на ефектот на стручниот давател на јавна услуга од ставот (1) на овој член, најдоцна до 1 ноември се спроведува годишно интервју за тековната година.

(9) По спроведување на годишното интервју се пополнува извештајот за годишно интервју, кој го потпишуваат стручниот давател на јавна услуга од ставот (1) на овој член и директорот на јавната установа за деца или лицето овластено од него.

(10) Копија од извештајот од ставот (9) на овој член му се доставува на стручниот давател на услуга од ставот (1) на овој член.

(11) Доколку во извештајот за годишното интервју, директорот на јавната установа за деца или лицето овластено од него, утврди дека стручниот давател на јавна услуга од ставот (1) на овој член не ги исполнил поставените цели, односно покажува незадоволителни резултати за време на годишниот период, не покажува потребна стручност и компетентност, има значителни грешки во работата и постапувањето, работните задачи ги извршува ненавремено, односно не покажува интерес за квалитетот на извршување на работните задачи, истиот ќе започне постапка за подобрување на ефектот.

(12) Во постапката за подобрување на ефектот се предлагаат дополнителни обуки или менторство и се изрекува писмена опомена во која стручниот давател на јавна услуга се предупредува на можноста да биде оценет со негативна оценка, доколку и покрај укажувањата и предложените мерки, до истекот на наредната година од годината во која е извршено оценувањето, не го подобри својот ефект.

(13) Начинот на спроведување на годишното интервју и оценувањето, како и формата и содржината на извештајот од ставот (9) на овој член и на образецот за оценување ги пропишува министерот.

Член 160

Избришан **24**

Член 161

Избришан **25**

Член 162

Избришан **26**

Член 163

Избришан **27**

Член 164

Избришан 28

Член 165

(1) Стручните даватели на јавни услуги од членот 136 од овој закон, во јавните установи за деца, задолжително се оценуваат еднаш годишно, и тоа најдоцна до 1 декември во тековната година.

(2) Оценувањето на стручните даватели на јавни услуги од ставот (1) на овој член го врши директорот на јавната установа за деца или лицето овластено од него (во натамошниот текст: оценувач).

(3) Оценувачот со оценки од 1 до 5 го оценува квалитетот, ефективноста и ефикасноста на работењето, почитувањето на роковите и нивото на исполнување на утврдените работни цели и задачи, нивото на вклученост и посветеност на работата, придонесот во реализацијата на програмата за работа на јавната установа за деца, земајќи го предвид извештајот од годишното интервју.

(4) По завршувањето на оценувањето, копија од образецот за оценување, освен делот кој се однесува на поединечните оценки на другите оценувачи, се доставува и до стручните даватели на јавни услуги од ставот (1) на овој член.

(5) Против оцената на ефектот незадоволниот стручен давател на јавна услуга од ставот (1) на овој член има право да поднесе жалба до Управниот одбор на јавната установа за деца, во рок од осум дена по приемот на копијата на образецот за оценување .

(6) Директорот на јавна установа за деца, е должен да подготви и најдоцна до 31 декември до Министерството за труд и социјална политика да достави извештај со ранг-листа на годишни оценки за сите оценети стручни даватели на јавни услуги ставот (1) на овој член во јавната установа за деца за тековната година.

(7) Стручниот давател на јавна услуга од ставот (1) на овој член кој во текот на годината за која се врши оценувањето, бил отсутен од работа подолго од шест месеци (боледување, неплатено отсуство и друго), како и давателот на јавна услуга кој за прв пат се вработил во јавната установа за деца и работел пократко од шест месеци во периодот за кој се врши оценувањето, нема да биде оценуван.

(8) Оценувањето на стручниот давател на јавна од услуга ставот (1) на овој член, кој во текот на годината за која се врши оценувањето, се распоредени, односно преземени на друго работно место, го врши новиот, врз основа на писмен извештај од претходниот оценувач.

Член 166

(1) Годишната оценка на стручниот давател на јавна услуга од членот 136 од овој закон може да биде:

- „особено се истакнува“, доколку има вредност од 4,51 до 5,00,
- „се истакнува“, доколку има вредност од 3,51 до 4,50,
- „задоволува“, доколку има вредност од 2,51 до 3,50,
- „делумно задоволува“, доколку има вредност од 1,51 до 2,50 и
- „не задоволува“, доколку има вредност од 1,00 до 1,50.

(2) Стручните даватели на јавни услуги од ставот (1) на овој член за кои годишната оценка е „особено се истакнува“, ќе бидат наградени со бонус во износ од најмалку една плата примена во

последниот месец во годината во која се вршело оценувањето, односно во слободни денови или друг вид на нематеријална награда.

(3) Давателот на јавна услуга кој е оценет со оцена „не задоволува“, ќе му биде намалена платата најмногу во износ од 30% во период од три месеци. Доколку давателот на јавна услуга двапати едноподруго се оцени со оцена „не задоволува“ ќе му престане работниот однос.

(4) Давателот на јавна услуга кој е оценет со оцена „делумно задоволува“, ќе му биде намалена платата најмногу во износ од 15% во период од три месеци.

(5) Доколку стручниот давател на јавна услуга е оценет со оцена „делумно задоволува“ во три последователни оценувања, ќе му престане работниот однос.

6. Плати на давателите на услуги во јавните установи за деца и на директорите на јавни установи за деца

6.1. Компонента плата

Член 166-а

Плата на давателот на јавна услуга се состои од следниве компоненти
- основна компонента и
- исклучителна компонента.

Член 166-б

(1) Основна компонента на плата ја сочинуваат:
- дел на плата за степен на образование,
- дел на плата за ниво и
- дел на плата за стаж.

(2) Делот на плата за степен на образование кој е законски минимум за соодветното ниво на работно место се вреднува на следниов начин:

НИВО НА КВАЛИФИКАЦИИ /ОБРАЗОВАНИЕ	БОДОВИ
Ниво на квалификации VIA, 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен	200
Ниво на квалификации VI Б или 180 кредити според ЕКТС	175
Ниво на квалификации VA, 60 до 120 според ЕКТС или вишо образование	150
Ниво на квалификации IV, 240 според ЕЦВЕТ или МКСОО или четиригодишно средно образование	100

(3) Делот на плата за нивото на кое е распореден давателот на јавна услуга се вреднува на следниот начин:

НИВО	БОДОВИ
A1 раководител на објект	310
Б1 стручен работник - советник	290
Б2 стручен работник - ментор	275

Б3 стручен работник	265
Б4 стручен работник - приправник	212
В1 воспитувач - советник	285
В2 воспитувач - ментор	265
В3 воспитувач	255
В4 воспитувач - приправник	204
Г1 стручен соработник - советник	225
Г2 стручен соработник - ментор	220
Г3 стручен соработник	215
Г4 стручен соработник - приправник	172
Д1 неговател/помошно-стручен работник - советник	265
Д2 неговател/помошно-стручен работник - ментор	260
Д3 неговател/помошно-стручен работник	240
Д4 неговател/помошно-стручен работник - приправник	192

(4) Делот на плата за работниот стаж на давателот на јавна услуга се вреднува во износ од 0,5% од деловите на плата за степен на образование и за ниво, за секоја навршена година работен стаж, а најмногу до 20%.

6.2. Исклучителна компонента

Член 166-в

Исклучителна компонента ја сочинуваат додаток на плата за ноќна работа, работа во смени и прекувремена работа.

6.3. Додаток на плата за ноќна работа, работа во смени и прекувремена работа

Член 166-г

(1) Давателот на јавна услуга има право на додаток на плата за:
- ноќна работа,
- работа во смени,
- работа за време на неделен одмор,
- работа за време на празници утврдени со закон и
- работа подолго од полното работно време.

(2) Додатоците на плата од ставот (1) алинеи 1 и 2 на овој член треба да бидат предвидени во актот за систематизација на работните места во установите.

(3) Додатокот на плата за ноќна работа по час се вреднува во износ од 35% од износот на основната плата по час.

(4) Додатокот на плата за работа во смени по час се вреднува во износ од 5% од износот на основната плата пресметана по час.

(5) Давателот на јавна услуга кој бил ангажиран да работи согласно со условите од ставот (1) алинеи 3, 4 и 5 на овој член има право на онолку слободни часови односно денови колку што бил ангажиран за работа надвор од редовното работно време.

(6) Слободните часови, односно денови од тековниот месец давателот на јавна услуга ги користи до крајот на наредниот месец, по месецот во кој бил ангажиран.

(7) Доколку на давателот на јавна услуга не му се обезбеди користење на слободни часови односно денови согласно со ставот (6) на овој член му се исплатува додаток на плата во износ од 35% од износот на основната плата, пресметана по час.

(8) Додатоците на плата од ставот (1) на овој член не се исклучуваат.

6.4. Други надоместоци на плата

Член 166-д

(1) Давателот на јавна услуга има право на надоместоци на плата и други надоместоци согласно со овој закон и општите прописи за работни односи и тоа за:

- патни, дневни и други трошоци за службени патувања во странство,
- трошоци за службени патувања во земјата,
- трошоци за користење на возила во лична сопственост за службени цели,
- трошоци за одвоен живот од семејството,
- селидбени трошоци,
- трошоци за работа на терен,
- трошоци за погреб во случај на смрт на давател на јавна услуга или член на негово потесно семејство (брачниот другар и децата родени во брак или надвор од брак, посиноците, посвоените деца и децата земени на издржување),
- штета при елементарни непогоди и
- трошок при подолго боледување на давател на јавна услуга.

(2) Висината на надоместоците од ставот (1) алинеите 7 и 8 на овој член се утврдува со Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија.

(3) Висината на надоместоците од ставот (1) алинеите 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 9 на овој член се утврдува во Колективниот договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитание на деца и во дејноста одмор и рекреација на деца.

6.5. Надоместок за време на привремена неспособност за работа

Член 166-ѓ

(1) Ако кај давател на јавна услуга настапи привремена неспособност за работа има право на надоместок за плата во висина утврдена со закон.

(2) Висината на надоместокот од ставот (1) на овој член се утврдува со Колективниот договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитание на деца и во дејноста одмор и рекреација на деца.

6.6. Плата за време на годишен одмор или специјализирана обука

Член 166-е

За време на користење на годишен одмор или специјализирана обука за стручно усовршување за потребите на установата, давателот на јавна услуга има право на плата во висина на платата што би ја примил во тековниот месец кога би бил на работа.

6.7. Плата и надоместоци од плата за директор на јавна установа за деца како орган на раководење

Член 166-ж

(1) Директорот на јавна установа за деца како орган на раководење има право на плата и надоместоци од плата, според услови и критериуми утврдени со овој закон и/или колективен договор.

(2) Платата на директор во установата за деца се пресметува во бруто износ, а се исплатува во нето паричен износ еднаш месечно во тековниот месец за претходниот месец. Платата се состои од:

- дел на плата за степен на образование,
- дел на плата според проектираниот капацитет и
- дел на плата за работен стаж.

(3) Со основната плата која се исплатува на директорот на установата за деца се обезбедува вреднување на степенот на образование согласно со членот 120 став (2), односно согласно со членот 120 став (3) од овој закон, кој се вреднува со 200 бода.

(4) Делот на плата на директорот според проектираниот капацитет на јавната установа за деца (детска градинка/центар за ран детски развој/детско одморалиште) се вреднува во бодови и тоа:

- за установа за деца со проектиран капацитет до 100 деца....	360 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 101 до 200 деца....	375 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 201 до 300 деца....	390 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 301 до 400 деца....	405 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 401 до 500 деца....	420 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 501 до 600 деца....	435 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 601 до 700 деца....	450 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 701 до 800 деца....	465 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 801 до 900 деца....	480 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет од 901 до 1000 деца....	495 бода,
- за установа за деца со проектиран капацитет над 1000 деца	510 бода.

(5) Делот на плата за работниот стаж на директорот на јавна установа за деца се вреднува во износ од 0,5% од деловите на плата за степен на образование и според проектираниот капацитет за секоја навршена година работен стаж, а најмногу до 20%.

6.8. Вредност на бод

Член 166-з

Владата на Република Северна Македонија секоја година со одлука го утврдува максималниот износ на вредност на бодот за пресметување на платите на давателите на јавни услуги и на директорите на јавните установи за деца на предлог на министерот за труд и социјална политика, а основачите ја утврдуваат вредноста на бодот која не треба да го надминува утврдениот износ од Владата на Република Северна Македонија, а во рамките на предвидениот буџет и врз основа на вкупниот број на даватели на јавни услуги распоредени по соодветните нивоа за тековната година, а за директорите на јавни установи за деца во рамките на утврдениот буџет согласно со проектираниот капацитет на установите за деца.

XIa. СТРУЧНИ ЛИЦА ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА ВО ПРИВАТНИ УСТАНОВИ ЗА ДЕЦА

Член 167

(1) Стручни работи во дејноста згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст во приватни детски градинки/центри за ран детски развој ги вршат следниве стручни лица:

- стручни работници (педагог, психолог, социјален работник, дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, логопед, доктор на медицина и доктор на стоматологија),
- воспитувачи,
- негователи и
- стручни соработници (музички педагог, ликовен педагог, педагог по физичко воспитување, завршен факултет за музичка уметност, факултет за физичко образование, спорт и здравје, факултет за ликовни уметности, професор по странски јазик и книжевност),

1) стручни работници можат да бидат дипломиран педагог, дипломиран психолог, дипломиран социјален работник, дипломиран дефектолог/специјален едукатор и рехабилитатор, дипломиран логопед, доктор на медицина и доктор на стоматологија - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и важечка лиценца за стручен работник;

2) Воспитувачи можат да бидат дипломиран професор по предучилишно воспитување, дипломиран воспитувач на деца од предучилишна возраст, дипломиран педагог за предучилишно воспитување и дипломиран педагог - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и важечка лиценца за воспитувач;

3) воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст може да биде лице кое ги исполнува условите за воспитувач, а може да биде и лице со завршени студии за одделенска настава со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршено високо образование VII/1 степен и важечка лиценца за воспитувач;

4) Негователи може да бидат лица со завршено четиригодишно средно училиште: средно медицинско училиште - општа насока, средно образование - насока гимназија, средно музичко училиште, средно ликовно училиште, средно фискултурно училиште и со важечка лиценца за неговател.

5) стручни соработници може да бидат музички педагог, дипломиран ликовен педагог, дипломиран педагог по физичко воспитување, дипломиран професор по странски јазик и книжевност - со стекнати 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник, виша медицинска сестра, дипломирана општа медицинска сестра/медицински техничар, дипломирана медицинска сестра/медицински техничар - со стекнати 180 кредити според ЕКТС или завршен VI/1 степен и важечка лиценца за стручен соработник.

6) стручно административно-технички работи можат да вршат и други вработени согласно со потребите на приватна детска градинка/центар за ран детски развој.

(2) Стручните и административните работи во приватно детско одморалиште во зависност од видот на работите ги вршат вработени со високо образование VII /1 или со стекнати 240 кредити според ЕКТС, со вишо или средно четиригодишно образование.

(3) Готварските и техничките работи во приватна установа за деца може да ги вршат вработени со завршен соодветен степен на стручна подготовка.

(4) Видот и степенот на стручната подготовка за вработените во приватните установи за деца се утврдуваат со актот за внатрешна организација и систематизација на работните места во установата.

XII. ОРГАНИЗАЦИЈА И СОДРЖИНА НА ДЕЈНОСТА НА УСТАНОВИТЕ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Член 168

(1) Предучилишното воспитување како интегрален дел од системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст се остварува преку годишна програма за работа на установите за деца кои вршат работи поврзани со згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст.

(2) Годишната програма за работа особено содржи: организација и работно време на градинката, односно на центарот за ран детски развој, програмите на детската градинка, односно на центарот за ран детски развој, распоредување на децата во групи, работата на директорот и стручните и други работници, соработка со родителите, соработка со воспитно-образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации, здруженија, активности за вклучување на децата во градинка, односно во центар за ран детски развој, перманентно стручно усовршување на вработените, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

(3) Годишната програма за работа се донесува најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

(4) Годишната програма за работа ја подготвуваат стручните органи на правните лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст, врз основа на мислење од советот на родители.

(5) Воспитната - образовната работа во детска градинка, односно во центар за ран детски развој се изведува според програма за рано учење и развој базирана врз Стандарди за рано учење и развој, која ја изготвува Бирото за развој на образованието, а ја донесува министерот.

(6) Со програмата за рано учење и развој од ставот (5) на овој член се уредуваат особено теоретските основи и принципи, целите на програмата, примери на активности, очекувани резултати и соработка со родителите.

(7) Програмата за рано учење и развој од ставот (5) на овој член треба да е во согласност со развојните капацитети на децата од предучилишна возраст, да се базира врз потребите и интересите за рано учење и развој на децата и да е насочена кон целосно постигнување на развојните потенцијали кај секое дете, вклучувајќи ги и децата со посебни потреби за рано учење согласно со Стандардите за рано учење и развој.

(8) Програмата од ставот (5) на овој член се менува согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на развојните постигнувања кај децата базирани врз Стандардите за рано учење и развој.

(9) Во детска градинка и центар за ран детски развој се организираат и други институционални активности за задоволување на специфичните интереси и потреби на детето во насока на јакнење на личноста на детето со развивање на неговите телесни, интелектуални, културни и други способности, кои се остваруваат согласно со посебни програми кои ги донесува директорот на детската градинка по предлог на стручниот тим, а ги одобрува управниот одбор на градинката, односно на центарот за ран детски развој.

(10) Институционалните активности од ставот (9) на овој член се специјализирани програми и се реализираат согласно со можностите на установите за деца кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст и во согласност со потребите и интересите на децата и родителите, како и единиците на локалната самоуправа.

(11) Во јавните детски градинки со цел за унапредување на развојот на личноста на детето, талентот, физичките, креативните и другите способности, задолжително се реализираат

програмски активности од областа на културата, издавачката, згрижувачката и воспитната дејност, екологијата, уметноста, здравиот начин на живот, рекреативни и слободни активности и спорт, согласно со програмите од ставот (12) на овој член.

(12) Програмите од ставот (11) на овој член ги донесува министерот.

(13) Воспитната - образовната работа во детска градинка, односно центар за ран детски развој, за деца со пречки во развојот се изведува според програма за рано учење и развој за деца со пречки во развојот базирана врз Стандардите за рано учење и развој, која ја изготвува Бирото за развој на образованието, а ја донесува министерот.

(14) Основачот на приватна детска градинка може да изготви и своја програма за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, која се одобрува од министерот, по претходно прибавено мислење од Бирото за развој на образованието.

(15) Кога во приватна детска градинка/центар за ран детски развој воспитно-образовната работа се одвива според посебните педагошки и други принципи и начела Steiner, Decroly, Montessori и друго, министерот дава позитивно мислење, по претходно утврдување на признаеноста на програмата од соодветна меѓународна организација од страна на Бирото за развој на образованието.

Член 169

(1) Во состав на јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да се формира советувалиште за деца и родители.

(2) Во советувалиштето од ставот (1) на овој член се формира мултидисциплинарен/инклузивен тим

(3) Поблиските критериуми за формирање и работа на советувалиштето ги пропишува министерот.

Член 170

(1) Педагошко-методска практика на студентите се изведува во јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој, како и во детска градинка во склоп на високообразовна институција за образование на стручен кадар за предучилишно воспитание во функција на поуспешно реализирање на практичната деност на факултетот.

(2) Начинот на работа и обезбедување на услови за остварување на педагошко-методската практика на студентите од соодветните студии за предучилишно воспитание и други соодветни факултети од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 171

(1) Во јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој може да се согледуваат можности за воведување на нови воспитно-образовни содржини, форми, методи и средства.

(2) Јавната детска градинка/јавен центар за ран детски развој во која ќе се согледуваат можностите од ставот (1) на овој член ја определува министерот.

Член 172

(1) Детската градинка/центар за ран детски развој заради зачувување и унапредување на здравјето на децата ја следи дневната здравствена состојба на децата, соработува со установи надлежни за здравствена заштита на децата и спроведува превентивни мерки за заштита на здравјето на децата.

(2) Детската градинка/центар за ран детски развој има обврска во случај на појава на нарушување на нормалната здравствена состојба да го извести родителот на детето, а во случај на поголем број на заболени деца, веднаш да ги извести надлежната здравствена установа, основачот и министерството.

Член 173

(1) Во установа за деца се употребуваат прирачници како воспитно-образовни материјали за реализација на активностите од страна на згрижувачко воспитниот кадар, како и детски списанија кои се во функција на истите активности.

(2) Припадниците на заедниците кои воспитно-образовните активности ги изведуваат на јазикот на припадниците на другите заедници, употребуваат прирачници и детски списанија на јазикот на соодветната заедница.

(3) Решение за одобрување и употреба на прирачниците и детските списанија донесува министерот, по претходно мислење на Педагошката служба.

(4) Установата за деца е должна најдоцна до месец октомври во тековната година на родителските средби, огласните табли и на веб страницата на установата, на родителите да им ги претстави прирачниците и детските списанија кои се одобрени со решение од страна на министерот.

(5) Родителите имаат право за своите деца во установата за деца да изберат прирачници и списанија кои се во функција за реализација на воспитно - образовните активности.

Член 174

(1) Установата која врши дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст има развоен план.

(2) Развојниот план на установата е стратешки план за развој кој ги содржи приоритетите за остварување на дејноста на установата која врши дејност во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, планот и носителите на активности.

(3) Развојниот план го изработува органот на раководење за период од три до пет години, а го усвојува управниот одбор.

(4) Индикаторите за вреднување на успехот на планираните активности од развојниот план од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 174-а

(1) Во јавна установа за деца вршењето на дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст не се изведува за време на државни празници и други празници утврдени со закон.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член згрижувањето и воспитанието на деца од предучилишна возраст може да се организира и во неработен ден.

(3) Во јавна установа за деца вршењето на дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст не смее да се прекинува освен за вонредни состојби (природни непогоди, епидемии и друго), за што решава основачот, а по претходна согласност со Министерството.

(4) Во случај на прекин на работата и неможност за континуирано извршување на дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст заради штрајк, директорот на јавната установа за деца, по претходна согласност од градоначалникот на општината и општината во градот Скопје, е должен да го обезбеди остварувањето на дејноста со замена на вработените кои штрајкуваат, за време додека трае штрајкот.

(5) Потребата од работници од ставот (4) на овој член ќе се обезбедува преку посредување на службата надлежна за посредување при вработување од евиденцијата на невработени лица од Агенцијата за вработување.

XIII. КОМИСИЈА ЗА ЛИЦЕНЦИРАЊЕ НА СТРУЧНИ ЛИЦА ВО СИСТЕМОТ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ И НА ДИРЕКТОРИ НА УСТАНОВИ ЗА ДЕЦА

Член 175

Министерството формира комисија за издавање, обновување, продолжување и одземање на лиценци за работа на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, на директори на установи за деца и на лица вклучени во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

Член 176

Комисијата од членот 175 од овој закон е составена од единаесет члена и тоа од: Министерството за труд и социјална политика - четири члена, Министерство за образование и наука - еден член, Министерство за финансии - еден член, Биро за развој на образованието - два члена и од факултети и институти за општествено хуманистички науки - три члена.

Член 177

(1) Комисијата од членот 175 од овој закон врши лиценцирање на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание за деца од предучилишна возраст, на заинтересирани лица за директори на установи на деца, на заинтересирани лица за раководители на детска градинка/центар за ран детски развој како организациона единица основана од страна и во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште и на лица вклучени во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст (директори на установи за деца, лице кое раководи со детска градинка/центар за ран детски развој, како организациона единица основана од страна и во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште; стручни работници, стручни соработници, воспитувачи и негователи во установи за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст; физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст; лица вработени во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст).

(2) Министерот на предлог на Комисијата за лиценцирање издава, обновува, продолжува и одзема лиценци за работа на лицата од ставот (1) на овој член.

(3) Против одлуката на министерот за издадена, продолжена, обновена и одземена лиценца за работа, може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

(4) Лиценцата за работа е јавна исправа и се издава во еден примерок.

(5) Во случај лиценцата за работа да се изгуби или уништи министерот по доставен предлог од страна на Комисијата за лиценцирање издава нов примерок-дупликат. Трошоците за издавање нов примерок-дупликат на лиценцата за работа ги сноси барателот и се во висина на износот на трошоците за издавање на лиценца за работа од членот 182 став (3) од овој закон.

1. Стекнување на лиценца за работа

Член 177-а

(1) Заинтересираните лица за директори на установи за деца, лица кои ќе раководат со организациони единици во состав на правно лице од членот 16 ставови (4), (5) и (6) од овој закон; стручни работници, стручни соработници, воспитувачи и негователи во установи за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст; физички лица кои ќе вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и за лица кои ќе бидат ангажирани/вработени во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст полагаат стручен испит за стекнување на лиценца за работа заради проверка на потребното стручно знаење за работа.

(2) Стручен испит за стекнување на лиценца за работа може да полага лице кои ги исполнува следниве услови:

- да има диплома или уверение за завршено образование согласно со членот 120 ставови (2) и (3) од овој закон за директори на установи за деца, да има диплома или уверение за завршено образование за раководно лице согласно со членот 120-а од овој закон, членот 136 ставови (6), (7), (8), (9) и (10) од овој закон за даватели на јавни услуги за згрижување и воспитание на деца за јавни установи за деца, членот 167 став (1) алинеи 1, 2, 3, 4 и 5 од овој закон за стручни лица за згрижување и воспитание на деца во приватни установи за деца, членот 77 став (1) алинеја 1 од овој закон за лице ангажирано од агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и членот 87 став (1) алинеја 1 од овој закон за физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност.
- да е државјанин на Република Северна Македонија,
- да има лекарско уверение за здравствена состојба,
- да не му е одземено родителското право,
- да има потврда дека не му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавење, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое, во согласност со закон, е утврдено дискриминаторско однесување,
- да има потврда со правосилна одлука да не му е изречена забрана за вршење на професија, дејност или должност сè додека траат последиците од забраната и
- потврда за посетена обука за директор од најмалку 40 часа на кандидати за стекнување на лиценца за директори на установите за деца

Член 177-б

(1) Стручниот испит за стекнување на лиценца за работа се состои од два дела, и тоа:
- прв дел (теоретски дел), со кој се проверува теоретското знаење на кандидатите и
- втор дел (студија на случај), со кој се проверува практичната способност на кандидатите.

(2) Првиот дел од испитот од ставот (1) на овој член се полага писмено по електронски пат, со одговарање на определен број прашања во вид на решавање на електронски тест на компјутер.

(3) Вториот дел на испитот се состои од практичен пример (студија на случај).

Член 177-в

(1) Стручниот испит за стекнување на лиценца за работа се полага според програма во која се содржани градивото, прописите и литературата.

(2) Програмата за полагање на испитот од соодветната област ја донесува Комисијата од членот 175 од овој закон.

Член 177-г

(1) Базите на прашања за првиот и базите на практични примери за вториот дел на испитот од членот 177-с од овој закон ги изготвуваат членовите на Комисијата од членот 175 од овој закон.

(2) Прашањата од првиот дел од испитот и прашањата и практичните примери во вториот дел од испитот ги верификува Комисија за верификација на прашања составена од пет члена и тоа двајца претставници од Министерството, еден професор од факултет или институт за општествено хуманистички науки именувани од министерот, еден претставник од репрезентативниот синдикат и еден претставник од Бирото за развој на образованието.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член врши и ревизија и ажурирање на базите на прашања и базите на практични примери од членот 177-с од овој закон најмалку двапати годишно.

(4) При ревизијата Комисијата од ставот (2) на овој член особено ги има предвид измените на прописите на кои е засновано прашањето, односно практичниот пример, бројот на кандидати кои го одговорале, успешноста во одговарањето на истите, како и други критериуми кои можат да влијаат на подобрувањето на квалитетот на базите од членот 177-с од овој закон.

(5) Врз основа на извршената ревизија и ажурирање на базите на прашања и базите на практични примери, Комисијата од ставот (2) на овој член одлучува најмалку 30% од кои прашања и практични примери да бидат изменети или целосно отстранети и заменети со нови од базите од членот 177-с од овој закон.

(6) Членовите на Комисијата од ставот (2) на овој член имаат право на паричен надоместок што го определува министерот.

(7) Годишниот паричен надоместок од ставот (6) на овој член не го надминува нивото на две просечни плати во Република Македонија за претходната година објавена од Државниот завод за статистика.

(8) Стручните и административните работи за потребите на спроведување на стручниот испит ги врши Комисијата од ставот (1) на овој член, за што министерот за труд и социјална политика определува одговорно лице од министерството, кое утврдува дали кандидатот ги исполнува условите за полагање на испитот, а испитот технички го спроведува правно лице регистрирано во Централниот регистар избрано од министерот.

(9) На одговорното лице од став (8) од овој член за секоја одржана испитна сесија му следува паричен надоместок, во износ од една третина од просечната нето плата во Република Северна Македонија, за што Министерството за труд и социјална политика донесува решение.

Член 177-д

(1) Стручниот испит се спроведува најмалку два пати годишно.

(2) Барањето за полагање на испит за стекнување на лиценца за работа заинтересираните кандидати го поднесуваат до Комисијата од членот 175 од овој закон, заедно со докази за исполнување на условите за полагање на испитот, пропишани со овој закон.

(3) Кандидатите на кои им е одобрено барањето за полагање на испитот и јавноста се информираат за датумот и времето на полагање на испитот, најмалку осум дена пред одржување на испитот преку веб страницата на Министерството за труд и социјална политика.

(4) На кандидатот му се овозможува да започне да го полага испитот во првиот нареден термин од денот на одобреното барање за полагање на испитот.

(5) Доколку кандидатот не ги исполнува условите за полагање на испит Комисијата од членот 175 од овој закон, донесува решение за одбивање на барањето за полагање на испитот за стекнување на лиценца за работа, против кое може да се поднесе жалба до министерот.

Член 177-ѓ

(1) Стручниот испит за стекнување на лиценца за работа се полага во просторија за полагање на испит, посебно опремена за полагање на стручен испит со материјално-техничка и информатичка опрема, интернет врска и опрема за снимање на полагањето.

(2) Полагањето на испитот се снима и во живо се емитува на веб страницата на министерството, а ако поради технички причини снимањето се прекине, снимката од целиот испит се поставува на веб страницата на министерството.

(3) Во просторијата за полагање на испитот за време на полагање на испитот се присутни најмалку тројца членови на Комисијата од член 175 од овој закон и информатичар од министерството.

(4) На претставниците од став (3) на овој член за секоја одржана испитна сесија им следува паричен надоместок, во износ од една третина од просечната нето плата во Република Северна Македонија, за што Министерството за труд и социјална политика донесува решение.

(5) Овластеното правно лице кое технички го спроведува испитот е должно да го блокира радио фреквенцискиот опсег во просторијата за полагање на испитот за време на спроведување на испитните сесии.

(6) Агенцијата за електронски комуникации (во натамошниот текст: АЕК) врши постојан мониторинг на блокирањето на радио фреквенцискиот опсег во просторијата за полагање на испитот, со цел да се спречи секаков вид на електронска комуникација со околината надвор од просторијата за полагање на испитот.

(7) АЕК во просторијата за полагање на испитот инсталира мерна опрема која обезбедува електронски запис од извршените мерења во траење од 30 дена и истите се складираат во централниот контролен систем на АЕК.

(8) АЕК формира тричлена комисија која изготвува извештај врз основа на електронските записи складирани во централниот контролен систем на АЕК и истиот го доставува до Министерството за труд и социјална политика најдоцна во рок од 15 дена од завршување на испитната сесија.

Член 177-е

(1) Пред почетокот на полагањето на испитот за стекнување на лиценца за работа, претставник на Комисијата од членот 175 од овој закон го утврдува идентитетот на кандидатот со увид во лична карта.

(2) На кандидатот за време на полагањето на првиот дел од испитот за стекнување на лиценца за работа не му се дозволува користење на закони, закони со коментар и објаснување, мобилен телефон, преносни компјутерски уреди и други технички и информатички средства, претходно подготвени предмети и слично.

(3) На кандидатот за време на полагањето на вториот дел од испитот за стекнување на лиценца за работа, му се дозволува користење единствено на закони (без коментари и објаснувања) кои во електронска верзија се наоѓаат на компјутерот на кој кандидатот го полага испитот.

(4) На кандидатот за време на полагањето на првиот и вториот дел од испитот за стекнување на лиценца за работа не му се дозволува да контактира со други кандидати или лица освен со информатичарите од членот 177-ѓ став (3) од овој закон, доколку има технички проблем со компјутерот.

(5) Ако техничките проблеми со компјутерот бидат отстранети за пет минути испитот продолжува, а доколку не бидат отстранети во овој рок испитот само за тој кандидат се прекинува и ќе се одржи во рок од најмногу три дена од денот на прекинувањето на испитот.

(6) Ако има проблеми со повеќе од пет компјутери и тие не бидат отстранети во рок од пет минути испитот се прекинува за сите кандидати што го полагаат испитот и ќе се одржи во рок од најмногу три дена од денот на прекинувањето на испитот.

(7) Доколку кандидатот при полагањето на првиот и вториот дел од испитот постапува спротивно од ставовите (2), (3) и (4) на овој член нема да му се дозволи натамошно полагање на испитот во тој утврден термин и му се изрекува забрана за полагање на испитот за стекнување на лиценца во траење од три месеци, за што Министерството за труд и социјална политика донесува решение против кое може да се поведе управен спор пред надлежниот суд во рок од 30 дена од денот на приемот на решението.. [29](#)

(8) Во случаите од ставот (7) на овој член, се смета дека кандидатот не го положил испитот и истото се констатира во записник за полагање на испит.

(9) Членовите на комисијата од членот 177-ѓ став (3) од овој закон, за време на полагањето на испитот не смеат да се задржуваат подолго од пет секунди во непосредна близина на кандидатот кој го полага испитот, освен во случај на отстранување на технички проблем кога не смеат да се задржат подолго од пет минути.

Член 177-ж

(1) Ако во текот на полагањето на испитот за стекнување на лиценца за работа настанат оправдани причини поради кои кандидатот не може да го продолжи полагањето на испитот за стекнување на лиценца за работа (болест, породилно отсуство и слично), ќе се прекине испитот за определено време, кое не може да биде подолго од шест месеци.

(2) Решение за продолжување на испитот донесува претседателот на Комисијата од членот 175 од овој закон, по барање на кандидатот. Барањето се поднесува во рок од осум дена од престанокот на причините за одлагање на испитот, но најдоцна во рок од шест месеци.

(3) Ако кандидатот не поднесе барање за продолжување на полагање на испитот во рокот определен во ставот (2) на овој член ќе се смета дека испитот не е положен.

(4) Против решението од ставот (2) на овој член може да се поднесе жалба до министерот во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

(5) Во продолжувањето на испитот кандидатот не го полага оној дел од испитот што претходно веќе го има полагано.

Член 177-з

(1) Испитот за стекнување на лиценца за работа започнува со полагање на првиот дел (теоретскиот дел), а потоа по успешното полагање на првиот дел, кандидатот истиот ден го полага вториот дел од испитот (студија на случај) доколку кандидатот се изјасни дека и двата дела од испитот ќе ги полага во ист ден **30**

(2) Вториот дел се полага во рок од најмалку пет дена по успешното полагање на првиот дел доколку кандидатот не се изјасни дека испитот ќе го полага во ист ден.

(3) Комисијата од членот 175 од овој закон поблиску го утврдува начинот на бодување на првиот и вториот дел од испитот.

(4) Услов за полагање на вториот дел од испитот е кандидатот да го положи првиот дел од испитот.

(5) Доколку кандидатот не го положил првиот дел од испитот согласно со ставот (4) на овој член ќе се смета дека испитот не го положил.

(6) Вториот дел од испитот се состои од практичен пример.

(7) Прашањата кои се составен дел од практичниот пример се од соодветната област и имаат пет можни опции на одговори од кои една е точна, два се слични и две се различни. **31**

(8) Вториот дел од испитот се полага во рок од најмалку пет дена по успешното полагање на првиот дел доколку кандидатот не се изјасни дека испитот ќе го полага во ист ден согласно со ставот (1) на овој член.

Член 177-с

(1) Полагањето на првиот дел од стручниот испит се врши со одговарање на определен број прашања во вид на решавање на електронски тест на компјутер.

(2) Прашањата од тестот, зависно од тежината, се вреднуваат со поени определени во тестот.

(3) Полагањето на вториот дел од стручниот испит се врши со практичен пример и одговарање на определен број прашања кои произлегуваат од практичниот пример, во вид на електронско софтверско решение (во натамошниот текст: електронски практичен пример).

(4) Прашањата од практичниот пример зависно од тежината, се вреднуваат со поени определени во практичниот пример.

(5) Прашањата содржани во тестовите за полагање на првиот дел на испитот и нивните одговори, како и практичниот пример и прашањата кои произлегуваат од практичните примери и нивните одговори се чуваат во единствениот електронски систем за полагање на испитот.

(6) Електронскиот систем од ставот (5) на овој член содржи и јавно достапна база од најмалку 100 прашања за секоја област, како и јавно достапна база од најмалку 10 практични примери за секоја област, за потребите на вториот дел од испитот.

(7) Во електронскиот систем е содржано и посочување на прописите и литературата во кои се содржани одговорите на прашањата од првиот дел од испитот и прописите за вториот дел од испитот.

(8) Резултатите од полагањето на првиот и вториот дел од испитот му се достапни на кандидатот на компјутерот на кој го полагал испитот, веднаш по неговото завршување.

Член 177-и

(1) На денот на полагањето на првиот, односно вториот дел од испитот, претставник на Комисијата од членот 175 од овој закон му дава на кандидатот пристапен код, односно лозинка со кој му се одобрува пристап во електронскиот систем од членот 177-s од овој закон.

(2) По одобрувањето на пристапот кандидатот добива електронски тест за првиот дел од испитот, односно електронски практичен пример за вториот дел од испитот, компјутерски генерирани, чија содржина по случаен избор ја одредува софтверот на електронскиот систем од членот 177-s став (5) од овој закон, од базите од членот 177-s став (6) од овој закон.

(3) Првиот и вториот дел од испитот содржат упатство за начинот на решавање на истиот за кое претставник на Комисијата од ставот (1) на овој член дава појаснување, пред да започне полагањето на испитот.

(4) Електронскиот систем за полагање на испитот не може да дозволи постоење на идентична содржина на електронски тест за првиот дел од испитот, односно електронски практичен пример за вториот дел од испитот во еден термин за повеќе од еден кандидат.

(5) Во случај на спреченост на спроведување на првиот или вториот дел од испитот, поради причини што доведуваат до техничка неможност на функционирање на електронскиот систем од членот 177-s од овој закон, полагањето на испитот се прекинува.

(6) Доколку причините од ставот (5) на овој член се отстранат во рок од 60 минути од прекинувањето на испитот истиот продолжува веднаш по нивното отстранување.

(7) Доколку причините од ставот (5) на овој член не се отстранат во рокот од ставот (6) на овој член испитот се прекажува за друг термин.

(8) Вкупното траење на времето определено за одговарање на прашањата од првиот и вториот дел од испитот за полагање на испитот изнесува 120 минути.

(9) Се смета дека испитот го положил оној кандидат кој со точни одговори на прашањата од тестот постигнал најмалку 70% од вкупниот број предвидени позитивни поени.

(10) Ако кандидатот полага само еден дел од испитот вкупното траење на времето определено за одговарање на прашањата изнесува 60 минути.

(11) Се смета дека испитот го положил оној кандидат кој со точни одговори на прашањата од практичниот пример постигнал најмалку 70% од вкупниот број предвидени позитивни поени.

Член 177-ј

(1) На кандидатите кои го положиле стручниот испит за стекнување на лиценца за работа им се издава уверение во рок од 15 дена од денот на завршување на испитот, кое претставува потврда дека кандидатот успешно ја поминал проверката на примената на стручното знаење за стекнување на лиценците од членот 178 став (1) од овој закон.

- (2) Формата и содржината на уверението од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.
- (3) На барање на кандидатот Комисијата од членот 175 од овој закон го информира за направените грешки во тестот за полагање на стручниот испит, со овозможување непосреден увид во тестот.
- (4) Тестовите и практичните примери се користат и се даваат на кандидатот само за време на полагањето на стручниот испит.
- (5) Материјалите од одржаните испити, особено хартиените верзии од тестовите и практичните примери за полагање на стручниот испит и специмените за проверка на точноста на одговорите на тестот и практичниот пример и документите на кандидатите поднесени со барањето за стекнување на лиценца, се чуваат во министерството од страна на одговорно лице, член на комисијата или административно лице од министерството.
- (6) Министерот формира Комисија за ревизија на одржаните испити чии членови не се од редот на членовите на Комисијата за лиценцирање, која во својата работа ги користи материјалите од ставот (5) на овој член.
- (7) Комисијата од ставот (6) на овој член се состанува по потреба најмалку еднаш во годината и врши ревизија на спроведување на испитот за што доставува извештај до министерот за труд и социјална политика.
- (8) На членовите на комисијата од ставот (6) на овој член им следува паричен надоместок кој на годишно ниво изнесува една просечна нето плата исплатена во Република Северна Македонија за што Министерството за труд и социјална политика донесува решение.
- (9) Доколку Комисијата од ставот (6) на овој член утврди нерегуларности во спроведувањето на испитот од страна на поединци во смисла на членот 177-е став (5) од овој закон, предлага одземање на уверението од ставот (1) на овој член.
- (10) Комисијата донесува решение за одземање на уверението врз основа на предлогот на Комисијата од ставот (6) на овој член во рок од три дена од приемот на предлогот.
- (11) Против решението од ставот (10) на овој член може да се поднесе жалба до министерот во рок од 15 дена од приемот на решението.

Член 177-к

Комисијата го воспоставува единствениот електронски систем за полагање на стручен испит.

Член 178

- (1) Министерот ги издава следниве видови на лиценци за работа:
- лиценца за стручен работник;
 - лиценца за стручен соработник;
 - лиценца за неговател и воспитувач;
 - лиценца за директор.
- (2) Лицата од членот 177-а став (1) од овој закон, можат да се стекнат со соодветна лиценца од ставот (1) на овој член врз основа на уверението за положен стручен испит од член 177-ј став (1) на овој закон, издадено од Комисијата за лиценцирање од членот 175 од овој закон, за успешно помината проверка на примената на стручното знаење.

(3) Лиценците од ставот (1) на овој член се издаваат за период од пет години.

2. Обновување и продолжување на лиценцата за работа

Член 179

(1) Обновување на лиценца за работа се однесува на лицата кои се стекнале со лиценца за работа од членот 178 став (1) од овој закон и кои во периодот на важноста на лиценцата имаат посетено едукација за професионален развој во траење од 40 часа за директор, 20 часа за стручен работник, стручен соработник и воспитувач и 10 часа за неговател.

(2) За обновување на лиценца за работа се поднесува барање до Комисијата за лиценцирање од членот 175 од овој закон најмалку три месеци пред истекот на важноста на лиценцата за работа.

(3) Кон барањето за обновување на лиценцата за работа од став (2) на овој член, се поднесуваат доказите од членот 177-а став (2) алинеи 3, 4, 5 и 6 од овој закон, копија од претходно издадена лиценца, докази за спроведена едукација за професионален развој (сертификати, потврди за посетени обуки, семинари, конференции, симпозиуми и друго), од областа на раниот детски развој во периодот на важноста на издадената лиценца и доказ за платен надоместок за трошоците за обновување на лиценцата за работа.

(4) Комисијата за лиценцирање проверката на спроведената едукација за професионален развој ја врши преку евалуација на документите од ставот (3) на овој член и констатира дали кандидатот со доставените докази го обезбедил потребниот број на часови за едукација.

(5) Врз основа на доставената документација од ставот (3) на овој член и извршената проверка за спроведената едукација Комисијата за лиценцирање откако ќе утврди дека се исполнети условите за обновување на лиценцата за работа доставува предлог до министерот за издавање на нова лиценца за работа.

(6) Лиценцата за работа од ставот (5) на овој член е за период од пет години.

Член 179-а

(1) Продолжување на лиценцата за работа се однесува на лицата кои се стекнале со лиценца за работа од членот 178 став (1) од овој закон и кои во периодот на важноста на лиценцата за работа немаат посетено едукација за професионален развој во траење од 40 часа за директор, 20 часа за стручен работник, стручен соработник и воспитувач и 10 часа за неговател согласно со Програмата за работа на Комисијата за лиценцирање.

(2) За продолжување на лиценца за работа се поднесува барање до Комисијата за лиценцирање најмалку три месеци пред истекот на важноста на лиценцата за работа.

(3) Кон барањето за продолжување на лиценцата за работа, се поднесуваат доказите од членот 177-а став (2) алинеи 3, 4, 5 и 6 од овој закон, копија од претходно издадена лиценца и доказ за платен надоместок за трошоците за продолжување на лиценцата за работа.

(4) Лиценцата за работа на лицата од ставот (1) на овој член може да се продолжи од страна на Комисијата за лиценцирање со издадена потврда за продолжување на постојната/важечката лиценца за работа за период од девет месеци, во кој период од страна на Комисијата за лиценцирање согласно со Програмата за работа на Комисијата за лиценцирање се обезбедуваат и потребните обуки за професионален развој.

(5) За спроведената обука за професионален развој се води евиденција за присуство и се издава потврда за спроведена обука за професионален развој што ја потпишува претседателот на Комисијата за лиценцирање.

(6) На лицето кое е шест месеци пред пензионирање согласно со закон му се продолжува лиценцата за работа за наредните шест месеци до пензионирање од страна на Комисијата за лиценцирање со издавање на потврда за продолжување на постојната/важечката лиценца за работа.

(7) Лицето кое ќе поднесе писмена изјава за продолжување на договорот за вработување согласно со членот 104 од Законот за работните односи, а кое продолжување на договорот е за временски период подолг од шест месеци, ќе треба да ја обнови лиценцата за работа.

(8) Лицето на кое му е продолжена лиценцата за работа најмалку три месеци пред истекот на периодот на важноста на лиценцата за работа, потребно е да поднесе барање за обновување на лиценцата за работа до Комисијата за лиценцирање.

(9) Кон барањето за обновување на лиценцата за работа од ставот (8) на овој член се поднесуваат: копија од издадена потврда за продолжување на лиценцата за работа, потврда за спроведена обука за професионален развој и доказ за платен надоместок за трошоците за обновување на лиценцата за работа.

(10) Комисијата за лиценцирање откако ќе утврди дека се исполнети условите за обновување на лиценцата за работа доставува предлог до министерот за издавање на нова лиценца за работа.

(11) Лиценцата за работа од ставот (10) на овој член е за период од пет години.

3. Одземање на лиценцата за работа

Член 180

На лицето од членот 177 став (1) од овој закон му се одзема лиценцата за работа, доколку:

- Комисијата за лиценцирање по извршената проверка констатира дека лицето не го применува стручното знаење,
- му е одземена или ограничена деловната способност,
- при вршење на надзор се констатира дека не биле исполнети условите за стекнување на лиценца согласно со закон,
- со правосилна одлука му е изречена забрана за вршење на професија, дејност или должност сè додека траат последиците од забраната,
- му е одземено родителското право,
- му е изречена казна со правосилна судска пресуда со која е осудено за кривично дело за семејно насилство, одземање на малолетно лице, негрижа или злоставување на малолетно лице или родосквернавање, за кривично дело од групата на дела против половата слобода, без оглед на изречената санкција и кај кое во согласност со закон е утврдено дискриминаторско однесување.

Член 181

Избришан **32**

Член 181-а

Избришан **33**

Член 182

- (1) Комисијата за лиценцирање донесува програма и деловник за работа.
- (2) Комисијата за лиценцирање донесува Кодекс за стручните лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.
- (3) Трошокот за издавање, продолжување и обновување на лиценцата за работа е на товар на стручното лице и е во висина од 1.400 денари за директор, 950 денари за стручен работник, стручен соработник и воспитувач, 450 денари за неговател, за физичко лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и лице вработено, односно агажирано во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, усогласени со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.
- (4) Трошокот за издавање, продолжување и обновување на лиценцата за работа на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е соодветен на висините утврдени во ставот (3) на овој член во зависност од видот на лиценцата.
- (5) Начинот за издавање, продолжување, обновување и одземање на лиценцата за работа на лицата од членот 177 став (1) од овој закон, начинот на спроведување на обуките, како и формата и содржината на образецот на лиценцата за работа ги пропишува министерот.

Член 182-а

Професионалните компетенции на стручниот и раководниот кадар, и организирање на нивниот професионален развој во установите за деца ги пропишува министерот.

XIV. ФИНАНСИРАЊЕ НА СИСТЕМОТ ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

Член 183

- (1) Средства за финансирање на заштитата на деца се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија.
- (2) Со средствата од ставот (1) на овој член се финансираат:
- правата за заштита на децата,
- дејноста на јавните установи за деца основани од Владата,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните установи за деца основани од Владата и
- програмски активности во одредени облици на унапредување и развој на дејноста и друго.
- (3) Со средствата за финансирање на заштитата на децата управува и располага министерството.
- (4) Распределбата на средствата на јавните установи за деца основани од Владата ги врши министерот со решение.
- (5) Поблиските критериуми и начинот на распределба на средствата по корисници од ставот (4) на овој член ги пропишува министерот.
- (6) Министерот може со решение да го запре и да бара враќање на доделените средства ако истите се користат спротивно на намената за која се дадени.

(7) Средства за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат и од буџетот на општината, буџетите на општините во градот Скопје и буџетот на градот Скопје во согласност со одредбите од овој закон.

(8) Со средствата од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје се финансираат:
- дејноста на јавните детски одморалишта основани од општината и градот Скопје,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски одморалишта и
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

(9) Со средствата од буџетот на општината и буџетите на општините во градот Скопје се финансираат:

- дејноста на јавните детски градинки/јавните центри за ран детски развој,
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски градинки и
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

Член 184

(1) Средствата од Буџетот на Република Македонија за финансирање за заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на програмата за развој на дејноста за заштитата на децата.

(2) Средства од буџетот на општината, буџетите на општините во градот Скопје и буџетот на градот Скопје за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на развојната програма за заштита на децата на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во постапка утврдена со Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и со овој закон.

(3) Средствата за финансирање на јавните детски градинки и центри за ран детски развој во состав на јавни детски градинки се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија на начин и постапка утврдени со закон.

(4) Средствата од ставот (3) на овој член се распределуваат на општините и на општините во градот Скопје по пат на блок дотации согласно со закон.

(5) Општината и општината во градот Скопје средствата од ставот (4) на овој член ги распределува на јавните детски градинки и центри за ран детски развој во состав на јавни детски градинки на своето подрачје за обезбедување на реализација на згрижувањето и воспитанието на децата од предучилишна возраст во согласност со утврдените стандарди и нормативи за вршење на дејноста, во согласност со овој закон.

(6) Општината и општината во градот Скопје може да ја дополни добиената блок дотација за подигнување на стандардот и квалитетот на објектите и услугите на јавните детски градинки и центри за ран детски развој во состав на јавни детски градинки со средства од сопствени извори од буџетот на општината и буџетот на општината во градот Скопје.

Член 185

(1) Средствата за финансирање за заштитата на децата може да се обезбедуваат и од фондации, подароци, легати, завештанија, средства по основ на солидарност во пари и натура и други извори во согласност со закон.

(2) Средствата од ставот (1) на овој член се користат наменски.

Член 186

(1) Јавната установа за деца може да обезбедува средства и од:
- продажба на сопствени производи и услуги и
- други извори согласно со закон.

(2) Јавната установа за деца може да остварува средства и по основ на вршење други облици и форми, односно со вршење на услуги од повисок квалитет од утврдениот со стандардите и нормативите од членот 100 став (3) од овој закон.

(3) Разликата во цената на услугата од повисок квалитет утврдена во ставот (2) на овој член паѓа на товар на родителот - корисник на услугата.

Член 187

(1) Јавната установа за деца со општ акт го уредува начинот на стекнување и распоредување на средствата по основ на вршење на услуги од повисок квалитет и на продажба на сопствени производи.

(2) Јавната установа за деца, средствата стекнати по основот од ставот (1) на овој член ги издвојува на посебна сметка за сопствени приходи.

(3) На актот од ставот (1) на овој член согласност дава министерството за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на градот Скопје за јавната установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно советот на општината и на општината во градот Скопје за јавна детска градинка.

Член 188

Приватната установа за деца остварува приходи од:
- наплата на услуги од корисниците и
- други извори согласно со закон.

Член 189

Физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст согласно со членовите 75 и 84 од овој закон, остваруваат приходи од наплата на услуги од корисниците.

Член 190

Јавна установа за деца стекнува средства за работа со извршување на годишната програма за работа во која е утврден видот, обемот, содржината и квалитетот на услугите, како и врз основа на утврдените поединечни цени.

Член 191

(1) Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од Владата и износот на надоместок на трошоците за престој во установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува министерот.

(2) Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно од општината и општината во градот Скопје и износот на надоместок на трошоците

за престој во јавната установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува советот на основачот на предлог на управниот одбор на јавната установа за деца.

(3) Основа за уплата на родителите е цената на програмата во која е вклучено детето.

(4) Со стандардите и нормативите за вршење на дејноста ќе се утврдат нормативи, мерила и критериуми за утврдување на надоместок - цена на услугите на јавната установа за деца.

(5) Цените на услугите за квалитетот повисок од утврдениот со стандардите и нормативите ги определува установа за деца со претходна согласност на министерот за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на градот Скопје за јавна установа за деца основана од општината и градот Скопје, односно советот на општината и на општината во градот Скопје.

(6) Цените на услугите во приватните установи за деца ги определува основачот.

(7) Цените на услугите кои ги даваат физичките лица кои вршат работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност ги определува физичкото лице.

(8) Цените на услугите кои ги даваат агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст ги определува основачот.

(9) Цените на услугите во детска градинка/центар за ран детски развој, како организациона единица основана од страна и во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште ги определува основачот.

Член 192

(1) Министерството во јавната установа за деца врши контрола на податоците кои јавната установа ги доставува до министерството, како и на законитоста и правилноста на користењето на средствата од Буџетот на Република Северна Македонија и средствата обезбедени од други извори.

(2) Советот на општината и советот на градот Скопје, односно советот на општината и советот на општината во градот Скопје врши контрола на законитоста и правилноста на користењето на средствата од буџетот на основачот на јавната установа за деца и средствата обезбедени од други извори.

XV. РЕГИСТАР НА ПРАВНИ ЛИЦА И ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ ДЕЈНОСТ ВО РАМКИТЕ НА СИСТЕМОТ ЗА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ, НА УСТАНОВИ ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈА НА ДЕЦА И НА ЛИЦЕНЦИ ЗА РАБОТА И ДРУГИ ЕВИДЕНЦИИ

Член 193

(1) Министерството ги води следниве видови на регистри:
1) Централен регистар на установи за деца;
2) Регистар на агенции за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст;
3) Регистар на физички лица кои самостојно вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност;
4) Регистар на детски градинки/центри за ран детски развој како организациони единици и
5) Регистар на издадени, обновени, продолжени и одземени лиценци за работа.

(2) Регистрите од ставот (1) на овој член претставуваат единствена база на податоци за правни лица и физички лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на установи за одмор и рекреација на деца, како и на податоци за лиценци за работа.

(3) Општината и општината во градот Скопје за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и општината во градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до министерството.

(4) Општината и градот Скопје за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до министерството.

(5) Агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичките лица кои самостојно вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност, како и детските градинки/центри за ран детски развој како организациони единици доставуваат соодветни податоци и документација за запишување во регистрите од ставот (1) точки 2, 3 и 4 на овој член.

(6) Формата, содржината и начинот на водење на регистрите од ставовите (1), (3), (4) и (5) на овој член ги пропишува министерот.

Член 194

(1) Податоците што се внесуваат во регистрите претставуваат класифицирани информации со степен на тајност определен согласно со закон.

(2) Како класифицирани информации со степен на тајност определен согласно со закон, во смисла на овој закон, се сметаат поединечните податоци за правни лица и физички лица кои вршат дејност во рамките на системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст што се внесуваат во регистарот.

Член 195

(1) Во установа за деца се води евиденција и документација.

(2) Евиденција и документација се води и за правата за заштита на децата.

(3) Начинот на водењето на евиденцијата и документацијата, како и содржината и формата на евиденцијата и документацијата ги пропишува министерот.

(4) Во детската градинка/центар за ран детски развој се води педагошка документација и педагошка евиденција за воспитно-образовните активности.

(5) Педагошката документација, во смисла на овој закон, ја опфаќа главната книга на децата и претставува документ од трајна вредност.

(6) Педагошката евиденција опфаќа дневник за работа на градинката/центар за ран детски развој, дневник за работа на воспитната група, планирање и подготвување на воспитно-образовната работа и досие на детето и истите се водат во хартиена и електронска форма.

(7) Педагошката документација во детската градинка се води на македонски јазик со употреба на кирилското писмо.

(8) За припадниците на заедниците кои воспитно-образовните активности ги изведуваат на јазикот на соодветната заедница, педагошката документација се води на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и на писмото на кој се изведува воспитно-образовна активност.

(9) Дневникот за работа се води на јазикот и писмото на кој се изведува воспитно-образовна активност.

(10) Формата, содржината и начинот на водењето на педагошката документација и евиденција ги пропишува министерот.

Член 195-а

(1) Евиденција за корисниците на парични права од заштита на децата содржи податоци за остварено право на:

- детски додаток;
- посебен додаток;
- додаток за образование;
- еднократна прична помош за новороденче и
- родителски додаток за дете.

(2) Евиденцијата како и базата на податоци за корисниците на правата за заштита на децата од став (1) на овој член содржи податоци за единствен матичен број, пол, возраст, адреса на живеење и други податоци за корисникот и членовите на неговото семејство, а кои се однесуваат за утврдување особено на личниот, материјалниот, здравствениот и социјалниот статус.

(3) Евиденцијата како и базата на податоци на корисниците на услуги во установите за деца содржи податоци за децата опфатени во установите за деца (ЕМБГ, презиме, татково име и име на детето, датум и место на раѓање, припадност на заедница, адреса, место на живеење, податоци за здравствениот статус на детето); родителите односно старателите на децата корисници на услугите во установите за деца (сродство со детето, име и презиме, ЕМБГ, датум и место на раѓање, пол, припадност на заедница, адреса и место на живеење, контакт телефон, мејл адреса, степен на образование), како и за вработените во установите за деца (ЕМБГ, презиме, татково име и име на вработениот, пол, припадност на заедница, датум и место на раѓање, адреса и место на живеење, општина, државјанство, вид и степен на образование, последно завршено училиште/факултет, претходно работно искуство, категорија на вработен, работно место, контакт телефон, мејл адреса, датум на вработување, датум на престанок на работен однос, инвалидност, ФЗО подрачна единица, ПИОСМ број, основ за престанок на работен однос, статус на вработен).

(4) Евиденцијата и базата на податоци од ставот (3) на овој член се води со цел унапредување на процесите и процедурите потребни за управување со човечки ресурси, финансиите и инфраструктурата во установите за деца, обезбедување на навремени, конзистентни, целосни и точни податоци што ќе претставуваат поддршка на процесот на донесување на одлуки, спроведување на политики и планирање на реформи во дејноста, обезбедување на податоци за електронско водење на педагошката евиденција и документација.

(5) Администрацијата на базата на податоци од ставовите (2) и (3) на овој член го врши Министерството за труд и социјална политика.

(6) Во прибирањето, обработката, користењето, размената и чувањето на податоците за корисниците од ставовите (2) и (3) на овој член се применуваат одредбите од законот со кој се уредува заштитата на личните податоци.

Член 196

(1) Објект или дел од објект на јавна установа за деца со или без опрема може да биде дадено под закуп согласно со закон при што не смее да биде нарушена основната намена и функцијата на објектот во периодот на траење на закупот.

(2) Договорот за закуп го склучува министерот за јавна установа за деца основана од Владата, градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје за јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје, а градоначалникот на општината и градоначалникот на општината во градот Скопје за јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој.

(3) За договорот од ставот (2) на овој член министерот ја известува Владата, а градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје ги известува советот на општината и Советот на градот Скопје.

(4) Објект или дел од објект на јавна установа за деца со или без опрема кој е даден под закуп не може да биде даден во подзакуп.

XVI. НАДЗОР

Член 197

(1) Министерството врши надзор над спроведувањето на овој закон.

(2) Министерството може да запре од извршување општ акт на установа за деца ако не е во согласност со Уставот на Република Северна Македонија и закон и во рок од 15 дена ќе покрене постапка пред Уставниот суд на Република Северна Македонија за оцена на уставноста и законитоста на истиот.

(3) Министерството по правото на надзор може да укине конечно решение за правата за заштита на децата утврдени со овој закон, ако утврди дека со него е повреден овој закон.

(4) По укинувањето на решението од ставот (3) на овој член органот кој го донел решението е должен веднаш да го запре неговото извршување.

Член 198

(1) Министерството има право и должност да забрани на правно и физичко лице вршење на дејност, ако врз основа на извршениот надзор, утврди дека повеќе не се исполнети пропишаните услови за вршење на дејноста или дејноста се врши на штета на корисниците, а констатираните недостатоци правното и физичкото лице не ги отстрани во рокот определен од министерството.

(2) Против решението за забрана на вршење на дејноста може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Член 199

По конечноста на решението од членот 198 од овој закон, министерството ќе и предложи на Владата да го одземе одобрието од членот 107 став (1) од овој закон, а кога се работи за јавна установа основана од Владата ќе и предложи донесување на одлука за престанок на јавната установа за деца, односно ќе му предложи на советот на општината и на градот Скопје, донесување на одлука за престанок на јавното детско одморалиште основано од општината и градот Скопје, односно на советот на општината и на општината во градот Скопје кога се работи за јавна детска градинка/јавен центар за ран детски развој.

Член 200

При вршењето на надзорот над работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје, министерството во рамките на остварувањето на надзорот над спроведувањето на законите и прописите од заштитата на децата ги врши следниве работи:

- ја следи законитоста на работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје и презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и на градот Скопје во согласност со овој закон,
- оценува дали органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје обезбедуваат надлежностите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон,
- им укажува на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје на пречекорувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон и друг пропис и им предлага соодветни мерки за надминување на таквата состојба,
- укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје, кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите од јавен интерес од областа на заштита на децата од локално значење,
- дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во рамките на овој закон на барање на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- го следи навременото донесување на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- поднесува иницијативи и предлози до општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, доколку констатира не спроведување на овој закон како судир на надлежностите меѓу органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физичките и правните лица и презема мерки во согласност со овој закон,
- дава мислење и стручна помош по предлог на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје на барање на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје во остварувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон, особено од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните,
- го следи остварувањето на претходниот надзор на прописите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје,
- навремено ги известува органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

Член 201

(1) Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности органите на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите кои со овој закон се утврдени како нејзина надлежност и за чие извршување е одговорна општината, општината во градот Скопје и градот Скопје, по сила на овој закон и се одзема вршењето на соодветната надлежност.

(2) Вршењето на одземените работи го презема министерството, но најмногу до една година од денот на нивното преземање.

(3) Министерството вршењето на работите од надлежност на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје ги врши во име и за сметка на општината и на градот Скопје.

(4) За вршењето на работите од надлежност на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје од ставот (1) на овој член се известува органот на државната управа надлежен за работите во областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите во областа на финансиите.

Член 202

- (1) Над извршувањето на стручната работа во дејноста заштита на децата се врши стручен надзор.
- (2) Со надзорот на стручната работа се утврдува дали стручната работа за остварување на заштитата на децата е заснована на современи, научни и стручни методи и достигнувања за тој вид на дејност и дали таа се организира на најцелисходен и најефикасен начин.
- (3) Со надзорот на стручната работа се дава и непосредна стручна помош.

Член 203

- (1) Надзор над стручната работа во остварувањето, згрижувањето, воспитанието, престојот, негата, исхраната, како и на мерки и активности утврдени во овој закон и одмор и рекреација, врши Министерството за труд и социјална работа, над остварувањето на образовната работа Министерството за образование и наука, а над здравствената заштита Министерството за здравство.
- (2) Надзор над стручната работа се врши најмалку еднаш во годината.
- (3) Извештај за извршениот надзор за јавна установа за деца над стручната работа се доставува во рок од 15 дена по извршениот надзор до установата во која е извршен надзорот, до министерството и органот кој дал согласност за водење надзор, односно и на основачот ако установата е приватна или основана од општината и градот Скопје, односно од општината и општината во градот Скопје, како и на физичкото и правното лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на децата.

XVII. ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 204

Министерството врши инспекциски надзор над спроведувањето и примената на овој закон и другите прописи што се однесуваат на заштитата на децата, над установите за деца, детските градинки/центри за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, како и над другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца (во натамошниот текст: дејноста).

Член 205

Инспекцискиот надзор опфаќа:

- надзор над применувањето и спроведувањето на овој закон, како и на другите прописи и акти донесени врз основа на овој закон,
- надзор над остварувањето на правата за заштита на децата во центрите за социјална работа и исполнување на обврските на корисниците, утврдени со овој закон,
- надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа за правата за заштита на децата,
- надзор на важноста на лиценците за работа на лицата кои се вклучени во системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, како и на важноста на лиценците за работа на директорите на установите за заштита на децата,
- надзор над исполнетоста на условите кои се однесуваат на просторот, опремата, кадарот, групите, децата, на установите за деца, детските градинки/центри за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, во други просторни услови, во домашни услови, на агенциите за давање услуги за

чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста,

- надзор над управувањето и раководењето со установите за деца основани од Владата и приватните установи за деца,
- надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа на установите, детски градинки/центри за ран детски развој основани како организациони единици во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста и на извршителите во дејноста од заштита на децата, освен на педагошката евиденција и педагошката документација,
- реализација на програмите и другите пропишани стандарди и нормативи со кои се уредува дејноста во установите за деца, освен за воспитно-образовната дејност,
- контрола на средствата стекнати од сопствени извори во установите за деца основани од Владата,
- следење на згрижување, престој, нега и исхрана на децата за време на штрајк и
- надзор над спроведувањето на изречените мерки при претходно извршен инспекциски надзор.

Член 206

- (1) Инспекцискиот надзор го вршат инспектори од инспекциската служба на Министерството со стекната лиценца за инспектор.
- (2) Инспектор може да биде лице кое ги исполнува посебните услови согласно со Законот за административни службеници и Законот за инспекциски надзор.
- (3) Министерот го назначува и овластува инспекторот во согласност со овој закон и Законот за инспекциски надзор.
- (4) Инспекторот поседува службена легитимација, како службена исправа со која го докажува службеното својство, идентитетот и овластувањето за преземање на работи од инспекцискиот надзор.
- (5) Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот (4) на овој член, начинот на нејзиното издавање, употреба, одземање и евиденција на издадените и одземените легитимации ги пропишува Инспекцискиот совет.
- (6) При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот е должен да ја покаже службената легитимација.

Член 207

- (1) Инспекциски надзор може да вршат и овластени инспектори од страна на градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје од општинската инспекциска служба, кои ги исполнуваат условите за инспектор и кои имаат стекнато лиценца за инспектор од областа на инспекциската служба во Министерството.
- (2) Овластениот инспектор врши надзор над:
 - постапката за основање и престанок со работа на јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;
 - условите за работа на установите за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;
 - постапката за формирање на управните и други органи во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје и
 - контрола на средствата стекнати од сопствени извори во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје.

(3) Доколку градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје од редот на општинската инспекциска служба не се овласти инспектор, односно нема овластен инспектор за вршење инспекциски надзор согласно со овој закон, надзорот ќе го врши инспекторот во Министерството во име и на сметка на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје.

(4) Доколку градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје од редот на општинската инспекциска служба овласти инспектор, односно има овластен инспектор, а истиот инспекцискиот надзор не го врши, во тој случај надзорот ќе го врши инспекторот во Министерството во име и на сметка на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје.

(5) Овластениот инспектор поседува службена легитимација.

(6) Формата и содржината на образецот на легитимацијата од ставот (5) на овој член, начинот на нејзиното издавање, употреба, одземање и евиденција на издадените и одземените легитимации ги пропишува Инспекцискиот совет.

Член 208

Постапката на инспекцискиот надзор, инспекторот, односно овластениот инспектор од членот 207 од овој закон, ја покренува и води по службена должност, според одредбите од овој закон, Законот за инспекциски надзор и Законот за општата управна постапка.

Член 208-а

(1) Раководителот на инспекциската служба изготвува годишен план за работа на инспекциската служба најдоцна до крајот на тековната, за наредната година, кој се објавува на веб-страницата на Министерството.

(2) Годишниот план од ставот (1) на овој член, најдоцна до 15 ноември се доставува до Инспекциски совет, во електронска и хартиена форма.

(3) Раководителот на инспекциската служба на општината и на општината во градот Скопје односно во градот Скопје изготвува годишен план за работа на инспекциската служба најдоцна до крајот на тековната, за наредната година, кој се објавува на веб-страницата на општината и на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје.

Член 209

(1) Инспекцискиот надзор инспекторот го врши преку редовен, контролен и вонреден инспекциски надзор.

(2) Редовниот надзор се најавува и се спроведува врз основа на годишен план на инспекциската служба.

(3) Вонредниот инспекциски надзор не се најавува и се спроведува по службена должност, иницијатива на корисник на услуга, родител, старател, совет на родители, граѓанин, надлежен орган, други органи и организации и други правни лица кога постои интерес на децата, граѓанинот, интерес на трети лица или општ интерес.

(4) Контролен инспекциски надзор се врши по истекот на рокот определен во инспекцискиот акт донесен од страна на инспекторот, односно овластениот инспектор при што инспекторот при утврдување на фактичката состојба ќе констатира дека субјектот на надзорот:

- постапил по инспекциската мерка во целост,
- делумно постапил по инспекциската мерка или
- не постапил по инспекциската мерка.

Член 210

Вонредниот инспекциски надзор нема да се спроведе доколку од иницијативата се констатира дека:

- постапката не е правосилно завршена,
- претходно по истата работа е извршен инспекциски надзор;
- од приложената документација е очигледно дека постапката е водена во согласност со закон и други прописи и
- спроведувањето на инспекциски надзор е во надлежност на друг инспекциски орган.

Член 211

Пред да започне спроведувањето на вонредниот инспекциски надзор, инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на надлежностите утврдени со овој закон ги презема следниве активности:

- по потреба го повикува предлагачот на барањето, односно иницијативата да ги дополни со потребни документи или подетално да ги образложи и
- прави стручна процена и проверка на надлежноста, обврските и одговорностите на установата, детски градинки/центри за ран детски развој основани како организациони единици во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста на заштита на децата.

Член 212

(1) Инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, го известува раководното лице или другото овластено лице за своето доаѓање во установата (центар за социјална работа, установа за деца, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште), агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на надлежностите утврдени со овој закон во спроведување на инспекцискиот надзор има право во секое време, без најава и одобрение на раководното лице, да влезе во просториите на установата (центар за социјална работа, установа за деца), агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста.

(3) При вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на надлежностите утврдени со овој закон може да го разгледа објектот, просторот (занималните и другите простории), деловните книги, регистрите, евиденцијата, документацијата, исправите и списите, да ги сослуша корисниците, вработените, како и други лица, да утврди идентитет на лице со увид во личната исправа, привремено да одземе документација, предмети и други списи, да го следи извршувањето на определените мерки за надминување на утврдените неправилности, како и да преземе други работи утврдени и во согласност со овој закон.

(4) Инспекторот, односно овластениот инспектор има обврска да постапува законито и навремено и да ја чува тајноста на класифицираните податоци.

(5) Раководното или друго овластено лице во установата (центар за социјална работа, установа за деца, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во

состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста), се должни веднаш по истекот на рокот определен за извршување на изречената инспекциска мерка, а најдоцна во рок од три дена од денот на приемот на решението писмено да го известат инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности со овој закон дали се извршени инспекциски мерки.

Член 213

За извршениот инспекциски надзор, констатираната состојба и утврдените неправилности инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности со овој закон составува записник.

Член 214

(1) Раководителот на инспекциската служба за работата на инспекциската служба изготвува извештај за предходните шест месеци, најдоцна до 15 јули за периодот јануари - јуни во тековната година, односно најдоцна до 15 јануари за периодот јули - декември од претходната година, кој се објавува на веб-страницата на инспекциската служба.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член, за работата на инспекциската служба, најдоцна до 31 јули односно 31 јануари, се доставува до Инспекциски совет, во електронска и хартиена форма.

Член 214-а

(1) Доколку при вршење на инспекциски надзор, инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности утврди дека е сторена неправилност од членот 226, 228, 229, 229-а, 230, 230-а, 230-б, 230-г, 230-д, 230-ѓ и 230-ж од овој закон, инспекторот односно овластениот инспектор со решение изрекува опомена и определува рок во кој субјектот на инспекциски надзор е должен да ги отстрани неправилностите и недостатоците, утврдени со записник.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, во случај кога инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности со овој закон ќе оцени дека утврдените неправилности и недостатоци можат да предизвикаат или предизвикуваат непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето или финансиска штета или штета по имотот од поголема вредност или загрозување на животната средина или загрозување на јавниот интерес, со решение изрекува друга инспекциска мерка, како задолжување, наредба, забрана и друга мерка, со која најсоодветно ќе се постигне целта на инспекцискиот надзор.

(3) Доколку по истекот на рокот определен при изрекувањето на опомената од ставот (1) на овој член, инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности со овој закон утврди дека неправилностите и недостатоците сè уште не се отстранети, со решение изрекува друга инспекциска мерка, како задолжување, наредба, забрана и друга мерка, со која најсоодветно ќе се постигне целта на инспекцискиот надзор.

(4) Решението од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, се донесува веднаш, а најдоцна во рок од осум дена од денот на изготвувањето на записникот.

(5) Кога при вршењето на инспекцискиот надзор не се утврдени неправилности и други повреди на закон или друг пропис или утврдените неправилности се отстранети во текот на вршењето на инспекцискиот надзор или во рокот утврден со решението од ставот (1) на овој член, инспекторот односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности со овој закон ја запира постапката со констатација во записникот.

(6) По исклучок од ставовите (2) и (3) на овој член, инспекторот односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности со овој закон може да изрече инспекциска мерка со усно решение наведено во записникот.

(7) Во случајот од ставот (6) на овој член, инспекторот односно овластениот инспектор во рамките на утврдените надлежности со овој закон е должен веднаш, а најдоцна во рокот утврден во ставот (4) на овој член, да донесе писмено решение за изрекување на инспекциската мерка.

Член 214-б

(1) За прекршок за еден или повеќе стручни работници кои непосредно ги вршат работите како и други работници кај субјектот на надзорот и субјектите на надзорот ќе се изрече опомена ако прекршокот е сторен прв пат.

(2) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата за изречените опомени ги пропишува министерот.

Член 215

(1) Во спроведување на инспекцискиот надзор, инспекторот, односно овластениот инспектор во рамките на надлежностите утврдени со овој закон е овластен со решение да ги определи следниве мерки:

- да нареди отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определен рок и
- да нареди доносителот на решението истото да го преиспита и да донесе ново решение со кое ќе го замени претходното решение донесено во спротивност со закон или друг пропис.

(2) Во решението со кое се определува мерката се утврдува и рокот за нејзиното извршување.

(3) Во случај да претстои непосредна опасност за здравјето или животот на граѓаните, инспекторот, односно овластениот инспектор, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, ќе донесе усно решение и веднаш ќе наложи негово извршување.

(4) Усното решение од ставот (3) на овој член се внесува во записникот од членот 213 од овој закон, а писменото решение се донесува во рок од осум дена од денот на изреченото усно решение.

Член 216

(1) Инспекторот, односно овластениот инспектор, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, при спроведување на инспекцискиот надзор ги има следниве права и обврски:
- со решение да забрани установата за деца, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца, физички лица кои вршат одредени работи од дејноста, како и центарот за социјална работа да спроведуваат мерки и преземаат работи кои се во спротивност со закон и друг пропис и
- да поднесе кривична пријава за сторено кривично дело, барање за поведување на прекршочна постапка или иницијатива за покренување на дисциплинска постапка, ако најде докази дека со повредата на прописите е сторено кривично дело, прекршок или потешка повреда на работната дисциплина, неизвршување, несовесно и ненавремено извршување на работите и работните задачи.

(2) Органот на кого му е поднесено барањето или пријавата од ставот (1) алинеја 2 на овој член, е должен својата одлука да ја достави до инспекторот, односно овластениот инспектор во рок од 15 дена по донесувањето на одлуката.

Член 217

- (1) По жалба против инспекциски акти одлучува Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.
- (2) Жалбата не го задржува извршувањето на решението.
- (3) По исклучок, извршувањето на решението може да се одложи до конечната одлука по жалбата ако тоа природата на односите го дозволува, ако одлагањето не е спротивно на јавниот интерес и ако со извршувањето на решенијата би настапила штета на субјектот на надзорот или корисниците на неговите услуги.
- (4) Предлогот за одложување на извршувањето на решението се изјавува во жалбата.

Член 218

- (1) Доколку при извршениот инспекциски надзор се утврди дека установата, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста не ги исполнуваат пропишаните услови, прават груба повреда на закон или друг пропис или потешко ги повредуваат правата на корисниците, инспекторот, односно овластениот инспектор, во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, без одлагање го известува министерот/градоначалникот.
- (2) Доколку инспекторот утврди дека установата, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, односно агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста во определениот рок не ги остриле недостатоците утврдени со решението од членот 215 став (1) од овој закон е должен без одлагање писмено да го известува министерот.
- (3) Доколку овластениот инспектор утврди дека јавната установа за деца во определениот рок не ги остриле недостатоците утврдени со решението од членот 216 од овој закон е должно без одлагање писмено да го известува градоначалникот, управниот одбор на установата и министерството.

Член 219

- (1) Министерот врз основа на извештајот за извршениот инспекциски надзор, ќе донесе решение за:
 - забрана за работа на установа за деца, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица основани во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, на агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое врши одредени работи од дејноста, ако не добиле решение за вршење на дејноста од членот 102 став (1) и членот 102-а од овој закон, односно решение за вршење на одредени работи од дејноста од членовите 78 став (3) и 88 став (2) од овој закон, како и доколку повеќе не ги исполнува условите во поглед на просторот, опремата и стручните и други кадри пропишани со овој закон и
 - преземање на други мерки за кои е овластен со овој или друг закон.
- (2) Против решението од ставот (1) алинеја 1 на овој член може да се изјави жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

Член 220

(1) Инспекторот во спроведувањето на инспекцискиот надзор проверува (контролира) дали лицата кои се вклучени во системот на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст имаат важечка лиценца за работа.

(2) Доколку при вршењето на надзорот се констатира дека лицето работи без лиценца за работа, без соодветна лиценца за работа, со лиценца која е необновена и со лиценца која не е продолжена презема мерки согласно со својата надлежност и веднаш ја известува комисијата за лиценцирање.

XVIII. МАНИФЕСТАЦИИ ПОСВЕТЕНИ НА ДЕЦАТА

Член 221

(1) Манифестации посветени на децата се “Светски ден на детето”, “Детска недела” и “Ден на детето”.

(2) “Светски ден на детето” е првиот понеделник во октомври.

(3) “Детската недела” се одржува секоја година во првата полна недела од октомври и трае седум дена.

(4) “Ден на детето” е последниот ден од “Детската недела”.

(5) Во време на траењето на манифестациите посветени на децата се организираат културни, забавни, образовни, спортско-рекреативни, активности од областа на екологијата и други активности посветени на децата.

(6) Активностите на манифестациите посветени на децата се финансираат од средствата што се собираат во времетраењето на манифестацијата.

Член 222

(1) За време на траењето на “Детската недела” се плаќа посебен износ на:

- секој продаден влезен билет за театар, кино, уметничка изложба и други културни манифестации,
- секоја поштенска пратка во внатрешниот сообраќај, освен на печатени работи,
- секој влезен билет на спортски натпревари и други спортски приредби,
- секој продаден возен билет во железничкиот, автомобилскиот, меѓународниот, меѓуградскиот и авионскиот сообраќај и
- на секој продаден облик на електронски музички и видеозапис, видеокасета и друго.

(2) Од плаќањето на износот од ставот (1) алинеја 1 на овој член се исклучуваат изложбите, приредбите и другите културни манифестации организирани од страна на ученици и студенти во јавни установи.

Член 223

Владата со одлука секоја година го утврдува начинот на наплата на износот за “Детската недела” од членот 222 од овој закон.

XIX. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 224

Избришан **34**

Член 225

Избришан **35**

Член 226

(1) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на службеното лице во центарот за социјална работа, односно установата за деца кое спротивно на одредбите од овој закон ќе одобри право од заштитата на децата.

(2) Глоба во износ од 150 до 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на службеното лице во центарот за социјална работа за неводење или несоодветно водење на пропишаната евиденција и документација, како и за непостапување по решението за отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определениот рок (членови 195 став (2) и 215 став (1) алинеја 1).

(3) Глоба во износ од 150 до 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на службеното лице во центарот за социјална работа за неподнесување на извештај за користењето на средствата и барање за потребните средства за правата (член 52).

(4) Глоба во износ од 70 до 150 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на овластеното службено лице од центарот за социјална работа кое ја води постапката, ако:
- не ги прибави доказите во рок од три дена од денот на приемот на барањето (член 41 став (6));
- не одлучи по барањето во рок од 60 дена, односно во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето (член 42 став (1)) и **36**

(5) Глоба во износ од 70 до 150 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на овластеното службено лице од надлежниот јавен орган од кој се побарани доказите и податоците ако не ги достави бараните докази и податоци во рок од три дена од денот на приемот на барањето (член 41 став (7)).

(6) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на директорот на центарот за социјална работа, доколку овластеното службено лице не одлучи по барањето во рок од 60 дена односно во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето (член 42 став (1))

(7) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорното лице на правното лице, ако:
- веднаш по истекот на рокот определен за извршување на инспекциската мерка, а најдоцна во рок од три дена писмено не го известил инспекторот дали се извршени инспекциски мерки (член 212 став (5)).

Член 227

За прекршоците сторени по основ на дискриминација врз која било дискриминаторска основа ќе се применува Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Член 228

(1) Глоба во износ од 800 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на установа за деца, детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, ако:

- организира политичко или верско организирање и дејствување и во установата за деца, детската градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, односно кај агенцијата се врши злоупотреба на децата од истите причини, како и се врши психичко или физичко малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување или злоупотреба на децата (член 12),
- остварува програми што не се донесени од надлежниот орган (член 168),
- остварува програми без прибавено позитивно мислење (членови 168 став (15) и 95 став (5)),
- остварува програма која не е одобрена од министерот (член 168 став (14)),
- не соработува со установи од здравствената дејност, односно не постапува по членот 172 став (1) од овој закон,
- постапи спротивно на одредбата од членот 172 став (2) од овој закон,
- не достави или не донесе годишна програма за работа (членови 168 и 95),
- не ги остварува стандардите и нормативите за вршење на дејноста (член 100 став (3)),
- основа установа за деца без одобрение (член 106),
- ја наруши основната намена и функција на објектот во периодот на траење на закупот (член 196),
- започне со работа и врши дејност, без одобрение и не ги исполнува пропишаните услови, односно ако врши дејност без решение на надлежен орган (членови 102 и 102-а)
- започне со работа без добивање на решение за вршење на одредени работи од дејноста (член 78 став (3)),
- не извести за престанок на работа на приватната установа (член 113),
- агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст не води евиденција за корисниците и дадените услуги (член 79 став (1)),
- вработи лица спротивно на условите утврдени со овој закон,
- не ја води пропишаната евиденција и документација или ја води спротивно на пропишаното (член 195),
- користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 173 став (3)),
- не ги применува утврдените цени на услуги од надлежен орган (член 191),
- на родителите не им ги претстави и не им дозволи да изберат прирачници и детски списанија кои се во функција за реализација на активностите во установата за деца (член 173 ставови (4) и (5)),
- доставува невистинити податоци, како и незаконски или неправилно ги користи средствата (член 192),
- не овозможи вршење на надзор (член 212),
- не реализира програми од член 168 ставови (11) и (12),
- не ги извршува изречените мерки и дејствија (член 215) и
- не ја почитува забраната за работа на установата за деца, детската градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст (член 219).

(2) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на директор во установа за деца, детска градинка/центар за ран детски развој.

(3) Глоба во износ од 300 до 400 евра во денарска противвредност за прекршокот од ставот (1) на овој член ќе се изрече на раководното лице како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на раководител на објект на јавна установа за деца.

(4) Глоба во износ од 150 до 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца

како професионална дејност ако:
- организира политичко или верско организирање и дејствување(член 12 став (4)),, **37**
- не води евиденција за корисниците и дадените услуги (член 89 став (3),
- започне со работа и врши дејност, а не ги исполнува утврдените услови, односно ако врши дејност без решение на надлежен орган (член 87),
- не овозможи вршење на надзор (член 212 став (5))
- не ја почитува забраната за работа (член 219) и
- врши психичко или физичко насилство и малтретирање или друго нечовечко постапување или злоупотреба на дете/ца (член 12 став (2)).

(5) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на директорот на јавната установа за деца ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени со годишниот финансиски план на установата (член 124).

(6) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на директорот на јавната установа за деца ако не постапи согласно член 174-а ставови (4) и (5).

(7) Глоба во износ од 150 до 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на вработено лице во установата за деца ако:
- ја води педагошката евиденција спротивно на членот 195,
- користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 173).

Член 229

(1) Глоба во износ од 800 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе и се изрече за прекршок на установа за деца која постапува спротивно на одредбите од овој закон во поглед на започнувањето, траењето и завршувањето на работното време на работниците (членови 67 и 69 став (5)).

(2) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на директорот во правното лице.

Член 229-а

(1) Глоба во износ од 150 до 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на лице кое работи во установа за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст детска градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, лице ангажирано од агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и на физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност, доколку не поседува соодветна лиценца за работа (член 178 став (1)).

(2) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорното лице во установата за деца, детската градинка/центар за ран детски развој основани како организациона единица во состав на правни лица, високообразовна установа и на приватно училиште, физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност и агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, доколку вработи или ангажира лице кое не поседува соодветна важечка лиценца за работа (член 178 став (1)).

(3) Глоба во износ од 800 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице од ставот (2) на овој член, доколку вработи или ангажира лице кое не поседува соодветна важечка лиценца за работа (член 178 став (1))

Член 230

(1) Глоба во износ од 200 до 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице кое не наплатува средства за „Детска недела“, односно кое не го уплатува наплатениот износ (член 222).

(2) Глоба во износ од 100 до 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице.

Член 230-а

Глоба во износ од 100 до 150 евра во денарска противвредност ќе им се изрече за прекршок на:
- член на комисијата од членот 177-ѓ став (3) од овој закон, доколку за време на полагањето на испитот се задржува подолго од пет секунди во непосредна близина на кандидатот кој го полага испитот **38**
- на претседателот на комисијата, доколку не донесе решение во рок утврден со членот 177-ј став (10) од овој закон.

Член 230-б

Глоба во износ од 150 до 200 евра во денарска противвредност ќе им се изрече на членовите на комисијата која го спроведува испитот од членот 177-г став (8) од овој закон, доколку не го прекине испитот согласно со членот 177-е ставови (5) и (6) од овој закон.

Член 230-в

*Избришан **39***

Член 230-г

Глоба од 200 до 400 евра денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице од членот 177-г став (8) од овој закон кое ќе дозволи да полага кандидат кој не ги исполнува пропишаните услови од овој закон.

Член 230-д

Глоба во износ од 800 до 1.000 во денарска противвредност ќе се изрече на овластеното правно лице кое технички го спроведува испитот од член 177-ѓ став (5) од овој закон доколку не го блокира радио фреквенцискиот опсег во просторијата за полагање на испитот.

Член 230-ѓ

Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе им се изрече на овластените претставници од членот 177-ѓ став (3) од овој закон, ако дозволат кандидатот да постапи спротивно на член 177-е ставови (2), (3) и (4) од овој закон.

Член 230-е

*Избришан **40***

Член 230-ж

Глоба од 300 до 500 евра денарска противвредност ќе им се изрече на членовите на комисијата од членот 177-ј став (6) од овој закон доколку утврдат неправилности во спроведување на испитот, а тоа не го констатираат во извештајот до министерот за труд и социјална политика.

Член 231

(1) За прекршоците од членовите 226, 227, 228, 229, 229-а, 230, 230-а 230-б, 230-г, 230-д, 230-ѓ и 230-ж од овој закон, надлежниот инспектор пред да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка должен е на сторителот да му предложи постапка за порамнување со издавање на прекршочен платен налог согласно со Законот за прекршоците.

(2) Доколку сторителот не се согласи да му биде издаден прекршочен платен налог, истото ќе се забележи во записникот за констатиран прекршок, а овластеното службено лице ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд.

(3) Кога сторителот на прекршокот е согласен со постапката за порамнување, инспекторот составува записник и му издава прекршочен платен налог на одговорното лице или од него овластено лице кај работодавач.

(4) Записникот и платниот налог ги потпишуваат инспекторот и сторителот на прекршокот. По приемот на прекршочен платен налог сторителот е должен да ја плати глобата изречена во прекршочниот налог во рок од осум дена од денот на приемот на прекршочен платен налог, на сметка на органот назначен во прекршочен платен. (налог)

(5) Кога како сторител на прекршок се јавува правно лице, записникот и прекршочниот платен налог го потпишува одговорното лице или од него овластено лице.

(6) Сторителот кој ќе ја плати глобата во рокот од ставот (4) на овој член, ќе плати само половина од изречената глоба за кое право се поучува во правната поука.

(7) Ако сторителот не ја плати глобата во рокот од ставот (4) на овој член, инспекторот ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка до надлежен орган.

(8) Во постапката за порамнување глобата во прекршочниот платен налог се изрекува во минималниот пропишан износ за прекршокот.

(9) Во постапката која ќе заврши со плаќање на прекршочен платен налог не се плаќаат трошоци на постапката.

(10) Формата и содржината на прекршочниот платен налог ги пропишува министерот.

Член 231-а

Прекршочната постапка за прекршоците предвидени во овој закон ја води и прекршочни санкции изрекува надлежниот суд.

XX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 232

(1) Постојните јавни установи за деца - детски градинки основани од општината и општината во градот Скопје и запишани во Централниот регистар на Република Македонија ја сочинуваат мрежата на јавни установи за деца - детски градинки и со денот на влегувањето во сила на овој

закон ќе продолжат да работат и да ја организираат и остваруваат дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст согласно со овој закон како јавни установи за деца - детски градинки основани од општината и општината во градот Скопје.

(2) Постојната јавна установа за деца - детско одморалиште „Илинден“ - Гостивар ќе продолжи да работи како јавна установа за деца - детско одморалиште основано од Владата.

(3) Постојните приватни установи за деца - детски градинки ќе продолжат да работат како приватни установи за деца - детски градинки основани врз основа на одобрение од Владата и извршен упис во Централниот регистар на Република Македонија по донесено решение за вршење на дејноста од министерот.

Член 233

(1) Постапките за основање и добивање решение за вршење на дејноста на приватни установи за деца - детски градинки започнати според Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11) и прописите донесени врз основа на него до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со тие прописи.

(2) Постапките за трансформација на правно лице започнати според членот 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 157/11) до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат согласно со Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11) и прописите донесени врз основа на него.

Член 234

(1) Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесување на прописите од овој закон ќе се применуваат прописите што биле во сила пред денот на влегувањето во сила на овој закон, освен одредбите од Правилникот за поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче и на правото на родителски додаток за дете („Службен весник на Република Македонија“ број 163/2008 и 34/2009) кои се однесуваат на родителскиот додаток за дете (за трето и четврто дете) кои ќе продолжат да се применуваат до завршување на периодот на користење на родителскиот додаток за дете (за трето и четврто дете) за стекнато право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) во постапката на нивното користење.

Член 235

(1) Постојните установи за деца се должни да се усогласат со предвидените услови за работа од овој закон во рок од една година од денот на донесувањето на прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

(2) Вработените со високо, више и средно образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон немаат соодветен вид и степен на образование и имаат најмалку пет години работно искуство на соодветното работно место, можат и понатаму да ја вршат работата на работното место на кое се затечени со влегувањето во сила на овој закон.

(3) Вработените со високо, више и средно образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон немаат соодветен вид и степен на образование и немаат најмалку пет години работно

искуство на соодветното работно место се должни во рок од осум години од денот на влегувањето во сила на овој закон да го стекнат потребниот вид и степен на образование.

(4) Доколку во рокот предвиден во ставот (3) на овој член вработените не го оформат своето образование, работниот однос ќе им престане.

(5) Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување, воспитание и образование на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца се формира во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(6) Во установите за деца - детски градинки стручните работници (педагог, социјален работник, дефектолог, логопед, лекар, педијатар и стоматолог), стручните соработници (музички педагог, ликовен педагог, педагог по физичко воспитание, виша медицинска сестра и социјален работник), воспитувачите и негователите се должни најдоцна во рок од 12 месеци од основање на Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца да се стекнат со соодветна лиценца за работа за која не треба да го платат трошокот за издавање.

(7) Стручните лица кои работат во установите за деца - детски градинки и кои на денот на влегувањето во сила на овој закон имаат пет години до пензионирање не обезбедуваат лиценца за работа.

Член 236

(1) Директорите на јавните установи за деца (детските градинки и детско одморалиште) избрани, односно именувани пред денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ги вршат своите функции до изборот, односно именувањето на нов орган на раководење, согласно со овој закон и се должни најдоцна во рок од 12 месеци од основање на Комисијата за лиценцирање на стручни лица во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и на директори на установи за деца да се стекнат со лиценца за директор за која не треба да го платат трошокот за издавање.

(2) Органите на управување на јавни установи за деца (детските градинки и детското одморалиште) избрани пред денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ја вршат својата функција до изборот на нов орган на управување, согласно со овој закон.

(3) Детските градинки/детско одморалиште ќе ја усогласат својата работа и своите акти со одредбите од овој закон во рок од една година од денот на донесувањето на прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

Член 237

Барањата за остварување, односно продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток и родителски додаток за дете, како и за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче поднесени пред денот на влегувањето во сила на овој закон и кои не се решени до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се решат според одредбите на прописите кои важеле до влегувањето во сила на овој закон.

Член 238

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да се остварува стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) согласно со одредбите на членовите 30-а и 30-б од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република

Македонија“ број 83/2009) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина утврдена со членот 9 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 156/2009).

(2) Стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) од ставот (1) на овој член ќе продолжи да се остварува, односно продолжува до завршување на периодот на користење на оствареното, односно продолженото право на родителски додаток за дете (за трето дете до завршување на периодот од десет години, а за четврто дете и кај единствениот родителски додаток до завршување на периодот од 15 години) согласно со членот 30-а од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина од 8.048 денари за трето дете, 11.267 денари за четврто дете и 16.096 денари за единствениот родителски додаток за дете кои висини ќе се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година.

(3) Продолжувањето на користењето на стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) од ставот (1) на овој член ќе се остварува на пропишани обрасци на барања и потребна документација, во постапка согласно со одредбите од овој закон.

Член 239

Во случај кога порастот на трошоците на живот за претходната година се пониски од последната година на усогласување, или се со негативен предзнак, не се врши усогласување на висината на правата, како и на висината на просечните месечни приходи по член на семејството за остварување на правото на детски додаток (граничниот износ), односно истите ќе се обезбедуваат со последната усогласена година како поповолна за корисникот.

Член 240

Од денот на влегувањето во сила на овој закон до започнувањето на примената на членот 22 од овој закон, ќе продолжи да се применува одредбата од членот 16 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008).

Член 241

Одредбите од членовите 22 и 34 став (2) од овој закон ќе започнат да се применуваат по влегувањето на Република Македонија во Европската унија.

Член 242

(1) Програмата за рано учење и развој од членот 168 став (5) од овој закон ќе се донесе во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До донесување на програмата од ставот (1) на овој член во јавните установи за деца - детски градинки ќе се применуваат Основите на програмата за воспитно-образовна работа со деца од предучилишна возраст во јавните детски градинки.

Член 243

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009, 156/2009, 51/11 и 157/11).

Член 244

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

ОДРЕДБИ	ОД	ДРУГИ	ЗАКОНИ
Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 12/2014):	Република	Македонија“	бр. 12/2014):
Член			31
Постапките за остварување на правото на посебен додаток, започнати пред денот на започнувањето на примената на членот 2 од овој закон со кој се менува членот 35 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13), ќе се довршат согласно со одредбите од прописите кои важеле до денот на започнувањето на неговата примена.			
Член			32
Единствениот електронски систем за полагање на стручен испит ќе се воспостави во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.			
Член			33
Започнатите постапки за полагање на стручен испит за директори на установи за деца, стручни работници, стручни соработници, воспитувачи и негователи во установи за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст; физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст во сопствениот дом и во домот на родителите на детето; лица вработени во агенциите за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст, како и на лица кои се заинтересирани да се вклучат во системот за згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст до денот на започнувањето на примената на овој закон, ќе завршат според одредбите на прописите по кои започнале.			
Член			34
Подзаконските акти предвидени со овој закон се донесуваат во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.			
Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 12/2014):	Република	Македонија“	бр. 12/2014):
Член			36
Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а одредбите од членовите 2 и 3 од овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2014 година. Одредбите од членовите 12 и 29 од овој закон ќе започнат да се применуваат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон, а одредбите од членовите 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 и 28 од овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 мај 2014 година.			
Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/2014):	Република	Македонија“	бр. 44/2014):
Член			21
Подзаконските акти предвидени со овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.			
Член			22
Статутот на јавната установа ќе се усогласи со одредбите од овој закон во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.			
Член			23
Директорот на јавна установа за деца, избран, односно именуван до денот на			

започнувањето на примената на членот 1 од овој закон, продолжува да ја врши функцијата до истекот на мандатот за кој е избран, односно именуван.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/2014):

Член 25

Одредбите од членот 1 од овој закон ќе започнат да се применуваат една година од денот на влегувањето во сила на овој закон, освен одредбите кои се однесуваат на условот за познавање на странски јазик кои ќе започнат да се применуваат по пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 26

Одредбите од членовите 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 и 20 ќе започнат да се применуваат со денот на започнувањето со примената на Законот за вработените во јавниот сектор („Службен весник на Република Македонија“ број 27/14) и Законот за административните службеници („Службен весник на Република Македонија“ број 27/14).

Закон за дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 144/2014):

Член 4

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 10/2015):

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 1 јуни 2015 година.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2015):

Член 21

Подзаконските акти предвидени со овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2015):

Член 23

Одредбите од членот 2 од овој закон ќе отпочнат да се применуваат од 1 декември 2016 година.

Одредбите од членовите 17 и 18 од овој закон ќе отпочнат да се применуваат со денот на отпочнувањето на примената на одредбите од членовите 12 и 29 од Законот за изменување и дополнување на законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 12/14).

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 150/2015):

Член 13

Подзаконскиот акт чие донесување е утврдено со овој закон ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 150/2015):

Член 15

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 27/2016):

Член 8

Започнатите постапки до денот на започнување на примената на овој закон ќе завршат согласно со законот по кој биле започнати.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 27/2016):

Член 9

Одредбите од членовите 1, 2, 3, 5 и 6 од овој закон, ќе започнат да се применува со започнувањето на примената на Законот за општата управна постапка согласно со членот 141 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 124/15).

Закон за дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 163/2017):

Член 2

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јануари 2018 година.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 21/2018):

Член 13

Одредбите од членот 120 ставови (2) и (3) од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16 и 163/17), и одредбите од членот 8 од овој закон, кои се однесуваат на условот за поседување меѓународно признат сертификат или уверение за активно познавање на англискиот јазик не постар од пет години нема да се применуваат од денот на влегувањето во сила на овој закон до 1 септември 2018 година.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 21/2018):

Член 14

Директорот кој е избран, односно именуван во периодот од денот на влегувањето во сила на овој закон до 1 септември 2018 година, е должен да го исполни условот за познавање на англиски јазик најдоцна во рок од една година од денот на неговиот избор, односно именување.

На директорот кој нема да го исполни условот за познавање на англиски јазик во рокот утврден во ставот 1 на овој член му престанува мандатот.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 198/2018):

Член 28

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 29

Зголемените износи од членот 4 од овој закон, ќе им се утврдат на примателите на посебен додаток сметано од првиот ден на наредниот месец од влегувањето во сила на овој закон. Постапките за основање и почнување со работа на установи за деца започнати до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе завршат согласно со одредбите од овој закон.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 104/2019):

Член 93

Започнатите постапки по барањата за остварување, односно продолжување на правото на детски додаток, посебен додаток, родителски додаток за дете, како и за остварувањето на правото на еднократна парична помош за новороденче поднесени до денот на влегувањето во сила на овој закон и кои не се решени до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе завршат согласно со прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 94

По сите барања за остварување на правото на родителски додаток за дете (за трето дете) во периодот од десет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, поднесени во рок најдоцна до наполнети три месеци живот на детето, може да се оствари правото на родителски додаток за дете (за трето дете) согласно со одредбите кои се однесуваат на правото на родителски додаток за дете од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16, 163/17, 21/18 и 198/18), ако ги исполнуваат и другите предвидени услови според одредбите на прописите кои важеле пред влегувањето во сила на овој закон.

Член 95

Со денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да се остварува стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) согласно со одредбите на членовите 30-а и 30-б од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина утврдена со членот 9 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 156/2009), како и стекнатото право на родителски додаток за дете (за трето дете), согласно со одредбите на членовите 38 и 39, 39-а од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16, 163/17, 21/18 и 198/18), како и одредбите од членовите 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50 и 52, од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16, 163/17, 21/18 и 198/18) кои се однесуваат на правото за родителски додаток за дете во делот на постапката за остварување/продолжување на правата и подзаконските акти.

Стектаното право на родителски додаток за дете (за трето и четврто дете) од ставот 1 на овој член ќе продолжи да се остварува, односно продолжува до завршување на периодот на користење на оствареното, односно продолженото право на родителски додаток за дете (за трето дете до завршување на периодот од десет години, а за четврто дете и кај единствениот родителски додаток до завршување на периодот од 15 години) согласно со членот 30-а од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), одредбите на членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009), одредбите за правото на родителски додаток за дете (за трето дете) од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16, 163/17, 21/18 и 198/18) и прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон во висина од 8.048 денари за трето дете, 11.267 денари за четврто дете и 16.096 денари за единствениот родителски додаток за дете кои висини ќе се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика во јануари за тековната година. Во случај кога порастот на трошоците на живот за претходната година се пониски од последната година на усогласување или се со негативен предзнак, не се врши усогласување на висината на правото на родителски додаток за дете, односно истото ќе се обезбедува со последната усогласена година како поповолна за корисникот.

Член 96

Центарот за социјална работа е должен по службена должност да изврши преведување на лицата кои оствариле права според прописите за заштита на децата кои биле во сила до

денот на влегувањето во сила на овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон. До донесувањето на решението за преведување од ставот 1 на овој член, корисникот продолжува да го користи правото од заштита на децата согласно со прописите што биле во сила до денот на влегувањето во сила на овој закон. Правата за заштита на децата предвидени со овој закон ќе започнат да се исплатуваат наредниот месец по влегувањето во сила на овој закон, а за претходниот месец.

Член 97

Центарот за социјална работа по службена должност на корисниците на посебен додаток ќе им донесе решение за користење на правото на посебен додаток без поднесување на барање, согласно со постојниот наод за оцена и мислење на видот и степенот на попреченост од стручен орган и решението за видот и степенот на попреченост врз основа на кои е стекнато правото.

Член 98

Вработените со завршено вишо образование VI/1 степен, со стекнати 180 кредити по ЕКТС и со средно четиригодишно образование - даватели на јавни услуги, кои на денот на влегувањето во сила на овој закон работеле на работни места како воспитувачи/стручни соработници/негователи и ги исполнувале условите за соодветното работно место согласно со Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16, 163/17, 21/18 и 198/18), можат и понатаму да ја вршат работата на работното место на кое се затечени со влегувањето во сила на овој закон. Истите ќе можат да ја обновуваат/продолжуваат стекнатата соодветна лиценца за работа согласно со овој закон. На воспитувачите со завршено вишо образование VI/1 степен од ставот 1 на овој член, кои до денот на влегувањето во сила на овој закон работеле на работни места како воспитувачи за кои ги исполнувале условите согласно со Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 23/13, 12/14, 44/14, 144/14, 10/15, 25/15, 150/15, 192/15, 27/16, 163/17, 21/18 и 198/18), делот на платата за степен на образование за соодветното ниво на работно место-воспитувач ќе се вреднува во износ на бод како и за ниво на воспитувач, ниво на квалификации VIA, 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен согласно со овој закон.

Член 99

Подзаконските акти предвидени со овој закон се донесуваат во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 104/2019):

Член 101

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 146/2019):

Член 7

Постапките по барања за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче со потребната документација за деца родени до денот на влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19), ќе се завршат согласно со прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19).

Член 8

Започнатите постапки по барањата за остварување, односно продолжување на правото на партиципација поднесени до денот на влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19) и кои не се решени до денот на влегувањето во сила на истиот, ќе завршат согласно со прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на истиот.

Член**9**

Вработените негователи затечени на работно место согласно со членот 98 став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19), ќе можат и да се унапредуваат во јавна установа за деца под исти услови како и останатите вработени негователи, истите можат да ја обновуваат/продолжуваат стекната соодветна лиценца за работа. Лицата со завршено четиригодишно средно образование кои се стекнале со важечка лиценца за неговател до денот на влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19), можат да се вработуваат и унапредуваат во јавна установа за деца под исти услови како и лицата од членот 44 став (10) алинеи 2, 3 и 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19), а можат да се вработуваат и во приватна установа за деца на работно место неговател под исти услови како и лицата од членот 62 став (1) точка 4. од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19). Истите лица можат да ја обновуваат/продолжуваат соодветната лиценца за работа согласно со Законот за изменување и дополнување на законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 104/19).

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 146/2019):

Член**11**

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 275/2019):

Член**51**

Започнатите постапки по барањата за остварување на правата на детски додаток и додаток за образование до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе завршат согласно со овој закон.

Корисниците на правото на детски додаток и на додаток за образование ќе продолжат да го користат правото согласно со овој закон.

Член**52**

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон. Актот за професионални компетенции на стручниот и раководниот кадар од членот 17 од овој закон ќе се донесе во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 275/2019):

Член**54**

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.